Euroopan unionin
virallinen lehti

FI
C-sarja

C/2026/4094

31.7.2026

KOMISSION TIEDONANTO

Lintulajien yleistä suojelujärjestelmää koskeva ohjeasiakirja – lintudirektiivin 5 ja 9 artikla

(C/2026/4094)

Sisällysluettelo

Sivu

1. JOHDANTO 2
2. LINTUDIREKTIIVIN SOVELTAMISALA JA TAVOITTEET 5
   - 2.1 Soveltamisala 5
   - 2.2 Tavoitteet 6
3. LINTUDIREKTIIVIN 5 ARTIKLA 8
   - 3.1 5 artiklan teksti 8
   - 3.2 Yleisiä huomioita 8
   - 3.3 Lintudirektiivin 5 artiklassa tarkoitettu ”tahallisuus” 10
   - 3.4 Ennaltaehkäisevien toimenpiteiden toteuttaminen tahallisen vahingoittamisen välttämiseksi 11
   - 3.5 5 artiklassa asetetut erityiset kiellot 12
   - 3.6 5 artiklan täytäntöönpano 15
     - 3.6.1 Aukottoman ja tehokkaan lainsäädäntökehyksen tarve 15
     - 3.6.2 5 artiklan vaatimusten sisällyttäminen lupamenettelyihin 16
     - 3.6.3 Esimerkkejä toimista, jotka voivat kuulua 5 artiklan soveltamisalaan, ja mahdollisista ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä 17
4. LINTUDIREKTIIVIN 9 ARTIKLA 32
   - 4.1 9 artiklan teksti 32
   - 4.2 Yleisiä huomioita 33
   - 4.3 Edellytykset 9 artiklan mukaisten poikkeusten soveltamiselle 35
   - 4.4 9 artiklan merkitys lintudirektiivin tavoitteiden saavuttamisen varmistamisessa 45
   - 4.5 9 artiklan 3 ja 4 kohta 46

Liite I: Lintudirektiivin 9 artiklan poikkeusten soveltaminen valkoposkihanhen tapauksessa 47

Liite II: Lintudirektiivin 9 artiklan poikkeusten soveltaminen merimetson tapauksessa 55

1. **JOHDANTO**

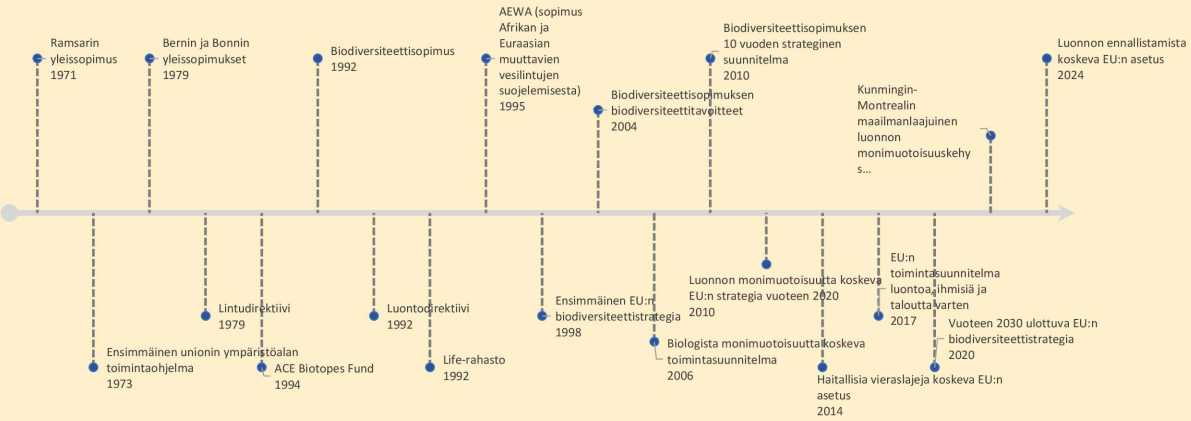
Luonnonvaraisten lintujen suojelusta annettu direktiivi 2009/147/EY (lintudirektiivi) ([1]) on unionin ympäristöpolitiikan keskeinen pilari. Se on osoitus EU:n sitoutumisesta luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen maailmanlaajuisesti ja varmistaa edelleen lintulajien suojelun kaikkialla Euroopassa.

Lintudirektiivi hyväksyttiin vuonna 1979 vastauksena voimakkaisiin julkisiin vetoomuksiin politiikkatoimista, joilla reagoitaisiin lintukannan jyrkkään laskuun. Koska linnut muuttavat kansallisten rajojen yli, oli selvää, että suojelutoimet olisivat tehokkaampia, jos niitä koordinoitaisiin EU:n tasolla. Linnut ovat myös tärkeä luonnon monimuotoisuuden tilan ja ympäristön terveyden indikaattori. Lintudirektiivi toi siten luonnonvaraisten eläinten suojeluun uuden ulottuvuuden: huomiota alettiin kiinnittää myös luontotyyppien suojeluun ja hoitoon, koska kävi yhä selvemmäksi, että lajien suojelu edellyttää myös niiden elinympäristöjen suojelemista.

Vaikka lintukantojen suotuisan tason varmistamiseen liittyy haasteita pitkällä aikavälillä, lintudirektiivi toimii edelleen lintujen suojelun standardina EU:n 27 jäsenvaltiossa.

Kaavio 1

Aikajana tärkeimmistä luontoa ja luonnon monimuotoisuutta koskevista aloitteista EU:n ja kansainvälisellä tasolla

VASTUUVAPAUSLAUSEKE

Näiden tulkintaohjeiden tarkoituksena on selventää lintudirektiivin 5 ja 9 artiklan säännöksiä sekä koota yhteen Euroopan unionin tuomioistuimen asiaa koskeva oikeuskäytäntö. Ohjeasiakirja ei ole oikeudellisesti sitova, eikä siitä aiheudu uusia oikeudellisia velvoitteita. Sen sijaan siinä esitetään useita selvennyksiä, joiden tarkoituksena on tukea jäsenvaltioita niiden omaan tilanteeseen parhaiten soveltuvien kansallisten täytäntöönpanotoimenpiteiden kehittämisessä.

Tämä ei vaikuta Euroopan unionin tuomioistuimen myöhempään oikeuskäytäntöön, luonnonsuojeludirektiivien meneillään olevan stressitestauksen tulokseen eikä Euroopan komission esittämään hallinnollisen rasitteen keventämistä koskevaan ehdotuspakettiin ([2]). Osana kyseistä pakettia komissio on muun muassa ehdottanut joitakin säännöksiä, joilla varmistettaisiin, että lintudirektiivin 5 artiklassa asetettuja lajien suojelua koskevia vaatimuksia ei

([1]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY, annettu 30 päivänä marraskuuta 2009, luonnonvaraisten lintujen suojelusta (kodifioitu toisinto) (EUVL L 20, 26.1.2010, s. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/2019-06-26).

([2]) Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja alueiden komitealle, *Yksinkertaistaminen kestävän kilpailukyvyn saavuttamiseksi*, COM(2025) 980 final.

tulkita liian rajoittavalla tai raskaalla tavalla, varmistaen kuitenkin samalla, että direktiivin tavoitteiden saavuttaminen ei vaarannu ([3]). Tätä ohjeasiakirjaa voi olla tarpeen tarkistaa lainsäädäntöprosessin tulosten perusteella.

Lintudirektiivin yleiset puitteet

Lintudirektiivi koskee kaikkien luonnonvaraisina elävien lintulajien suojelua jäsenvaltioiden Eurooppaan kuuluvalla alueella, johon perustamissopimusta sovelletaan (1 artikla) ([4]).

On tärkeää löytää tasapaino ympäristön, myös lintulajien, suojelun välttämättömän tarpeen ja muiden elintärkeiden etujen välillä. Siksi lintudirektiivin 2 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot toteuttavat toimenpiteitä kaikkien 1 artiklassa tarkoitettujen lintulajien kantojen ylläpitämiseksi sellaisella tasolla, joka vastaa erityisesti ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia ottaen huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset, taikka näiden kantojen mukauttamiseksi tähän tasoon.

Lintudirektiivillä pyritään tähän tavoitteeseen pääasiassa kahden keskeisen pilarin avulla:

1) lintulajien elinympäristöjen suojelu (aluekohtainen suojelu) sekä

2) kaikkia lajeja koskeva yleinen suojelujärjestelmä, johon sisältyy tiettyjä kieltoja (lajien suojelu).

Ensimmäinen pilari koskee aluekohtaista suojelujärjestelmää, joka perustuu lintudirektiivin 3 ja 4 artiklaan. Direktiivin 3 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot toteuttavat kaikki tarvittavat toimenpiteet kaikkien 1 artiklassa tarkoitettujen lintulajien elinympäristöjen riittävän moninaisuuden ja laajuuden säilyttämiseksi, ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi ennalleen. Direktiivin 4 artiklan mukaan direktiivin liitteessä I mainittujen lajien ja säännöllisesti esiintyvien muuttavien lajien suojelemiseksi on osoitettava erityisiksi suojelualueiksi näiden lajien suojelemiseen sopivimmat alueet. Kun alue on luokiteltu erityiseksi suojelualueeksi, siitä tulee osa Natura 2000 -verkostoa ja siihen sovelletaan lintudirektiivin 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa vahvistettua suojelujärjestelmää sekä direktiivin 92/43/ETY (luontodirektiivi) ([5]) 6 artiklan 2, 3 ja 4 kohtaa kyseisen direktiivin 7 artiklan nojalla ([6]). Jäsenvaltioiden on kunkin erityisen suojelualueen osalta määriteltävä aluekohtaiset suojelutavoitteet sekä vahvistettava ja toteutettava tarvittavat suojelutoimenpiteet ([7]). Lisäksi erityisiin suojelualueisiin vaikuttavat suunnitelmat tai hankkeet voidaan hyväksyä vain, jos niillä ei ole merkittävää kielteistä vaikutusta alueen koskemattomuuteen. Luontodirektiivin 6 artiklan 4 kohdan mukaan kuitenkin suunnitelma tai hanke, jolla olisi merkittäviä vaikutuksia erityiseen suojelualueeseen, voidaan toteuttaa erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset tai taloudelliset syyt, jos vaihtoehtoisia ratkaisuja ei ole ja jos jäsenvaltio toteuttaa korvaavia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että erityisten suojelualueiden verkosto säilyy yhtenäisenä.

([3]) Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ympäristöarviointien nopeuttamisesta, COM(2025) 984 final. Esimerkiksi ympäristöarviointien nopeuttamista koskevan asetusehdotuksen 8 artiklassa ehdotetaan, että tappamista tai häiritsemistä ei pidettäisi lintudirektiivin 5 artiklassa tarkoitetulla tavalla tahallisena, jos suunnitelmassa tai hankkeessa on otettu käyttöön asianmukaisia ja oikeasuhteisia lieventäviä toimenpiteitä tappamisen ja häiritsemisen välttämiseksi ja näillä toimenpiteillä pyritään välttämään asianomaisten lajien kantoihin kohdistuvat merkittävät haitalliset vaikutukset huolimatta mahdollisista kielteisistä vaikutuksista kyseisten lajien yksittäisiin yksilöihin. Tätä asetusehdotusta ei ole vielä hyväksytty tämän ohjeasiakirjan julkaisuajankohtana. Koska lainsäätäjillä on yksinomainen toimivalta antaa EU:n lainsäädäntöä, mainittua ehdotusta ei käsitellä tarkemmin tässä ohjeasiakirjassa. Tätä ohjeasiakirjaa voi siksi olla tarpeen tarkistaa kyseistä asetusta koskevien lainsäädäntöneuvottelujen tulosten perusteella. Sama koskee myös Euroopan verkkopakettia, jota myöskään ei ole vielä hyväksytty tämän ohjeasiakirjan julkaisuhetkellä (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_25_2945).

([4]) Ks. yhdistetyt asiat C-473/19 ja C-474/19, Föreningen Skydda Skogen, 36 kohta. Komissio on laatinut luettelon direktiivin soveltamisalaan kuuluvista luonnonvaraisista lintulajeista (lintuluettelo): https://circabc.europa.eu/ui/group/3f466d71-92a7-49eb-9c63-6cb0fadf29dc/library/f3bdeb3b-55c0-47a1-8482-e9a91b126b69/details.

([5]) Neuvoston direktiivi 92/43/ETY, annettu 21 päivänä toukokuuta 1992, luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta (EYVL L 206, 22.7.1992, s. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/2025-07-14).

([6]) Luontodirektiivin 7 artiklassa säädetään, että erityisiin suojelualueisiin sovelletaan luontodirektiivin 6 artiklan 2–4 kohdassa vahvistettuja aluekohtaisia hoitovelvoitteita. Lisätietoa näistä säännöksistä on asiakirjassa "Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö – Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset", https://data.europa.eu/doi/10.2779/02245.

([7]) Suojelutavoitteiden määrittelyä ja suojelutoimenpiteiden toteuttamista erityisillä suojelualueilla koskeva velvoite vahvistettiin asiassa C-66/23, Elliniki Ornithologiki Etaireia ym., 46 ja 56 kohta.

Toisessa pilarissa vahvistetaan yleinen suojelujärjestelmä lintudirektiivin 1 artiklassa tarkoitetuille lintulajeille. Toisin kuin aluekohtaisia suojeluvaatimuksia, tätä järjestelmää sovelletaan kaikkiin luonnonvaraisiin lintulajeihin jäsenvaltioiden Eurooppaan kuuluvalla alueella, johon perustamissopimusta sovelletaan.

Tätä pilaria koskevat säännökset vahvistetaan lintudirektiivin 5–9 artiklassa. Direktiivin 5 artiklassa säädetään 1 artiklassa tarkoitettujen lintulajien yleisen suojelujärjestelmän perustamisesta ja luetellaan tässä yhteydessä sovellettavat erityiset kiellot. Direktiivin 6 artiklassa puolestaan kielletään elävien tai kuolleiden lintujen taikka niiden johdannaisten myynti, kuljetus ja hallussa pitäminen myyntiä varten sekä myytäväksi tarjoaminen, jollei 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetyistä poikkeuksista muuta johdu direktiivin liitteessä III tarkoitettujen lajien osalta. Direktiivin 7 artiklassa vahvistetaan direktiivin liitteessä II lueteltujen lintulajien metsästystä koskevat edellytykset ([8]), kun taas 8 artiklan 1 kohdassa kielletään kaikkien sellaisten välineiden, laitteiden ja menetelmien käyttö, joilla laajamittaisesti tai valikoimattomasti pyydystetään tai tapetaan lintuja tai joilla saatetaan paikallisesti hävittää jokin laji. Liitteessä IV olevassa a kohdassa luetellaan joitakin tällaisia 8 artiklan piiriin kuuluvia käytäntöjä. Direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa kielletään metsästys liitteessä IV olevassa b kohdassa mainituista ajoneuvoista ja siinä mainituissa olosuhteissa. Lisäksi 9 artiklalla varmistetaan tasapaino 5–8 artiklassa vahvistettujen suojaavien rajoitusten ja muiden tärkeiden etujen välillä määrittelemällä olosuhteet, joiden täyttyessä näistä vaatimuksista voidaan poiketa.

Lintudirektiivin täytäntöönpanoon sovelletaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 191 artiklan 2 kohdassa säädettyä ennalta varautumisen periaatetta, jonka mukaan silloin, kun lajille aiheutuvaan riskiin liittyy tieteellistä epävarmuutta, on sovellettava korkeampaa suojelun tasoa.

Koska kyseessä on direktiivi, jäsenvaltioiden on saatettava sen säännökset osaksi kansallista lainsäädäntöään, mutta ne voivat tässä yhteydessä ottaa huomioon kansalliset erityispiirteet. Euroopan unionin tuomioistuin on johdonmukaisesti katsonut, että direktiivin säännökset on pantava täytäntöön selkeästi, täsmällisesti ja tarkasti ja kiistattoman sitovasti sekä niin konkreettisesti, täsmällisesti ja selvästi, että oikeusvarmuuden vaatimus täyttyy ([9]). Sen lisäksi, että jäsenvaltioilla on velvollisuus saattaa direktiivin säännökset asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöä, niiden on myös varmistettava, että käyttöön otettua suojelujärjestelmää sovelletaan tehokkaasti käytännössä. Siksi on tärkeää, että toimivaltaiset viranomaiset tiedottavat suojelusäännöksistä, asettavat vaatimuksia, luovat kannustimia, valvovat vaatimusten noudattamista ja varmistavat säännösten kattavan ja vaikuttavan täytäntöönpanon ([10]). Jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten tehtävänä on myös varmistaa, että ihmisen harjoittama toiminta voidaan toteuttaa tavalla, joka ottaa huomioon lintulajien suojelutarpeet EU:ssa ja on sopusoinnussa niiden kanssa. Lintudirektiivi tarjoaa myös joustoa erityisesti poikkeussäännöstensä kautta, jotka antavat jäsenvaltioille mahdollisuuden löytää tasapainon ympäristön suojelun ja tärkeiden sosioekonomisten etujen välillä.

Ohjeiden soveltamisala

Tämän ohjeasiakirjan tarkoituksena on tukea jäsenvaltioita lintudirektiivin 5 artiklan ja 9 artiklan asianmukaisessa täytäntöönpanossa. Asiakirja edustaa ainoastaan komission näkemyksiä eikä ole oikeudellisesti sitova. Ainoastaan Euroopan unionin tuomioistuin voi antaa sitovia tulkintoja EU:n lainsäädännöstä. Komissio on tätä ohjeasiakirjaa laatiessaan ottanut huomioon ratkaisut, jotka Euroopan unionin tuomioistuin on antanut lintudirektiivin säännöksistä. Se kuitenkin korostaa, että jäsenvaltiot voivat käyttää tiettyjä joustomahdollisuuksia säännösten soveltamisessa, kunhan ne huomioivat direktiivin yleiset tavoitteet.

Komissio on jo aiemmin julkaissut ohjeasiakirjan direktiivin 7 artiklasta, jossa vahvistetaan direktiivin liitteessä II lueteltujen lintulajien metsästystä koskevat edellytykset direktiivin yleisten suojelutavoitteiden puitteissa. Tämä ohjeasiakirja täydentää kyseistä lintudirektiivin mukaisesti harjoitettavaa metsästystä koskevaa ohjeasiakirjaa ([11]), ja sitä tulisi lukea yhdessä sen kanssa.

([8]) Lintudirektiivin mukaisesti harjoitettavaa metsästystä koskeva ohjeasiakirja on saatavilla osoitteessa: https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/birds-directive/sustainable-hunting-under-birds-directive_en.

([9]) Ks. asiat C-363/85, komissio v. Italia, 6 kohta, C-361/88, komissio v. Saksa, C-159/99, komissio v. Italia, 32 kohta, C-415/01, komissio v. Belgia, 21 kohta, C-58/02, komissio v. Espanja, C-6/04, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, 21, 25 ja 26 kohta, C-508/04, komissio v. Itävalta, 80 kohta, ja C-290/18, komissio v. Portugali (Erityisten suojelutoimien alueiden osoittaminen ja suojelu), 35 kohta.

([10]) Lisäksi ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin 11 päivänä huhtikuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1203 3 artiklan 2 kohdan n alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että lintudirektiivin 1 artiklassa tarkoitettujen lajien yksilön tai yksilöiden laiton ja tahallinen tappaminen, tuhoaminen, ottaminen, hallussapito, myynti tai myytäväksi tarjoaminen on rikos, paitsi jos tällainen menettely koskee merkityksetöntä määrää tällaisia yksilöitä.

([11]) Lintudirektiivin mukaisesti harjoitettavaa metsästystä koskeva ohjeasiakirja on saatavilla osoitteessa: https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/birds-directive/sustainable-hunting-under-birds-directive_en.

Tässä ohjeasiakirjassa ei myöskään käsitellä lintudirektiivin 6–8 artiklan säännöksiä eikä 4 artiklan aluekohtaista suojelua koskevia säännöksiä. Lisätietoa luontodirektiivin 6 artiklan 2–4 kohtaan sisältyvistä erityisiä suojelualueita koskevista hoitovelvoitteista on komission ohjeasiakirjassa ”Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö: Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset” ([12]).

Miksi näitä ohjeita tarvitaan?

Maailmanlaajuisten talous- ja turvallisuushaasteiden lisääntyessä on tärkeää varmistaa, että lintudirektiivillä kyetään edelleen edistämään kilpailukykyistä ja kestävää taloutta ja samalla suojelemaan Euroopan luonnonperintöä.

Tämän asiakirjan tarkoituksena on antaa ohjeita lintudirektiivin mukaisen yleisen suojelujärjestelmän tulkinnasta ja täytäntöönpanosta ja samalla auttaa keventämään hallinnollista rasitusta. Siinä selvennetään lajien suojelua koskevat vähimmäisvaatimukset ja selitetään, miten näitä vaatimuksia sovelletaan asianmukaisesti. Samalla vaatimusten soveltamisesta pyritään tekemään yksinkertaisempaa toimivaltaisille viranomaisille ja talouden toimijoille.

Säännösten yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi tässä ohjeasiakirjassa selitetään myös joustomahdollisuuksia, joita jäsenvaltiot voivat käyttää direktiivin vaatimukset ja Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö huomioon ottaen. Tavoitteena on, että viranomaiset sekä maa- ja merialueiden käyttäjät voivat jatkaa toimintaansa ilman pelkoa direktiivin vaatimusten rikkomisesta.

Ohjeet on suunnattu pääasiassa jäsenvaltioiden kansallisille, alueellisille ja paikallisviranomaisille, mutta ne toimivat tietolähteenä myös lintudirektiivin täytäntöönpanoon osallistuville organisaatioille ja muille sidosryhmille. Asiakirjan tarkoituksena on selventää ja yhdenmukaistaa direktiivin täytäntöönpanoa antamalla selkeitä ja käytännönläheisiä ohjeita, jotka perustuvat eri jäsenvaltioiden kokemuksiin sekä Euroopan unionin tuomioistuimen näkemyksiin direktiivin tulkinnasta.

Ohjeasiakirjan liitteessä I annetaan ohjeita valkoposkihanhesta (*Branta leucopsis*). Lajin kanta on kasvanut merkittävästi, mikä on joissakin tapauksissa aiheuttanut huomattavia vahinkoja ja vaikuttanut taloudelliseen toimintaan. Aiemmassa ohjeasiakirjassa ”Great Cormorant: Applying derogations under Article 9 of the Birds Directive 2009/147/EC” ([13]) on selitetty 9 artiklan soveltamista erityistapauksissa, joissa tavoitteena on torjua merimetsosta (*Phalacrocorax carbo*) tietyn tyyppiselle taloudelliselle toiminnalle koituvaa vakavaa vahinkoa. Kun otetaan huomioon asian merkitys ja koska on tarpeen saattaa aiempi asiakirja ajan tasalle uusien kansallisten haasteiden valossa, jotka johtuvat kannan merkittävästä kasvusta eri puolilla unionia, sekä löytää ratkaisuja merimetson ja kalatalouden välisten ristiriitojen ratkaisemiseksi, tämän ohjeasiakirjan liitteessä II esitetään päivitetty versio aiemmista ohjeista. Liitteiden tarkoituksena on selittää, millaisia joustomahdollisuuksia jäsenvaltioilla on käytettävissään näiden kahden lajin maataloudelle ja kalataloudelle aiheuttamien vakavien vahinkojen ehkäisemiseksi. Liitteissä esitetään myös käytännön esimerkkejä.

2. **LINTUDIREKTIIVIN SOVELTAMISALA JA TAVOITTEET**

2.1 **Soveltamisala**

1. Lintudirektiivin 1 artiklassa määritellään sen tarjoaman suojan soveltamisala.

”*1 artikla*

1. Tämä direktiivi koskee kaikkien luonnonvaraisina elävien lintulajien suojelua jäsenvaltioiden Eurooppaan kuuluvalla alueella, johon perustamissopimusta sovelletaan. Sen tavoitteena on näiden lajien suojelu, hoitaminen ja sääntely, ja se antaa säännökset niiden hyödyntämisestä.

2. Tätä direktiiviä sovelletaan lintuihin ja niiden muniin ja elinympäristöihin.”

([12]) ”Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö”, Euroopan unionin julkaisutoimisto (europa.eu).
([13]) https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/eb3840b0-937d-4f0b-b616-107fe9825801.

2. Direktiivin 1 artiklan mukaan lintudirektiivi koskee siten kaikkien luonnonvaraisina elävien lintulajien suojelua jäsenvaltioiden Eurooppaan kuuluvilla alueilla, joihin perustamissopimusta sovelletaan ([14]). Komissio on laatinut luettelon direktiivin soveltamisalaan kuuluvista lintulajeista, joka käsittää myös satunnaiset vierailijat ([15]).

3. Euroopan unionin tuomioistuin on katsonut, että lintudirektiivi velvoittaa jäsenvaltiot suojelemaan EU:ssa luonnonvaraisina eläviä lintuja, vaikka lajin luontainen elinympäristö ei olisikaan kyseessä olevan jäsenvaltion alueella ([16]). Jäsenvaltioon istutettu laji kuuluu lintudirektiivin soveltamisalaan, jos lajia esiintyy luonnonvaraisena muualla EU:ssa. Direktiivi ei kuitenkaan kata sellaisia istutettuja lajeja, jotka eivät elä luonnonvaraisina minkään EU-maan alueella, ellei niitä ole nimenomaisesti mainittu jossakin direktiivin liitteistä (esim. kalkkuna, *Meleagris gallopavo*).

4. Euroopan unionin tuomioistuin on vahvistanut, että direktiiviä ei sovelleta vankeudessa syntyneisiin ja kasvatettuihin yksittäisiin lintuihin, koska suojelujärjestelmän laajentaminen koskemaan muita kuin luontaisessa elinympäristössään esiintyviä lintupopulaatioita ei edistäisi direktiivin perimmäistä ympäristösuojelutavoitetta ([17]). Direktiiviä sovelletaan kuitenkin luonnonvaraisten lajien kotieläiminä pidettyihin tai vankeudessa syntyneisiin ja kasvatettuihin yksilöihin, jotka on vapautettu luontoon ja joita ei voida enää selvästi erottaa luonnonvaraisista yksilöistä. Tämä on tarpeen, jotta voidaan varmistaa sellaisten luonnonvaraisten yksilöiden suojelu, joille saattaa vahingossa aiheutua direktiivissä kiellettyä häiriötä ([18]).

2.2 **Tavoitteet**

5. Direktiivin 2 artiklassa edellytetään, että 1 artiklassa tarkoitettujen lintujen osalta on toteutettava toimenpiteitä.

> *”2 artikla*
>
> Jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitettujen lintulajien kantojen ylläpitämiseksi sellaisella tasolla, joka vastaa erityisesti ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia ottaen huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset, taikka näiden kantojen mukauttamiseksi tähän tasoon.”

6. Vaikka lintudirektiivissä ei ole erityistä säännöstä, jossa määritellään direktiivin tavoitteet, Euroopan unionin tuomioistuin on määritellyt direktiivin tarkoituksen seuraavasti:

> ”– – lintudirektiivin tavoitteena on – kuten ilmenee sen 1 artiklasta, luettuna yhdessä sen johdanto-osan kolmannen, viidennen, seitsemännen ja kahdeksannen perustelukappaleen kanssa – suojella, hoitaa ja säännellä kaikkia luonnonvaraisia lintulajeja, joiden luontaisena elinympäristönä on jäsenvaltioiden Eurooppaan kuuluva alue, johon perussopimuksia sovelletaan, niiden suojelun varmistamiseksi osana Euroopan kansojen perintöä, mikä merkitsee suojelua pitkällä aikavälillä ylläpitämällä niiden elinympäristöjen riittävää monimuotoisuutta ja laajuutta tai saattamalla ne ennalleen. Edellä mainittu tavoite huomioiden direktiivin 2 artiklassa, luettuna yhdessä sen johdanto-osan kymmenennen perustelukappaleen kanssa, velvoitetaan jäsenvaltiot toteuttamaan kaikki tarvittavat toimenpiteet näiden lintulajien kantojen ylläpitämiseksi sellaisella tasolla, joka vastaa erityisesti ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia ottaen huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset, taikka näiden kantojen saattamiseksi tälle tasolle, jotta kantojen taso voidaan luokitella tyydyttäväksi.” ([19]).

([14]) Ks. yhdistetyt asiat C-473/19 ja C-474/19, Föreningen Skydda Skogen, 36 kohta.

([15]) https://circabc.europa.eu/ui/group/3f466d71-92a7-49eb-9c63-6cb0fadf29dc/library/f3bdeb3b-55c0-47a1-8482-e9a91b126b69/details.

([16]) Asia C-149/94, Vergy, 18 kohta.

([17]) Asia C-149/94, Vergy, 12–15 kohta.

([18]) Monilla kaupunkialueilla on jo pitkään ollut ongelmana, että kotieläiminä pidetyt kalliokyyhky-yksilöt (*Columba livia*) karkailevat kasvatuslaitoksista ja muodostavat villiintyneitä populaatioita, jotka risteytyvät luonnonvaraisten populaatioiden kanssa. Vaikka vankeudessa kasvatetut yksilöt eivät kuulu lintudirektiivin soveltamisalaan, villiintyneet kyyhkyt kuuluvat direktiivin piiriin, ellei voida selvästi osoittaa, että yksilöt ovat vankeudessa kasvatettuja ja erotettavissa luonnonvaraisesta populaatiosta. Jos tätä erottelua ei ole mahdollista tehdä yksilötasolla, mikä on yleistä käytännön kannanhoitotilanteissa, lintudirektiivin mukaista suojelujärjestelmää sovelletaan kaikilta osin. Kaupunkien villiintyneitä kyyhkypopulaatioita pyritään hallitsemaan monilla erilaisilla strategioilla, mukaan lukien ruokintakieltojen asettaminen, ravinnon ja veden lähteiden rajoittaminen, visuaalisten ja akustisten pelotteiden käyttö, fyysisten esteiden, kuten verkkojen ja piikkien, asentaminen levähtämisen ja pesinnän estämiseksi, hedelmöittyneiden munien korvaaminen tekomunilla valvotuissa kyyhkyslakoissa, pesien poistaminen, sterilointi, hedelmöittymistä ehkäisevän rehun jakelu sekä yksilöiden pyydystäminen ja poistaminen tai siirtäminen. Jos on vaarana, että valitut hallintakeinot saattavat rikkoa lintudirektiivin 5 artiklassa säädettyjä kieltoja, toimenpiteille on haettava asianmukaista poikkeusta 9 artiklan säännösten mukaisesti.

([19]) Asia C-784/23, Voore Mets ja Lemeks Põlva, 51 kohta, ks. myös 54 kohta. Ks. myös asia C-131/24, VIRUS ym., 40 kohta.

7. Kuten 1 artiklassa säädetään, lintudirektiivin tarkoituksena on suojella kaikkia EU:ssa luonnonvaraisina eläviä lintulajeja. Direktiivin 2 artiklan sanamuodossa korostetaan erityisesti tarvetta ylläpitää kyseisten lajien kannat tasolla, joka vastaa ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia ottaen huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset. Näissä 2 artiklan vaatimuksissa on otettu huomioon vaikutus, joka niillä voi olla lintudirektiivin nojalla suojeltujen lajien kantoihin. Lajien suojelun kannalta ”tyydyttävää tasoa” on siten tarkasteltava näiden eri vaatimusten kontekstissa sekä sen suhteen, millaisia vaikutuksia näillä vaatimuksilla voi olla lintukantoihin. ([20]). Viittauksella tarpeeseen ottaa huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset huomioidaan myös se, että taloudellinen tai virkistystoiminta voi olla riippuvaista lintujen suojelusta taikka lintujen suojelulla voi olla vaikutuksia tällaiseen toimintaan. Siksi on tarpeen varmistaa, että niin ekologiset, tieteelliset ja sivistykselliset kuin taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset otetaan huomioon direktiivin kaikkien säännösten täytäntöönpanossa.

8. Tämän mukaisesti Euroopan unionin tuomioistuin on vahvistanut, että 2 artiklassa otetaan huomioon toisaalta tarve lintujen tehokkaalle suojelulle sekä toisaalta kansanterveyteen ja yleiseen turvallisuuteen, talouteen, ekologiaan, tieteeseen, maatalouteen ja virkistykseen liittyvät vaatimukset ([21]). Tuomioistuin on kuitenkin myös vahvistanut, että 2 artikla ei muodosta itsenäistä poikkeusta lintudirektiivillä perustetusta yleisestä suojelujärjestelmästä ([22]).

9. Näin ollen nämä ekologiset, tieteelliset, sivistykselliset, taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset eivät rajoita lintudirektiivissä vahvistettujen vaatimusten soveltamista, mukaan lukien direktiivin 5 artikla, eikä niitä oteta huomioon sovellettaessa direktiivissä asetettuja kieltoja ([23]). Direktiivin 9 artiklan mukaisissa poikkeusmahdollisuuksissa otetaan huomioon edellä mainitut vaatimukset, millä pyritään tasapainottamaan direktiivin täytäntöönpanoon liittyviä erilaisia toimintapoliittisia painopisteitä. Lisäksi taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset voivat olla merkityksellisiä arvioitaessa mahdollisten poikkeusten oikeasuhteisuutta tyydyttävien vaihtoehtojen tarkastelun yhteydessä.

10. Taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset voidaan ottaa huomioon myös siltä osin kuin toiminta voi osaltaan lisätä lajiin kohdistuvien eri tekijöiden yhteisvaikutusta. Samaan aikaan velvoitteena on saavuttaa kantojen tyydyttävä taso ja pitää sitä yllä, mikä edellyttää, että huomiota kiinnitetään myös taloudellisesta tai virkistystoiminnasta lajeille aiheutuvaan paineeseen.

11. Lintudirektiivin yleisiä tavoitteita ei saa sekoittaa 5 artiklan soveltamisalaan. Kyseisellä säännöksellä pyritään edistämään direktiivin tavoitteiden saavuttamista yleisen suojelujärjestelmän avulla. Tätä järjestelmää käsitellään jaksossa 3 ([24]).

12. Lintudirektiivin ja luontodirektiivin johdonmukaisen tulkinnan ja tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi komissio on tulkinnut, että ”tyydyttävällä tasolla” tarkoitetaan tasoa, jolla suotuisa suojelun taso saavutetaan ([25]).

([20]) Ks. vastaavasti asia C-629/23, Eesti Suurkiskjad, 68 kohta.
([21]) Asia C-262/85, komissio v. Italia, 8 kohta.
([22]) Asia C-247/85, komissio v, Belgia, 8 kohta, asia C-262/85, komissio v. Italia, 8 kohta.
([23]) Ks. vastaavasti lintudirektiivin 4 artiklan 4 kohdan osalta asia C-57/89, komissio v. Saksa, 22 kohta.
([24]) Direktiivin 5 artiklaa sovelletaan riippumatta lajin tilasta tai vaikutuksesta, joka toiminnalla olisi asianomaiseen lajiin. Tarkempia tietoja on jaksossa 3.
([25]) Komissio on aiemmin korostanut tätä yhteyttä lintudirektiivin mukaisesti harjoitettavaa metsästystä koskevassa ohjeasiakirjassa, s. 21. Tämä tulkinta perustuu lintudirektiivin rooliin sen varmistamisessa, että EU täyttää kansainväliset velvoitteensa, jotka on vahvistettu muuttavien luonnonvaraisten eläinten suojelemisesta tehdyssä yleissopimuksessa ja erityisesti Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelemisesta tehdyssä sopimuksessa (AEWA), Afrikan ja Aasian muuttavien petolintujen suojelua koskevassa yhteisymmärryspöytäkirjassa (petolintuja koskeva yhteisymmärryspöytäkirja) sekä Afrikan ja Euraasian muuttavia lintuja koskevassa toimintasuunnitelmassa (AEMLAP). Niissä kaikissa edellytetään lintulajien suojelua ja asetetaan tavoitteeksi säilyttää tai saavuttaa suotuisa suojelun taso.

3. **LINTUDIREKTIIVIN 5 ARTIKLA**

3.1 **5 artiklan teksti**

”Jäsenvaltioiden on toteutettava, kuitenkaan rajoittamatta 7 ja 9 artiklan soveltamista, kaikkien 1 artiklassa tarkoitettujen lintulajien yleisen suojelujärjestelmän luomiseksi tarvittavat toimenpiteet, joilla kielletään erityisesti

a) kyseisten lintujen tahallinen tappaminen tai pyydystäminen käytetystä menetelmästä riippumatta;

b) kyseisten lintujen pesien ja munien tahallinen tuhoaminen tai vahingoittaminen ja pesien siirtäminen;

c) kyseisten lintujen munien ottaminen luonnosta ja munien hallussa pitäminen tyhjinäkin;

d) lintujen tahallinen häirintä erityisesti lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana, jos häirintä vaikuttaisi merkittävästi tämän direktiivin tavoitteisiin;

e) sellaisten lintulajien hallussa pitäminen, joiden metsästäminen ja pyydystäminen ei ole sallittua.”

3.2 **Yleisiä huomioita**

13. Lintudirektiivin 5 artiklassa edellytetään yleisen suojelujärjestelmän luomista kaikille 1 artiklassa tarkoitetuille luonnonvaraisina eläville lintulajeille. Direktiivin 5 artiklan a–e alakohdassa luetellaan kyseisten lajien suojelemiseksi vahvistetut kiellot.

14. Direktiivin 5 artiklan asianmukainen soveltaminen edellyttää, että jäsenvaltiot hyväksyvät aukottomat ja tehokkaat lainsäädännölliset puitteet lintujen suojelua varten panemalla täytäntöön konkreettiset ja erityiset suojelutoimenpiteet, joilla voidaan varmistaa 5 artiklassa säädettyjen kieltojen noudattaminen ([26]). Näin ollen 5 artiklan noudattaminen edellyttää paitsi kattavan lainsäädäntökehyksen hyväksymistä myös konkreettisten ja nimenomaisten suojelutoimenpiteiden toteuttamista ([27]).

15. Lintudirektiivi antaa jäsenvaltioille joustavuutta tämän yleisen suojelujärjestelmän luomisen osalta muun muassa sen suhteen, millaisia menetelmiä ja lainsäädännöllisiä välineitä kieltojen täytäntöönpanossa voidaan käyttää. Tähän voi kuulua erityisten lakien, asetusten tai hallinnollisten toimenpiteiden hyväksyminen 5 artiklassa tarkoitettujen vahinkojen tosiasiallisen kieltämisen varmistamiseksi. Tähän harkintavaltaan sovelletaan 5 artiklassa täsmennettyjä rajoituksia, kuten jäljempänä esitetään ([28]), ja siihen liittyy velvoite varmistaa, että nämä toimenpiteet johtavat 5 artiklassa tarkoitettujen vahinkojen tosiasialliseen välttämiseen ([29]). Lisäksi yleisen suojelujärjestelmän perustamisen ja soveltamisen tulisi perustua direktiivin 2 artiklassa tarkoitettuun tavoitteeseen, joka on ylläpitää lintulajien kannat tasolla, joka vastaa erityisesti ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia ottaen samalla huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset, taikka mukauttaa nämä kannat tähän tasoon.

16. Direktiivin 1 artiklan mukaisesti 5 artiklassa säädettyjä kieltoja sovelletaan kaikkiin luonnonvaraisina eläviin lintulajeihin jäsenvaltioiden Eurooppaan kuuluvalla alueella, johon perustamissopimusta sovelletaan. Kuten Euroopan unionin tuomioistuin on todennut, ”lintudirektiivin 5 artiklan selvästä ja yksiselitteisestä sanamuodosta ilmenee näin ollen, että tässä säännöksessä tarkoitettujen kieltojen soveltamista ei ole millään tavoin rajattu lajeihin, jotka on lueteltu kyseisen direktiivin liitteessä I, jotka ovat uhanalaisia jollakin tasolla tai joiden kanta pienenee pitkällä aikavälillä” ([30]). Näin ollen jäsenvaltiot eivät voi sulkea tällaisia lajeja 5 artiklassa asetettujen kieltojen soveltamisalan ulkopuolelle, vaikka laji olisi yleinen ja sen kanta vakaa ja todennäköisesti pysyisi vakaana myös lähitulevaisuudessa ([31]). Tuomioistuin on myös katsonut, että harjoitetusta toiminnasta lajin kannan tai suojelun

([26]) Yhdistetyt asiat C-473/19 ja C-474/19, Föreningen Skydda Skogen, 35 kohta.
([27]) Ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-473/19 ja C-474/19, Föreningen Skydda Skogen, 75 kohta.
([28]) Ks. vastaavasti asia C-518/04, komissio v. Kreikka, 16 kohta.
([29]) Yhdistetyt asiat C-473/19 ja C-474/19, Föreningen Skydda Skogen, 75 kohta.
([30]) Yhdistetyt asiat C-473/19 ja C-474/19, Föreningen Skydda Skogen, 36 kohta.
([31]) Asia C-441/17, komissio v. Puola, 262–263 kohta.

tasoon aiheutuvan vaikutuksen tutkimisella ei ole merkitystä 5 artiklan soveltamisen kannalta, lukuun ottamatta 5 kohdan d alakohdan mukaista kieltoa (ks. kohta 3.4) ([32]). Direktiivin 5 artiklan d alakohdan tapauksessa lajin runsauden tai suojelun tason kaltaiset näkökohdat ovat merkityksellisiä vain, kun määritetään, onko häirintä merkittävää lintudirektiivin tavoitteen kannalta. Ne eivät kuitenkaan mahdollista lajin sulkemista 5 artiklan d alakohdan soveltamisalan ulkopuolelle.

17. Direktiivin 5 artiklassa asetettuja kieltoja sovelletaan myös lintudirektiivin liitteessä II lueteltuihin lajeihin. Vaikka 7 artiklassa sallitaan näiden lajien metsästys, mukaan lukien yksilöiden tappaminen tai pyydystäminen tiettyinä ajanjaksoina ja tietyin 7 artiklassa säädetyin rajoituksin ([33]), metsästysaikojen ulkopuolella harjoitettu toiminta ja 5 artiklan vastaiset toimet, kuten pesien tai munien tahallinen hävittäminen, ovat edelleen kiellettyjä liitteessä II lueteltujen lajien osalta. Direktiivin 7 artiklan soveltamisala rajoittuu metsästykseen, mikä tarkoittaa, että kaikenlainen muu mahdollisesti haitallinen toiminta on edelleen kielletty liitteessä II lueteltujen lajien osalta. Tarkempia ohjeita 7 artiklassa säädetyistä velvoitteista annetaan lintudirektiivin mukaisesti harjoitettavaa metsästystä koskevassa komission ohjeasiakirjassa ([34]).

18. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella on selvää, että 5 artiklan mukaisia kieltoja on sovellettava ilman ajallista rajoitusta ([35]). Toimenpiteissä ja säännöissä, joilla nämä kiellot tosiasiallisesti pannaan täytäntöön, voidaan perustelluissa tapauksissa kuitenkin ottaa huomioon kausiluonteiset tekijät, mutta niitä voidaan soveltaa vain tiettyinä ajanjaksoina, kuten pesimäaikana. Direktiivin 5 artiklan d alakohdan osalta jäsenvaltioiden on kiinnitettävä erityistä huomiota lintulajien elinkaaren herkkiin vaiheisiin, kuten lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikoihin. Vaikka kausiluonteisia tekijöitä on sallittua ottaa huomioon, lintulajeja ei kuitenkaan saa sulkea pois 5 artiklassa säädetystä yleisestä suojelujärjestelmästä edes tilapäisesti ([36]). Kuten jäljempänä selitetään, kun taloudellisesta toiminnasta saattaa aiheutua haittaa, ennaltaehkäisevien toimenpiteiden toteuttaminen voi varmistaa, että 5 artiklassa kielletyt vahingot voidaan välttää ja että toiminta on kyseisen säännöksen mukaista.

19. Luonnonvaraisten lintujen aukoton ja tehokas suojelu edellyttää myös kattavaa maantieteellistä suojelua. Tämä tarkoittaa, että 5 artiklaa sovelletaan lintudirektiivin 1 artiklassa määriteltyyn koko maantieteelliseen soveltamisalaan riippumatta siitä, missä linnut lepäävät ja liikkuvat tai kuuluuko alue Natura 2000 -verkostoon. Kaikki kansalliset säädökset, joilla rajoitetaan luonnonvaraisten lintujen suojelu tietylle alueelle (kuten luonnonperintöalueelle), ovat siten ristiriidassa lintudirektiivin kanssa ([37]). Jäsenvaltiot voivat kuitenkin 5 artiklan kieltoja toteuttaessaan ottaa huomioon kunkin lajin kannalta merkitykselliset maantieteelliset kriteerit, 2 artiklan tavoitteita kuitenkaan unohtamatta.

Käytännön täytäntöönpanon tukeminen – 1. Joustavuus yleisen suojelujärjestelmän lainsäädäntökehyksen luomisessa

Jäsenvaltioilla on huomattavaa joustovaraa sen suhteen, miten ne saattavat lintudirektiivin säännökset osaksi kansallista lainsäädäntöään. Samalla niiden on kuitenkin varmistettava lainsäädäntökehyksen selkeys ja toteutettava tehokkaita ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, jotta lintudirektiivin tavoitteiden saavuttaminen voidaan varmistaa. Tähän voi kuulua uusien tai kohdennettujen lakien, asetusten tai hallinnollisten toimenpiteiden käyttöönotto tai täytäntöönpano joko kansallisella tai alueellisella tasolla kunkin maan hallintojärjestelmän erityispiirteet huomioon ottaen. Ennaltaehkäisevät toimenpiteet voidaan myös sisällyttää taloudellista toimintaa, kuten energiantuotantoa, metsätaloutta tai maataloutta, koskevaan alakohtaiseen lainsäädäntöön. Ne voidaan myös tarvittaessa mukauttaa erityisiin alueellisiin tai paikallisiin olosuhteisiin. Lisäksi jäsenvaltiot voivat helpottaa lainsäädäntökehyksen täytäntöönpanoa tarjoamalla tukea talouden sidosryhmille neuvontapalvelujen, kohdennettujen rahoitusjärjestelyjen ja tiedottamistoimien avulla.

([32]) Asia C-784/23, Voore Mets ja Lemeks Põlva, 53–54 kohta, ja asia C-131/24, VIRUS ym., 43 kohta.

([33]) Euroopan unionin tuomioistuin totesi asiassa C-157/89, komissio v. Italia (14 kohta), että tavoitteena on varmistaa täyden suojelun takaava järjestelmä sellaisina ajanjaksoina, jolloin luonnonvaraisten lintujen eloonjääminen on erityisesti uhattuna.

([34]) https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/birds-directive/sustainable-hunting-under-birds-directive_en.

([35]) Asia C-252/85, komissio v. Ranska, 9 kohta. Vaikka tämä tuomio koski 5 artiklan b ja c alakohtaa, sitä voidaan soveltaa 5 artiklaan kokonaisuudessaan, koska sanamuoto ei rajoita minkään sen sisältämän kiellon soveltamisalaa.

([36]) Asia C-507/04, komissio v. Itävalta, 114 kohta.

([37]) Asia C-252/85, komissio v. Ranska, 15 kohta.

3.3 **Lintudirektiivin 5 artiklassa tarkoitettu ”tahallisuus”**

20. Ennen 5 artiklan erityissäännösten tarkempaa käsittelyä on tärkeää selventää ”tahallisuuden” käsitettä, joka on keskeinen tekijä 5 artiklan a, b ja d alakohdan mukaisten kieltojen tulkinnassa ja täytäntöönpanossa. Kyseisissä alakohdissa kielletään

a) kyseisten lintujen tahallinen tappaminen tai pyydystäminen käytetystä menetelmästä riippumatta;

b) kyseisten lintujen pesien ja munien tahallinen tuhoaminen tai vahingoittaminen ja pesien siirtäminen; ja

d) lintujen tahallinen häirintä erityisesti lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana, jos häirintä vaikuttaisi merkittävästi tämän direktiivin tavoitteisiin.

21. Direktiivin 5 artiklan c ja e alakohdassa tarkoitettuja kieltoja sovelletaan teon tekijän aikomuksesta riippumatta.

22. ”Tahallisuuden” käsitteellä on vakiintunut tulkinta Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Tuomioistuimen mukaan termi ”tahallinen” käsittää paitsi toiminnan, jonka tarkoituksena on lintujen pyydystäminen, tappaminen ja häirintä taikka niiden pesien tuhoaminen tai vahingoittaminen, myös toiminnan, jolla ei ilmeisellä tavalla ole tällaista tarkoitusta mutta joka kuitenkin sisältää hyväksynnän tällaisen pyydystämisen, tappamisen, häirinnän, tuhoamisen tai vahingoittamisen mahdollisuudesta ([38]). Näin ollen, jos toimen toteuttaja hyväksyy sen mahdollisuuden, että toiminnasta voi aiheutua kiellettyä vahinkoa, mutta siitä huolimatta jatkaa toimintaa, toiminta kuuluu 5 artiklassa säädettyjen kieltojen piiriin, vaikka tällainen vahingoittaminen ei olisi sen tarkoituksena ([39]). Liitteessä II lueteltuihin lajeihin sovelletaan kuitenkin poikkeusta, koska näiden lajien yksilöitä on sallittua metsästää eli tappaa tai pyydystää tiettyinä ajanjaksoina ja tietyin 7 artiklassa säädetyin rajoituksin.

23. Tahallisuus voidaan osoittaa, kun seuraavat kaksi kumulatiivista edellytystä täyttyvät: i) tekijä on ollut tietoinen lintujen esiintymisestä alueella ja ii) tekijä on tiennyt, että toiminnasta saattaa aiheutua kiellettyä vahinkoa kyseisille linnuille. Molempia seikkoja on tarkasteltava käytettävissä olleen tiedon ja tiedon levittämisen valossa.

24. Jäsenvaltioiden olisi tiedotettava käytettävissä olevista ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä tukeakseen talouden toimijoita, joiden toiminnasta voi aiheutua kiellettyä vahinkoa.

25. Ensinnäkin ”tietoisuus lintujen esiintymisestä alueella” käsittää tapaukset, joissa lintuja tai niiden pesiä on havaittu alueella, johon kyseinen toiminta vaikuttaa, tai joissa lintujen esiintymisestä alueella on tieteellistä tietoa ja dokumentoituja havaintoja. Euroopan unionin tuomioistuin on katsonut, että tämä voi myös käsittää tapaukset, joissa lintujen esiintymistä alueella voidaan kohtuudella odottaa ekologisten tekijöiden, kuten tietyille lintulajeille tyypillisen metsän tai niityn tyypin ja iän, perusteella ([40]).

26. Kuitenkaan tietoisuus lintujen esiintymisestä alueella ei yksinään riitä, vaan on myös oltava kohtuullinen riski siitä, että kyseisestä toiminnasta voi aiheutua kiellettyä vahinkoa kyseisille linnuille. Tältä osin on tärkeää ottaa huomioon lajin tarpeet ja erityispiirteet, kuten pesimäpaikat, pesimätavat, ravinnonhankinta- tai saalistusalueet sekä muut lajikohtaiset seikat. Tällainen lajituntemus voi perustua lajikohtaisissa toimintasuunnitelmissa, Natura 2000 -alueiden hoitosuunnitelmissa tai metsänhoitosuunnitelmissa oleviin tietoihin sekä muihin asianomaisia lajeja koskeviin tieteellisiin tietoihin ja tutkimuksiin.

([38]) Asia C-784/23, Voore Mets ja Lemeks Põlva, 49 kohta, ja asia C-131/24, VIRUS ym., 39 kohta.

([39]) Ks. asia C-784/23, Voore Mets ja Lemeks Põlva, 47–48 kohta, jossa tuomioistuin vahvisti, että käsitettä ”tahallisuus” on luettava johdonmukaisesti lintudirektiivin 5 artiklan ja luontodirektiivin 12 artiklan välillä. Tämän seurauksena tuomioistuin sovelsi luontodirektiivin 12 artiklassa käytettyyn ”tahallisuuden” käsitteeseen sovellettua vakiintunutta oikeuskäytäntöä lintudirektiivin 5 artiklan vastaavaan käsitteeseen.

([40]) Asia C-784/23, Voore Mets ja Lemeks Põlva, 61 kohta.

27. Riskin määrittely perustuu siten vuorovaikutukseen kyseessä olevan toiminnan vaikutusten ja kyseisen lajin tarpeiden ja erityispiirteiden välillä. Se voi koskea esimerkiksi puiden kaatamista pesimäaikana paikoissa, joissa metsälintujen tiedetään pesivän, tai tiettyjä maatalouskäytäntöjä, jotka voivat johtaa tiettyjen maassa pesivien lintujen kuolemaan, pesien tuhoutumiseen tai lintujen merkittävään häirintään. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että hakkuut tai niittäminen pitäisi kieltää, vaan toimijan tulisi varmistaa, että käytäntö on yhteensopiva lintujen suojelun kanssa.

28. Vastaavasti, jos toimintaa suunnitellaan lintujen pesimäajan ulkopuolelle tai jos esimerkiksi toteutetaan muita varotoimia (ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä käsitellään tarkemmin jäljempänä), toiminta voi jäädä tahallisen vahingoittamisen käsitteen ulkopuolelle. Toimintaa voitaisiin esimerkiksi suunnitella vuodenaikaan, jolloin lintujen ei odoteta olevan alueella. Toinen hyvä toimenpide on selvittää, onko laajemman alueen tai elinympäristön sisällä erityisiä vyöhykkeitä, joilla lintuja ei esiinny. Tällaiset seikat ovat hyvin kontekstisidonnaisia, ja siksi niitä on arvioitava tapauskohtaisesti.

29. Kansallisilla viranomaisilla on keskeinen rooli kaikissa tilanteissa. Niiden on taloudellista toimintaa säännellessään tukeuduttava tieteellisiin tietoihin lintujen maantieteellisestä ja ajallisesta esiintymisestä. Lisäksi niiden tulisi käyttää kaikkia asianmukaisia keinoja levittääkseen ennakoivasti tietoa lintujen esiintymisestä ja niiden suojelua koskevista voimassa olevista säännöistä sekä käytettävissä olevista ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä. Direktiivin 2 artikla huomioon ottaen kansallisten viranomaisten olisi myös asetettava nämä tiedot asianomaisten sidosryhmien saataville, jotta taloudellinen tai virkistystoiminta voidaan sovittaa yhteen lintujen suojelua koskevien vaatimusten kanssa.

30. Koska 5 artiklan mukaisia kieltoja, d alakohdan kieltoa lukuun ottamatta, sovelletaan riippumatta niiden tosiasiallisesta vaikutuksesta kyseessä olevaan lajiin, vahingon mahdollisuuden hyväksymistä ei voida arvioida kyseisen lajin kannan tason tai siihen kohdistuvien vaikutusten perusteella ([41]).

3.4 **Ennaltaehkäisevien toimenpiteiden toteuttaminen tahallisen vahingoittamisen välttämiseksi**

31. Kuten jäljempänä selitetään, tehokkaiden ennaltaehkäisevien toimenpiteiden toteuttaminen mahdollisesti haitallisen toiminnan välttämiseksi voi tarkoittaa tiettyjen edellytysten täyttyessä sitä, ettei toimintaa pidetä 5 artiklan a, b tai d alakohdassa kiellettynä tahallisena vahingoittamisena. Tämä käytäntö voi tarjota selkeät puitteet talouden toimijoille ja kansallisille viranomaisille sekä vähentää poikkeuksien soveltamisen tarvetta ja siten myös keventää hallinnollista rasitusta.

32. Jos on todennäköistä, että toiminta rikkoo 5 artiklan a, b tai d alakohdassa asetettuja kieltoja, kansalliset toimivaltaiset viranomaiset voivat määritellä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, joita toimijat (taloudelliset tai muut) voivat toteuttaa suunnittelu- ja/tai toteutusvaiheessa, jotta kyseistä toimintaa voidaan jatkaa välttäen kuitenkin mahdollisimman pitkälle alueella esiintyville lintulajeille aiheutuva haitta. Jotta voidaan varmistaa 5 artiklassa lueteltujen kieltojen tosiasiallinen noudattaminen, tällaisten ennaltaehkäisevien toimenpiteiden on oltava konkreettisia ja erityisiä, niissä on otettava huomioon kyseisiä lajeja koskevat olennaiset tiedot ja ne on suunniteltava siten, että niillä voidaan välttää mahdollisimman pitkälle kielletyt vaikutukset, joita kyseisellä toiminnalla voi olla ([42]). Jos toiminta perustuu ennaltaehkäisevään lähestymistapaan ([43]) ja on erittäin todennäköistä, että vahinkoa ei aiheudu, muita myöhempiä vaikutuksia voidaan pitää satunnaisina eikä tahallisina. Tätä lähestymistapaa noudattaen toimintaa voidaan jatkaa myös ilman lintudirektiivin 9 artiklan mukaista poikkeusta.

33. Jos tällaista vahingoittamista ei voida välttää, on turvauduttava 9 artiklassa säädettyyn poikkeukseen (ks. seuraava jakso).

([41]) Asia C-784/23, Voore Mets ja Lemeks Põlva, 49–54 kohta.

([42]) Ks. asia C-441/17, komissio v. Puola, 259 kohta, jossa Euroopan unionin tuomioistuin katsoi, että kansallisten viranomaisten päätös, jolla sallittiin sellaisten puiden kaataminen, joiden tiedettiin olevan tärkeitä elinympäristöjä useille lintulajeille, rikkoi 5 artiklan b ja d alakohtaa osittain, koska toimija ei ollut toteuttanut konkreettisia ja kohdennettuja suojelutoimenpiteitä, joilla olisi estetty kielletyn vahingon mahdollisuus ja varmistettu kyseisten vaatimusten noudattaminen.

([43]) Ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-473/19 ja C-474/19, Föreningen Skydda Skogen, 77 kohta.

34. Nämä ennaltaehkäisevät toimenpiteet voidaan ottaa huomioon arvioitaessa, rikkooko hanke tai toiminta 5 artiklassa asetettuja kieltoja ([44]). Euroopan unionin tuomioistuin on vahvistanut, että ei ole tarpeen arvioida hankkeesta aiheutuvia vaikutuksia ottamatta huomioon hankkeen yhteydessä liitännäisesti toteutettavia toimenpiteitä, joita on ehdotettu tällaisten vaikutusten estämiseksi tai, kun kyse on 5 artiklan d alakohdasta, niiden vähentämiseksi merkityksettömälle tasolle. Merkitystä on ainoastaan niillä vaikutuksilla, joita linnuille tosiasiallisesti aiheutuu hankkeen toteuttamisen seurauksena ([45]).

35. Määritellessään tällaisia ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja sitä, miten ne sisällytetään hankkeiden tai toimien suunnitteluun ja toteuttamiseen, toimivaltaisilla viranomaisilla on velvollisuus ottaa huomioon ”luotettavimmat käytettävissä olevat tieteelliset tiedot sekä kansainvälisen tutkimuksen uusimmat tulokset”, kun ne arvioivat ennaltaehkäisevien toimenpiteiden tehokkuutta ([46]). Toimijoille ja toimivaltaisille viranomaisille ei kuitenkaan pitäisi tehdä suhteettoman vaikeaksi todistaa, ettei kiellettyä vahinkoa aiheudu ([47]). Euroopan unionin tuomioistuin on katsonut, että ei voida vaatia, että ennaltaehkäisevien toimenpiteiden tehokkuus todistetaan tieteellisellä dokumentaatiolla tällaisten toimenpiteiden onnistuneesta toteuttamisesta, koska tällaisia asiakirjoja ei välttämättä ole saatavilla ([48]). Ennaltaehkäisevien toimenpiteiden käyttöä harkittaessa esimerkiksi lupamenettelyjen yhteydessä toimenpiteiden tehokkuus voidaan osoittaa tuomioistuimen käyttämän asiantuntijan perustellulla arvioinnilla ([49]). Kansallisesta lainsäädännöstä riippuen myös muiden vastaavien välineiden käyttö voi olla mahdollista.

36. Kun ennaltaehkäisevät toimenpiteet on otettu käyttöön, niiden tehokkuutta on seurattava sen varmistamiseksi, että kyseiset toimenpiteet toteutetaan ja että ne tosiasiallisesti takaavat 5 artiklan noudattamisen estämällä lintujen ja/tai niiden pesien ja munien vahingoittamisen. Tarvittaessa voidaan 5 artiklan noudattamisen varmistamiseksi ottaa käyttöön mekanismi, jolla voidaan reagoida havaittuun kielletyn vahingon aiheuttamiseen. Ilman näitä seuranta- ja reagointimekanismeja ei olisi mahdollista varmistaa, että ennaltaehkäisevät toimenpiteet tosiasiallisesti takaavat vaatimusten noudattamisen. Jos vahinkoja havaitaan, voi olla tarpeen tehdä muutoksia lisävahinkojen estämiseksi, jotta voidaan varmistaa 5 artiklan noudattaminen ja kyseessä olevan toiminnan jatkuminen.

Käytännön täytäntöönpanon tukeminen – 2. Hallinnollisen rasituksen keventäminen ja oikeusvarmuuden varmistaminen yhdennetyillä ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä

Kansalliset viranomaiset voivat helpottaa taloudellista tai virkistystoimintaa, johon saattaa liittyä riski lintudirektiivin 5 artiklan rikkomisesta, määrittelemällä erityisiä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on tehokkaasti välttää vahingon aiheutuminen linnuille. Kun tehokas ennaltaehkäisevä toimintamalli on otettu käyttöön, muita vaikutuksia ei tulisi enää pitää tahallisina, jolloin toimintaa voidaan jatkaa ilman 9 artiklan mukaista poikkeusta. Tämä voi yksinkertaistaa täytäntöönpanoa ja vähentää merkittävästi viranomaisten ja yritysten hallinnollista rasitusta ja kustannuksia. Samalla se tarjoaa toimijoille oikeusvarmuutta. Tämä toimintamalli olisi pantava täytäntöön tiiviissä yhteistyössä toimivaltaisten kansallisten viranomaisten ja talouden eri alojen välillä, muun muassa tarjoamalla toimijoille neuvontaa 5 artiklan vaatimusten noudattamisessa (ks. jaksot 3.3 ja 3.5).

3.5 5 artiklassa asetetut erityiset kiellot

37. Kussakin 5 artiklassa luetellussa kiellossa yksilöidään vahingot, joiden aiheuttaminen jäsenvaltioiden on kiellettävä. Euroopan unionin tuomioistuin on vahvistanut, että ihmisen toiminnasta asianomaisten lintulajien kantojen tasoon aiheutuvan vaikutuksen tutkimisella ei ole merkitystä kyseisen artiklan a ja b alakohdan kannalta ([50]). Tätä tulkintaa voidaan soveltaa analogisesti myös c ja e alakohtiin, koska myöskään näissä kielloissa ei mainita, että vahingolla

([44]) Ks. vastaavasti asia C-131/24, VIRUS ym., 44 kohta. Tämä tapaus koski ainoastaan 5 artiklan d alakohdan mukaista kieltoa, mutta siinä esitetty tulkinta on hyödyllinen myös 5 artiklan a ja b alakohdan kannalta.
([45]) Ks. vastaavasti asia C-131/24, VIRUS ym., 45 kohta.
([46]) Ks. vastaavasti asia C-131/24, VIRUS ym., 57 kohta.
([47]) Ks. vastaavasti asia C-131/24, VIRUS ym., 50–53 kohta, jossa unionin tuomioistuin viittaa tehokkuusperiaatteeseen.
([48]) Ks. vastaavasti asia C-131/24, VIRUS ym., 57 kohta.
([49]) Ks. vastaavasti asia C-131/24, VIRUS ym., 51 ja 57–58 kohta.
([50]) Asia C-784/23, Voore Mets ja Lemeks Põlva, 54 kohta.

olisi oltava merkittävä vaikutus lajin populaatioon, eikä niissä viitata lintudirektiivin tavoitteisiin. Euroopan unionin tuomioistuin totesi, että toiminnan vaikutus lajin populaation tasoon otetaan huomioon vain siltä osin kuin se on merkityksellistä 9 artiklan nojalla haetun poikkeuksen oikeasuhteisuuden arvioimiseksi ([51]) (ks. jakso 4). Ihmisen toiminnasta asianomaisten lintulajien kantojen tasoon aiheutuvan vaikutuksen tutkimisella on kuitenkin merkitystä 5 artiklan d alakohdan soveltamisen kannalta ([52]).

5. artiklan a alakohta: tahallinen tappaminen tai pyydystäminen käytetystä menetelmästä riippumatta

38. Direktiivin 5 artiklan a alakohtaa sovelletaan lintulajien kaikkiin elämänvaiheisiin. Tämä käy ilmi siitä, että kyseisen säännöksen sanamuoto ei sisällä tätä koskevia rajoituksia.

39. Tappaminen tai pyydystäminen metsästystarkoituksessa on sallittua tiettyjen direktiivin liitteessä II lueteltujen lajien osalta 7 artiklassa säädettyjen rajoitusten puitteissa. Direktiivin 7 artiklan mukaan liitteessä II lueteltuja lajeja voidaan metsästää edellyttäen, että metsästystä ei harjoiteta pesimisaikana eikä eri lisääntymis- ja poikastenkasvatusvaiheissa ja että metsästys ei vaaranna suojelutoimenpiteitä lajien levinneisyysalueella. Liitteessä II lueteltujen muuttolintujen metsästyskielto kattaa myös ajanjakson, jolloin lajit palaavat pesimäalueelleen. Liitteessä II lueteltujen lajien metsästykseen liittyviä säännöksiä selvennetään lintudirektiivin mukaisesti harjoitettavaa metsästystä koskevassa ohjeasiakirjassa ([53]).

5. artiklan b alakohta: pesien ja munien tahallinen tuhoaminen tai vahingoittaminen ja pesien siirtäminen

40. Pesien ([54]) ja munien suojelun tavoitteena on varmistaa lintulajien onnistunut lisääntyminen. Jotkin lajit palaavat joka vuosi samaan pesään, kun taas toiset rakentavat aina uuden pesän. Siksi Euroopan unionin tuomioistuin on todennut, että 5 artiklan b alakohta edellyttää pesien keskeytyksetöntä suojelua, ja huomauttanut, että lintujen elinympäristön keskeytyksetön suojelu on välttämätöntä, koska monet lajit käyttävät joka vuosi uudelleen aiempina vuosina rakennettuja pesiä ([55]). Kuitenkin kun kyseessä ovat lajit, jotka eivät tavallisesti käytä pesiään uudelleen vuodesta toiseen ja joiden hylkäämiä pesiä muut lajit eivät yleensä ota käyttöön, pesiä ei tarvitse suojella sen jälkeen, kun ne on hylätty.

5. artiklan c alakohta: munien ottaminen luonnosta ja munien hallussa pitäminen tyhjinäkin

41. Lintujen munien ottaminen luonnosta on merkittävä uhka lintujen suojelulle, koska se häiritsee luonnollista lisääntymiskiertoa ja estää lintuja kasvattamasta poikasiaan. Tämä on erityisen vakava uhka harvinaisille ja uhanalaisille lajeille tai lajeille, joiden kysyntä on suurta luonnonvaraisten eläinten laittomassa kaupassa. Joidenkin lajien, kuten aavikkohaukan (*Falco cherrug*), populaatioissa munien ottaminen pesistä on johtanut kannan jyrkkään vähenemiseen. Siksi munien, myös tyhjien, hallussa pitämistä koskeva kielto auttaa osaltaan vähentämään munien ottamista, keräämistä ja kauppaamista. Euroopan unionin tuomioistuin on katsonut, että myös tätä kieltoa on sovellettava ilman ajallista rajoitusta, mikä tarkoittaa, että luonnonvaraisten lintujen munia on suojeltava keskeytyksettä ([56]).

5. artiklan d alakohta: lintujen tahallinen häirintä erityisesti lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana, jos häirintä vaikuttaisi merkittävästi direktiivin tavoitteisiin

42. Lintudirektiivin 5 artiklan d alakohdassa kielletään lintujen häirintä, joka vaikuttaisi merkittävästi direktiivin tavoitteiden saavuttamiseen. Siksi 5 artiklan d alakohdan soveltaminen edellyttää paitsi tahallista aikomusta myös sitä, että ”häirinnällä on merkittävä vaikutus tavoitteeseen ylläpitää kyseisten lintulajien kannat tyydyttävällä tasolla

([51]) Asia C-784/23, Voore Mets ja Lemeks Põlva, 54–56 kohta.
([52]) Asia C-131/24, VIRUS ym., 43 kohta.
([53]) https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/birds-directive/sustainable-hunting-under-birds-directive_en.
([54]) Pesä on onkalo tai rakenne, jonka lintu valitsee tai jonka se rakentaa munimista ja poikasten hautomista ja suojelemista varten.
([55]) Asia C-252/85, komissio v. Ranska, 9 kohta.
([56]) Asia C-252/85, komissio v. Ranska, 9 kohta.

taikka saattaa ne tälle tasolle” ([57]). Vaikka tätä häirintää koskevaa kieltoa sovelletaan ilman tiukkoja ajallisia rajoituksia, kielto on erityisen tärkeä lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana, koska nämä kaudet ovat yksi herkimmistä vaiheista lintulajien säilymisen ja sitä kautta direktiivin tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

43. Euroopan unionin tuomioistuin on vahvistanut, että tämä kielto koskee ainoastaan häirintää, joka vaikuttaa merkittävästi kyseisten lajien kantojen ylläpitämiseen tyydyttävällä tasolla, eikä näiden lajien yksilöihin kohdistuvaa häirintää. Tilanne on eri vain, jos ”tietyn luonnonvaraisten lintulajien kanta pienenee numeerisesti niin paljon, että kyseisen lajin erillisten yksilöiden häiritseminen on omiaan vaarantamaan lajin säilymisen” ([58]).

44. Sen vuoksi toimivaltaisten viranomaisten on arvioitava huolellisesti, millaista häirintää voidaan pitää merkittävänä, ottaen huomioon lajin ominaisuudet, erityispiirteet ja tarpeet sekä kyseessä oleva toiminta. Direktiivin 5 artiklan d alakohdan mukaista kieltoa on sovellettava tiukemmin harvinaisiin ja/tai vaarantuneisiin lajeihin sekä esimerkiksi lajeihin, joiden suojelun taso on epäsuotuisa. Häirinnän suhteen voitaisiin sallia enemmän joustoa, kun lajin kanta ylittää tyydyttävän tason.

45. Häirinnän merkittävyyden määrittämisessä huomioon otettavia tekijöitä ovat häiriön kesto (tilapäinen vai pysyvä), intensiteetti (laajuus, melutaso, ympäristön muuttumisen aste), toistuvuus, pinta-ala ja etäisyys kyseessä oleviin lintuihin. Siksi on tarpeen tarkastella myös häiriöiden kumulatiivista vaikutusta suhteessa alueella tapahtuvaan muuhun toimintaan, jotta voidaan tarkasti määrittää, onko häirintä merkittävää.

46. Kuten 5 artiklan d alakohdassa mainitaan, lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana tapahtuvaa häirintää pidetään erityisen merkittävänä, mutta myös muut herkät elämänvaiheet, jotka voivat vaarantaa eloonjäämisen (kuten häiriöt tärkeillä ruokailu- ja talvehtimisalueilla), tulisi ottaa huomioon.

47. Arvioitaessa, onko häirintä merkittävää suhteessa tavoitteeseen ylläpitää lajien kannat tyydyttävällä tasolla taikka saattaa ne tälle tasolle, on mahdollista ottaa huomioon myös kaikki ennaltaehkäisevät toimenpiteet (ks. kohta 3.3), joilla voidaan tosiasiallisesti estää se, että hankkeesta tai toiminnasta aiheutuu häiriöitä linnuille, tai joilla voidaan tosiasiallisesti vähentää tällaisia häiriöitä siten, ettei niillä ole merkittäviä vaikutuksia ([59]). Sen toteen näyttämisestä, että tällaisella häiriöllä ei ole merkittäviä vaikutuksia direktiivin tavoitteisiin, ei saa tehdä ”suhteettoman vaikeaa” ([60]).

5. artiklan e alakohta: sellaisten lintulajien hallussa pitäminen, joiden metsästäminen ja pyydystäminen ei ole sallittua

48. Tämä kielto koskee elävien yksilöiden kaikkia elinvaiheita, kuolleita yksilöitä ja kaikkia niiden osia. Sitä ei sovelleta liitteessä II lueteltuihin metsästettäviin lintulajeihin (joihin sovelletaan 7 artiklassa säädettyjä rajoituksia) eikä lintuihin, jotka eivät kuulu direktiivin soveltamisalaan (ks. kohta 2.1), eikä lintuihin, jotka on muutoin pyydystetty luonnosta 9 artiklan mukaisen laillisen poikkeuksen nojalla.

49. Hallussa pidettävät yksilöt on voitava tunnistaa kansallisella tasolla käytössä olevan virallisen rekisterijärjestelmän avulla. Tämä voidaan varmistaa virallisella rengastusjärjestelmällä ([61]) tai mieluiten mikrosirun tai DNA-tunnistuksen avulla, koska nämä ovat luotettavampia menetelmiä. Kaikissa tapauksissa oikean kokoinen, suljettu jalkarengas, johon ei ole kajottu, on vähimmäisedellytys sen osoittamiseksi, että lintu oli kasvattajan hallussa ensimmäisten 10 elinpäivänsä aikana ja että lintu on oletettavasti syntynyt vankeudessa.

([57]) Asia C-784/23, Voore Mets ja Lemeks Põlva, 62 kohta.
([58]) Asia C-131/24, VIRUS ym., 41 kohta.
([59]) Asia C-131/24, VIRUS ym., 44 kohta. Kyseisessä tapauksessa ennaltaehkäisevät toimenpiteet liittyivät tiehankkeeseen, mutta sama tulkinta pätee myös muuhun toimintaan.
([60]) Asia C-131/24, VIRUS ym., 53 kohta.
([61]) Oikean kokoinen, suljettu jalkarengas, johon ei ole kajottu, on vähimmäisedellytys sen osoittamiseksi, että lintu oli kasvattajan hallussa ensimmäisten 10 elinpäivänsä aikana ja että lintu on oletettavasti syntynyt vankeudessa.

3.6 **5 artiklan täytäntöönpano**

3.6.1 *Aukottoman ja tehokkaan lainsäädäntökehyksen tarve*

50. Kuten jaksossa 1 selitettiin, direktiivin säännökset on pantava täytäntöön kiistattoman pakottavasti sekä niin yksilöidysti, täsmällisesti ja selvästi, että oikeusvarmuuden vaatimus täyttyy. Näin ollen direktiivin 5 artikla edellyttää, että hyväksytään aukottomat ja tehokkaat lainsäädännölliset puitteet panemalla täytäntöön konkreettiset ja erityiset suojelutoimenpiteet, joilla voidaan varmistaa kieltojen tosiasiallinen noudattaminen ([62]). Yleisesti ottaen jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimet, myös toistuvat toimet, toteutetaan lajien suojelua koskevien säännösten mukaisesti, jotta kielletyt vahingot voidaan välttää tehokkaasti. Yleisen suojelujärjestelmän tulisi sisältää toimijoita koskevat säännöt ja käytännöt mutta myös tiedotuskampanjoita, edistämistoimia ja tarvittaessa täytäntöönpanotoimia. Tämä voidaan saavuttaa erilaisilla välineillä, kuten suunnittelutyökaluilla, ennakkolupajärjestelmillä tai erityisillä säännöillä, joita sovelletaan yksityishenkilöihin tai talouden toimijoihin aloilla, joilla lintulajeihin kohdistuvat vaikutukset ovat todennäköisiä.

51. Toimenpiteet olisi räätälöitävä kunkin lajin elinkaaren mukaan ottaen huomioon lajin lisääntymisaika, ruokailualueet, muuttoreitit ja levähdys- tai pesimäalueet. Tarvittaessa toimenpiteitä voidaan soveltaa lajiryhmiin, joihin kuuluvilla lajeilla on samat uhat ja ominaisuudet. Direktiivin 2 artiklan mukaisesti lajin suojelua ja ennalleen saattamista koskevat tavoitteet voivat edellyttää täsmällisempiä tai rajoittavia toimenpiteitä, joilla estetään 5 artiklassa kielletyistä toimista aiheutuvat vaikutukset.

52. Jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on tiedotettava selkeästi asianomaisille maa- ja merialueiden käyttäjille sekä suurelle yleisölle kielloista ja lajien esiintymistä koskevista tiedoista sekä käytettävissä olevista tai määrätyistä suojelutoimenpiteistä. Seuranta on välttämätöntä toimenpiteiden vaikuttavuuden selvittämiseksi. Tähän voi kuulua GPS-seuranta, pesien ja yhdyskuntien seuranta ja virkistystoiminnan järjestäjien suorittama toimintaan osallistuvien henkilöiden valvonta. Kansallisten toimivaltaisten viranomaisten olisi määriteltävä tällaisen seurannan laajuus ja mittakaava (esim. lohkon/tontin taso, maisemataso tai alueellinen taso), jotta kussakin tapauksessa voidaan saada tosiasiallinen yleiskuva toimenpiteiden vaikutuksista lintuihin.

53. Vaikka kaikki ennaltaehkäisevät toimenpiteet toteutettaisiin, kaikkien riskien poistamista ei voida taata. Siksi jäsenvaltioiden tulisi osana 5 artiklassa edellytettyä yleistä suojelujärjestelmää ottaa käyttöön järjestelmä, jolla voidaan arvioida ennaltaehkäisevien toimenpiteiden vaikuttavuutta ja tarkistaa näitä toimenpiteitä säännöllisesti.

54. Edellä mainittuja lintudirektiivin täytäntöönpanemiseksi toteutettavia toimenpiteitä tulisi täydentää lisätoimenpiteillä tai kannustimilla, kuten kohdennetulla tiedottamisella suojeluvaatimuksista. Näihin toimenpiteisiin voi sisältyä muun muassa alan toimijoille tarkoitettujen suuntaviivojen ja esitteiden laatiminen, sidosryhmien tietoisuuden lisääminen sekä lintujen ja pesien esiintymisen tehokas seuranta kansalaistieteen tuottamia tietoja hyödyntäen.

55. Erityistapauksissa ja tiettyjen edellytysten täyttyessä voidaan myöntää poikkeus yleisen suojelujärjestelmän noudattamisesta (ks. jakso 4).

56. Jäsenvaltiot voivat pyrkiä välttämään poikkeusten myöntämisen ja siten keventää hallinnollista taakkaa toteuttamalla ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä direktiivin 5 artiklan vaatimusten noudattamisen varmistamiseksi. Tällaisissa ennaltaehkäisevissä toimenpiteissä tulisi ottaa huomioon eri alojen erityispiirteet, kuten direktiivin 2 artiklassa edellytetään, ja niillä olisi helpotettava vaatimusten noudattamista.

57. Ennaltaehkäisevät toimenpiteet (kuten kohdassa 3.3 selitetään) voivat liittyä tietyn toiminnan tai hankkeen tyyppiin, sijaintiin, suunnitteluun tai ajoitukseen. Toimenpiteet voivat koskea hankkeen tai toiminnan suunnittelu-, toteutus- ja käyttövaiheita. Esimerkkeinä voidaan mainita suojarakenteiden pystyttäminen tienvarsille, jotta lintuja voidaan estää lentämästä tielle ja törmäämästä autoihin, taikka jo rakennetun moottoritien nopeusrajoitusten alentaminen, jos kielletyn vahingon mahdollisuutta ei voida estää. Tällaisia toimenpiteitä on sovellettava koko hankkeen tai toiminnan keston ajan.

([62]) Asia C-441/17, *komissio v. Puola (Białowieżan metsä),* 252 kohta.

3.6.2 *5 artiklan vaatimusten sisällyttäminen lupamenettelyihin*

58. Direktiivin 5 artiklassa ei edellytetä erityisiä vaikutustenarviointeja tai lupamenettelyjä säännösten noudattamisen varmistamiseksi. Koska 5 artikla on direktiiviin sisältyvä säännös, jäsenvaltiot voivat joustavasti valita sopivimman keinon panna vaatimukset täytäntöön, esimerkiksi sisällyttämällä ne olemassa oleviin lupa- tai ympäristömenettelyihin. Tämä on jäsenvaltioiden menettelyllistä itsemääräämisoikeutta koskevan periaatteen mukaista ([63]).

59. Jos suunniteltu toiminta tai hanke edellyttää lupaa, kuten voimalinjojen, tuulivoimaloiden, moottoriteiden, kaivosten tai vesiviljelylaitosten rakentaminen, jäsenvaltiot voivat sisällyttää suojelutoimenpiteet hyväksymis- tai lupamenettelyihin ja osaksi luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan tai ympäristövaikutusten arviointia (YVA) koskevan direktiivin ([64]) ja strategista ympäristöarviointia (SYA) koskevan direktiivin ([65]) mukaisia ympäristövaikutusten arviointeja, jotta voidaan varmistaa, että lupaa vaativa toiminta ei aiheuta linnuille vahinkoa. Näin voidaan tehdä myös toistuvien toimien tai jatkuvan toiminnan osalta, jotta lajien suojelua koskevat vaatimukset voidaan ottaa huomioon lupien uusimisen yhteydessä.

60. Tältä osin voidaan hyödyntää käytössä olevia päätöksentekoprosesseja, jotta voidaan arvioida ja määrittää, miten todennäköistä on, että kyseinen toiminta johtaa 5 artiklan nojalla kiellettyyn vahinkoon. Tätä varten YVA-direktiivin mukaisesti tehdyt ympäristövaikutusten arvioinnit tai seurantaa koskevat päätökset voivat tarjota hyödyllisen kehyksen lintulajeihin kohdistuvien riskien tunnistamiseen. Esimerkiksi YVA-direktiivin 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa edellytetään, että jäsenvaltiot tunnistavat, kuvaavat ja arvioivat hankkeen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset ympäristön eri osatekijöihin, kuten luonnon monimuotoisuuteen, kiinnittäen erityistä huomiota lintudirektiivin nojalla suojeltuihin lajeihin. Todennäköisten vaikutusten kuvausta voidaan hyödyntää määriteltäessä tarvetta ottaa käyttöön ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä tai mukauttaa hanketta 5 artiklan kieltojen noudattamiseksi. Vastaavasti strategista ympäristöarviointia voitaisiin soveltaa suunnitelmiin (esim. metsänhoitosuunnitelmiin) asiaankuuluvien ennaltaehkäisevien toimenpiteiden määrittämiseksi ja 5 artiklan vaatimusten noudattamisen varmistamiseksi.

61. Jos suunnitelma tai hanke on omiaan vaikuttamaan Natura 2000 -alueeseen merkittävästi joko erikseen tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa, hankkeesta olisi tehtävä asianmukainen arviointi luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti (lintudirektiivin yleisiä puitteita on selostettu tarkemmin edellä jaksossa 1). Tämä tarkoittaa, että arviointi linnuille mahdollisesti aiheutuvasta vahingosta voidaan sisällyttää arviointeihin, joita tehdään osana päätöksentekoprosesseja jäsenvaltion eri tasoilla. Näin voidaan määrittää asianmukaisesti ja nopeasti hankkeen mahdolliset vaikutukset lintulajeihin, jotta lintudirektiivin 5 artiklan säännösten noudattaminen voidaan varmistaa ennen hankkeen toteuttamista.

62. Jotkut jäsenvaltiot ovat sisällyttäneet lajeihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnit olemassa oleviin lupamenettelyihin ([66]), muun muassa hallinnollisen rasituksen keventämiseksi. Toiset jäsenvaltiot ovat puolestaan ottaneet käyttöön erityisiä menettelyjä 5 artiklan vaatimusten noudattamisen varmistamiseksi tapauksissa, joissa edellä mainittuja ympäristöarviointeja ei sovelleta. On myös mahdollista antaa alakohtaista lainsäädäntöä vakiintuneista ehkäisevistä toimenpiteistä, kun toiminnan tiedetään johtavan lintujen tappamiseen tai merkittävään häirintään. Lisäksi voidaan laatia alakohtaisia suuntaviivoja tai standardeja tai asettaa kausittaisia rajoituksia tietyille toiminnoille. Valitessaan parasta toimintamallia 5 artiklan vaatimusten täytäntöönpanemiseksi jäsenvaltioiden tulisi ottaa huomioon myös mahdollinen hallinnollinen rasitus.

([63]) Ks. asia C-131/24, *VIRUS ym.*, 50–53 kohta.

([64]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU, annettu 13 päivänä joulukuuta 2011, tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista (EUVL L 26, 28.1.2012, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/92/oj), sellaisena kuin se on muutettuna 16 päivänä huhtikuuta 2014 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2014/52/EU. Ks. myös YVA-direktiivin liitteissä I ja II käytettyjen hankeluokkien määritelmiä koskevat tulkintaohjeet (https://op.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/e7f9c73c-86ba-11ef-a67d-01aa75ed71a1).

([65]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/42/EY, annettu 27 päivänä kesäkuuta 2001, tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (EYVL L 197, 21.7.2001, s. 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2001/42/oj).

([66]) Ranskassa hankkeen lajeille aiheuttamien vaikutusten arviointi on samanlainen kuin luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa Natura 2000 -alueiden osalta säädetty menettely. Kaikista hankkeista, joilla on todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia lintuihin, on tehtävä asianmukainen arviointi hankkeen vaikutuksesta lintujen suojeluun. Jos hanke vaikuttaa merkittävästi kyseessä oleviin lajeihin, viranomainen voi soveltaa poikkeuksia.

3.6.3 *Esimerkkejä toimista, jotka voivat kuulua 5 artiklan soveltamisalaan, ja mahdollisista ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä*

Maantie- ja rautatieliikenne

63. Maantie- tai rautatieliikenne voi vaikuttaa lintulajeihin, koska lintujen ja ajoneuvojen tai muun liikenneinfrastruktuurin välillä voi tapahtua yhteentörmäyksiä ja liikenteen melu voi aiheuttaa merkittävää häiriötä ([67]). Toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla on velvollisuus toteuttaa tarvittavat toimenpiteet liikenneinfrastruktuurin rakentamisesta ja käytöstä aiheutuvien kiellettyjen vahinkojen torjumiseksi. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla pysyvien tai väliaikaisten nopeusrajoitusten asettaminen, teiden sulkeminen tiettyinä ajanjaksoina, törmäysten ehkäiseminen asentamalla petolintuja esittäviä kuvia tai tarroja läpinäkyviin meluaitoihin sekä muiden asiaankuuluvien rakenteiden asentaminen esimerkiksi valumavesien aiheuttaman pilaantumisen tai muun tyyppisten häiriöiden välttämiseksi.

Energia-ala

64. Energiantuotannolla ja energiainfrastruktuurilla, erityisesti fossiilisiin polttoaineisiin perustuvalla, voi olla merkittäviä kielteisiä vaikutuksia lintulajeihin. Kun otetaan huomioon erityisesti ilmastoon kohdistuvat kumulatiiviset vaikutukset, fossiilisia polttoaineita käyttävien voimalaitosten päästöt tappavat yli 30 kertaa enemmän lintuja kuin tuulipuistot tuotettua gigawattituntia kohti ([68]). Linnut voivat törmätä fossiilisia polttoaineita käyttävien voimaloiden piippuihin, tuuliturbiineihin, ydinvoimaloiden jäähdytysrakenteisiin sekä siirto- ja jakelulinjoihin. Siksi asianmukaiset ennaltaehkäisevät toimenpiteet on otettava huomioon jo laitosten suunnitteluvaiheessa, myös yksittäisissä hankkeissa.

65. Tuulienergia muodostaa suurimman osuuden uusiutuvan energian tuotannosta EU:ssa. Se auttaa osaltaan torjumaan ilmastonmuutosta, joka on luontokadon pääasiallinen syy. Tuulipuistoilla voi kuitenkin olla kielteisiä vaikutuksia lintukantoihin. Vaikka tuuliturbiinit aiheuttavat alle 0,1 prosenttia ihmisen toiminnasta johtuvista lintukuolemista – eli huomattavasti vähemmän kuin perinteiset voimalaitokset tai esimerkiksi pilvenpiirtäjät ([69]) – niiden merkityksen vuoksi niiden mahdollisia vaikutuksia on tutkittu laajasti EU:ssa ja sen ulkopuolella. Näistä vaikutuksista ja mahdollisista lieventävistä toimenpiteistä on julkaistu useita kansallisia ohjeasiakirjoja sekä komission laatima tuulivoimahankkeita ja EU:n luontolainsäädäntöä koskeva ohjeasiakirja ([70]).

66. Yksi tuuliturbiinien aiheuttamista riskeistä on lintujen törmääminen turbiinin lapoihin. Lieventävien toimenpiteiden suunnittelussa tulisi noudattaa hierarkkista toimintamallia. Ensisijaisesti olisi harkittava toimenpiteitä, joilla voitaisiin estää merkittävien haitallisten vaikutusten syntyminen jo lähtökohtaisesti, alkaen tuulipuistojen strategisesta sijoittamisesta siten, että vältetään lintujen muuttoreitit ja pesintä- ja ravinnonhankinta-alueet. Mikäli tämä ei ole mahdollista, olisi toteutettava toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään vaikutuksia.

Esimerkki 1: Tuulipuistoihin liittyvä herkkyyskartta lintujen ja lepakoiden suojelemiseksi (Flanderi)

Flanderin viranomaiset ovat laatineet yhdistetyn herkkyyskartan, jonka tavoitteena on osoittaa alueet, joilla tuuliturbiinien sijoittaminen voi aiheuttaa riskin linnuille tai lepakoille. Sen tarkoituksena on tiedottaa ja ohjata aluetason arviointeja ja strategista suunnittelua. Se on esimerkki useita lajeja kattavasta herkkyyskartasta ja osoittaa, miten erilaisia ryhmiä voidaan arvioida yhdellä työkalulla. Kartta-alue on jaettu neljään riskiluokkaan: suuri riski, keskisuuri riski, mahdollinen riski sekä vähäinen riski / ei tietoja. Vaikka kartan tietyt piirteet ovat juuri Flanderille ominaisia, periaatteita on mahdollista soveltaa helposti muuallakin.

([67]) Unionin tuomioistuin vahvisti asiassa C-131/24, VIRUS ym., antamansa tuomion 39 kohdassa, että tienrakennushanke voi kuulua 5 artiklan d alakohdan soveltamisalaan, vaikka sen tarkoituksena ei olisi lintujen häiritseminen.
([68]) ”5 things you should know about wind energy”, Euroopan komissio.
([69]) ”5 things you should know about wind energy”, Euroopan komissio.
([70]) https://op.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/2b08de80-5ad4-11eb-b59f-01aa75ed71a1.

Työkalu sisältää lintujen paikkatietojärjestelmään perustuvan haavoittuvuuskartan, joka koostuu yhdeksästä temaattisesta kartasta (esimerkiksi riistalintujen ravinnonhankinta- ja levähdysalueet lisääntymisajan ulkopuolella, kausittaiset muuttoreitit) ja elinympäristöjen ennustekartasta. Näitä tasoja on suositeltavaa tarkastella erikseen, mutta ne voidaan myös yhdistää, jolloin saadaan yleiskuva kaikista mahdollisista herkkyyksistä. Päällekkäiset tasot (synteesikarttana) esitetään siten, että herkkyysluokat ovat suuri (3), keskisuuri (2) ja mahdollinen riski (1) sekä vähäinen riski / ei tietoja (0). Karttaa voidaan tarkastella yksityiskohtaisesti verkkopohjaisessa sovelluksessa, joka sisältää myös muita tärkeitä karttoja, kuten luonnonsuojelualueet ja Natura 2000 -alueet.

Herkkyyskarttoja ja niihin liittyviä ohjeita käytetään Flanderissa usein sijoituspaikkoja koskevassa päätöksenteossa. Hankkeiden toteuttajat ja konsultit käyttävät niitä strategiseen suunnitteluun ja lähtökohtana yksityiskohtaisemmissa aluetason hankearvioinneissa. Paikallis- ja alueviranomaiset soveltavat niitä samaan tarkoitukseen ja sen tarkistamiseen, ovatko hankkeiden toteuttajat ja konsultit ottaneet kaiken saatavilla olevan tiedon asianmukaisesti huomioon. Suuren riskin alueilla olisi suoritettava kuitenkin yksityiskohtaisempi paikallinen arviointi.

Verkkopohjainen sovellus on saatavilla osoitteessa: https://geo.inbo.be/windturbines/index.html.

Lisätietoa:

”Flemish Risk Atlas Birds/Bats – Wind Turbines”, https://www.vlaanderen.be/inbo/en-gb/data-applications/de-vlaamse-risicoatlas-vogelsvleermuizen-windturbines/

67. Välttämistoimenpiteiden lisäksi toinen keskeinen lieventämisstrategia on tarpeen mukaan tehtävä tuotannon tilapäinen säätely lintujen ja tuuliturbiinien yhteentörmäysten vähentämiseksi erityisesti tärkeillä muuttoreiteillä. Tähän voi kuulua toiminnan tilapäinen mukauttaminen lajien kausittaisten käyttäytymismallien ja vuorokausirytmien mukaan, kuten turbiinin lapojen väliaikainen pysäyttäminen, kun lintuja havaitaan turbiinien läheisyydessä. Tällainen mukauttaminen perustui alun perin ihmisen suorittamaan tarkkailuun, mutta nykyään se on yhä useammin automatisoitu, ja lintujen liikkeitä seurataan reaaliaikaisesti tutkien, kameroiden, GPS-lähettimien, geoaitausteknologian ja tekoälyn avulla. Joissakin järjestelmissä yhdistellään ihmisen suorittamaa tarkkailua teknologiaan perustuvaan tarkkailuun, ja käyttöhenkilöstö tekee lopullisen päätöksen turbiinin pysäyttämisestä.

68. Jos välttämistoimenpiteitä ei pidetä asianmukaisina tai oikeasuhteisina, on harkittava vaikutusten vähentämiseen tähtääviä toimenpiteitä. Näihin voi kuulua esimerkiksi hankkeen suunnitteluvaiheen toimenpiteitä, joilla voidaan vähentää vaikutusten voimakkuutta (esimerkiksi tuuliturbiineissa käytetyt visuaaliset pelotteet voivat auttaa lintuja havaitsemaan turbiinit paremmin ja siten vähentää törmäysriskiä, ja merituulivoimaloiden rakentamisen ja käytön aikana voidaan käyttää akustisia karkotinlaitteita vedenalaisten meluhäiriöiden vähentämiseksi).

Esimerkki 2: Barão de São Joãon tuulivoimapuiston tutka-avusteinen pysäyttäminen tarpeen mukaan (Portugali)

Lintujen muuttoreitillä sijaitsevassa E.ON-yhtiön 50 MW:n Barão de São Joãon tuulivoimapuistossa sovellettiin RASOD-menetelmää (*radar-assisted shutdown on demand* eli tutka-avusteinen pysäyttäminen tarpeen mukaan), joka perustui etukäteen määritettyihin kriteereihin. Muuttolintujen liikkumisen seurantaan käytettiin havainnoijaryhmää, joka tarkkaili lintuja määritellyissä sijainneissa. Reaaliaikaisten tutkatietojen avulla havainnoijaryhmän koordinoija sai parempilaatuista tietoa, jonka perusteella tuuliturbiineja pysäytettiin.

Havainnoijaryhmän ajan mittaan lisääntynyt kokemus vaikutti myönteisesti RASOD-menetelmän tehokkuuteen: keskimääräinen pysäytysaika käskyn antamisen jälkeen lyheni 91 prosenttia ja pysäytysten vastaava keskimääräinen vuotuinen kokonaiskesto lyheni 86 prosenttia vuosina 2010–2014. Turbiinin lavat saatiin pysäytettyä noin 15 sekunnin kuluessa pysäytyksen aloittamisesta käyttäen SCADA-järjestelmää (*supervisory control and data acquisition system* eli valvonta- ja tiedonhankintajärjestelmä), joka mahdollisti yksittäisten tuuliturbiinien ja tuulivoimapuistojen reaaliaikaisen seurannan ja hallinnan.

Lisäksi turbiinit voitiin käynnistää uudelleen ilman uutta yhteydenottoa käyttöhenkilöstöön. Pysäytysmenetelmän soveltamisen aikana ei kirjattu lainkaan liitelevien muuttolintujen törmäyksiä. Viisivuotisen tutkimuksen viimeiseen vuoteen mennessä vastaavan pysäytysajan kokonaiskesto oli 0,2 prosenttia vuotuisesta vastaavasta käytettävissä olevasta ajasta, ja yli 40 prosenttia vastaavista pysäytyksistä johti alhaisen tuulennopeuden vuoksi mitättömiin energiantuotannon menetyksiin.

69. Uusiutuvan energian tuotantolaitosten ja samalla paikalla sijaitsevien energiavarastojen sekä tällaisten laitosten ja varastojen sähköverkkoon liittämisen osalta direktiivillä (EU) 2023/2413 ([71]) tarkistettiin uusiutuvan energian direktiiviä sisällyttämällä siihen asiaankuuluvia säännöksiä, joissa edellytetään lieventävien toimenpiteiden toteuttamista uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden (uusi 15 c artikla), erityisten infrastruktuuri-alueiden (uusi 15 e artikla) sekä näiden alueiden ulkopuolella sijaitsevien uusiutuvaa energiaa koskevien hankkeiden osalta (uusi 16 b artikla).

70. Tarkistetun uusiutuvan energian direktiivin 15 c artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään tehokkaita lieventäviä toimenpiteitä koskevien asianmukaisten sääntöjen vahvistamisesta uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueita koskevissa suunnitelmissa. Siinä edellytetään, että jäsenvaltioiden on tarvittaessa varmistettava, että asianmukaisia lieventäviä toimenpiteitä toteutetaan oikeasuhteisesti ja oikea-aikaisesti muun muassa lintudirektiivin 5 artiklan noudattamisen varmistamiseksi. Tarkistetun uusiutuvan energian direktiivin 15 e artiklan 2 kohta sisältää vastaavan säännöksen, jota sovelletaan infrastruktuurialueita koskeviin suunnitelmiin, jotka liittyvät sellaisten verkko- ja varastointihankkeiden kehittämiseen, joita tarvitaan uusiutuvan energian integroimiseksi sähköjärjestelmään. Komissio on laatinut ohjeet uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden nimeämisestä ([72]) ja asiaan liittyvän tutkimuksen ([73]) sekä ohjeet erityisten infrastruktuurialueiden perustamisesta ([74]). Näissä julkaisuissa käsitellään myös lieventävien toimenpiteiden käyttöä.

71. Ilmaisulla ”asianmukaisia lieventäviä toimenpiteitä” tarkoitetaan, että lieventävien toimenpiteiden olisi oltava riittäviä ja tehokkaita lintudirektiivin 5 artiklan noudattamisen varmistamiseksi (esimerkiksi lintujen tappamisen tai merkittävän häirinnän torjumiseksi) mutta samalla oikeasuhteisia. Esimerkiksi jos visuaalisten tai akustisten pelotteiden käyttö osoittautuu riittäväksi estämään lintujen törmäämisen turbiineihin tietyssä tuulipuistossa, ei ole tarpeen toteuttaa muita lieventäviä toimenpiteitä, kuten toiminnan tilapäistä rajoittamista lintujen ollessa lähistöllä.

72. Uusiutuvan energian direktiivin tarkistamista koskevan direktiivin (EU) 2023/2413 16 b artiklan 2 kohdassa täsmennetään, että jos uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden ulkopuolella sijaitsevassa uusiutuvan energian hankkeessa on toteutettu tarvittavia lieventäviä toimenpiteitä, direktiivin 92/43/ETY 12 artiklan 1 kohdan ja lintudirektiivin 2009/147/EY 5 artiklan nojalla suojeltujen lajien mahdollista tappamista tai häiritsemistä ei pidetä tahallisena. Direktiivin (EU) 2023/2413 johdanto-osan 37 kappaleessa selvennetään lisäksi, että tappamista tai häiritsemistä ei kuitenkaan olisi pidettävä tahallisena, jos ”[uusiutuvan energian direktiivin piiriin kuuluvien] uusiutuvan energian tuotantolaitosten hankkeen rakentamisen ja toiminnan aikana on toteutettu asianmukaisia toimenpiteitä tällaisen tappamisen välttämiseksi, häiriöiden estämiseksi, tällaisten toimenpiteiden tehokkuuden arvioimiseksi asianmukaisen seurannan avulla ja kerättyjen tietojen perusteella toteutetaan tarvittavia lisätoimenpiteitä sen varmistamiseksi, ettei kyseessä olevan lajin kannalle aiheudu merkittäviä haitallisia vaikutuksia”. Vaikka johdanto-osan 37 kappaleessa ei tehdä eroa uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueilla ja niiden ulkopuolella sijaitsevien hankkeiden välillä, voidaan olettaa, että tämä selvennys koskee molempia tapauksia ([75]).

73. Uusiutuvan energian direktiivin 15 c artiklan 1 kohdassa ja 16 b artiklan 2 kohdassa sallitaan uusien lieventävien toimenpiteiden käyttö (ilman näiden toimenpiteiden vaikuttavuuden laajaa testaamista) pilottihankkeissa uusiutuvan energian tuotantolaitoksissa, jotka sijaitsevat uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueilla tai niiden ulkopuolella, edellyttäen että näiden toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan ja että, jos toimenpiteet eivät osoittaudu vaikuttaviksi, korjaavia toimenpiteitä toteutetaan viipymättä.

74. Tällaisten toimenpiteiden vaikuttavuuden seuranta on kuitenkin varmistettava. Kerättyjen tietojen perusteella on ryhdyttävä aiheellisiin lisätoimenpiteisiin, jos toimenpiteet eivät osoittaudu vaikuttaviksi.

([71]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2023/2413, annettu 18 päivänä lokakuuta 2023, direktiivin (EU) 2018/2001, asetuksen (EU) 2018/1999 ja direktiivin 98/70/EY muuttamisesta uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisen osalta sekä neuvoston direktiivin (EU) 2015/652 kumoamisesta (EUVL L, 2023/2413, 31.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj).

([72]) https://energy.ec.europa.eu/publications/guidance-designating-renewables-acceleration-areas_en.

([73]) https://op.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/354ebc7c-496d-11ef-acbc-01aa75ed71a1.

([74]) https://commission.europa.eu/document/download/76fa5c90-909c-4bda-b655-edf564f5542e_en?filename=C_2025_4012_1_EN_annexe_acte_autonome_cp_part1_v2.pdf.

([75]) Direktiivillä (EU) 2023/2413 käyttöön otetun 16 b artiklan 2 kohdassa käsitellään nimenomaisesti uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden ulkopuolella sijaitsevia hankkeita. Tämän perusteella uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueilla sijaitseviin hankkeisiin, joihin sovelletaan yksinkertaistettuja lupamenettelyjä, ei pitäisi soveltaa tiukempia lajien suojelua koskevia sääntöjä kuin näiden alueiden ulkopuolella sijaitseviin hankkeisiin.

Sähkön siirto- ja jakelujärjestelmät

75. Voimalinjat voivat aiheuttaa linnuille useita merkittäviä riskejä, erityisesti törmäysten ja sähköiskujen vaaran.

76. Törmäyksiä aiheuttavat sekä siirto- että jakelulinjat. Niitä tapahtuu, kun linnut, erityisesti petolintujen tai vesilintujen kaltaiset suuremmat lajit, eivät havaitse lentoradallaan olevia johtoja, mikä johtaa linnun loukkaantumiseen tai kuolemaan. Tämä on erityisen suuri ongelma alueilla, joilla voimalinjat risteävät muuttoreittien kanssa tai kulkevat kosteikkoalueilla tai avoimissa maisemissa, joissa linnut suunnistavat visuaalisten maamerkkien avulla. Jotkut lajit ovat alttiimpia törmäyksille lentokäyttäytymisensä, kokonsa tai heikomman reagointikykynsä vuoksi.

77. Toinen merkittävä keski- ja matalajännitteisiin voimalinjoihin liittyvä vaara on sähköiskun riski. Se on erityisen suuri uhka suurikokoisille lajeille, jotka käyttävät pylväitä ja johtoja levähtämiseen. Sähköisku voi syntyä, kun lintu koskettaa kahta vaihejohdinta tai yhtä johdinta ja maadoitettua laitetta yhtä aikaa, etenkin jos linnun höyhenet ovat märät. Petolinnut, haikarat ja muut suuret linnut ovat erityisen alttiita sähköiskun riskille. Kuolleisuus on suurinta yleensä alueilla, joilla pylväät tai johtimien välit on suunniteltu huonosti. Sähköiskuille erityisen alttiita ovat muun muassa lahkojen *Ciconiiformes*, *Falconiformes*, *Accipitriformes*, *Strigiformes* ja *Passeriformes* lajit ([76]).

78. Suorien kuolemien lisäksi voimalinjat voivat aiheuttaa toissijaisia ekologisia vaikutuksia, mukaan lukien kannan väheneminen, muutokset lajiston koostumuksessa ja lisääntynyt alttius joutua petoeläinten saaliiksi. Lieventämistoimenpiteet, kuten huomiomerkkien asentaminen, johtimien eristäminen ja voimalinjojen strateginen reitittäminen, ovat olennaisen tärkeitä näiden vaikutusten vähentämiseksi, mutta huolellinen suunnittelu ja seuranta ovat edelleen ratkaisevia tekijöitä energiainfrastruktuurin kehittämisen ja lintujen suojelun tasapainottamisessa. Lisäksi suurjännitelinjat voivat pirstoa elinympäristöjä ja luoda esteitä, mikä voi muuttaa lintujen liikkumistottumuksia ja mahdollisesti estää pääsyn tärkeille ruokailu- tai lisääntymisalueille.

79. Komissio on laatinut aiheesta erityisen ohjeasiakirjan auttaakseen jäsenvaltioita, sidosryhmiä ja alan toimijoita käsittelemään näitä kysymyksiä EU:n luontolainsäädännön säännösten mukaisesti ([77]). Vastaavia ohjeita on laadittu myös muualla ([78]).

Esimerkki 3: SafeLines4Birds-hanke

Kyseessä on kuusivuotinen hanke, jota yhteisrahoitetaan EU:n Life-ohjelmasta. Hankkeen tavoitteena on vähentää voimalinjojen aiheuttamaa lintukuolleisuutta Ranskassa, Belgiassa ja Portugalissa. Nämä kohtaamiset (törmäykset, sähköiskut ja häiriöt lisääntymisaikana) muodostavat merkittävän uhan useille lintulajeille, kuten partakorppikotkalle, munkkikorppikotkalle ja pikkutrapille. Hankkeessa keskitytään 13 lajiin, jotka ovat erityisen haavoittuvia kokonsa, käyttäytymisensä ja levinneisyytensä vuoksi.

Hankkeen toteutuksesta vastaa 15 kumppanin konsortio, johon kuuluu monenlaisia toimijoita, kuten siirtoverkonhaltijoita, jakeluverkonhaltijoita, ympäristöalan kansalaisjärjestöjä ja tieteellisiä asiantuntijoita Ranskasta, Belgiasta, Portugalista, Saksasta ja Yhdysvalloista. Ranskan kansallisen lintukomitean (CNA) aloitteesta käynnistetty SafeLines4Birds on harvinainen esimerkki vaikuttavasta yhteistyöstä luonnonsuojelujärjestöjen ja verkonhaltijoiden välillä. Tämä yhteistyö mahdollistaa kohdennetut ja koordinoidut toimet, joilla voidaan lieventää voimalinjojen vaikutuksia lintuihin.

([76]) https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0006320797001766.
([77]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018XC0618(02).
([78]) Bernin yleissopimus Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelusta, 2004. Suositus nro 110 maanpäällisten sähkönsiirtojärjestelmien (voimajohtojen) aiheuttamien, lintuihin kohdistuvien haitallisten vaikutusten minimoinnista, *https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=847305&Site=COE*; YK:n yleissopimus muuttavien luonnonvaraisten eläinten suojelemisesta, 2002. Päätöslauselma 7.4 muuttolintujen sähköiskuriskistä, *http://www.cms.int/sites/default/files/document/RES_7_04_Electrocution_0_0.pdf*.

Hankkeessa sovelletaan monitahoista toimintamallia lintukuolleisuuden torjumiseksi. Keskeinen toimenpide on herkkyyskarttojen laatiminen ja kriittisimpien alueiden yksilöiminen, minkä jälkeen toteutetaan jälkiasennustoimenpiteitä tai tuetaan sähköverkon myöhempää suunnittelua. Yksi hankkeen tärkeimmistä lieventämistoimenpiteistä on 3 880 törmäyksenestolaitteen asentaminen suuririskisille alueille. Hankkeessa myös testataan innovatiivisia ratkaisuja, kuten ACAS-järjestelmää (Avian Collision Avoidance System), jossa käytetään ultraviolettivaloa parantamaan johtojen näkyvyyttä yöaikaan. Lisäksi hankkeessa toteutetaan toimenpiteitä sähköiskujen estämiseksi. SafeLines4Birds-hankkeella pyritään myös vähentämään häiriöitä lisääntymisaikana sekä lisäämään tietoa ja edistämään tiedon jakamista kaikkialla Euroopassa. Pitkän aikavälin tavoitteena on varmistaa kohdelajien elinkelpoisuus minimoimalla niiden kohtaamiset voimalinjojen kanssa.

Lisätietoa:

https://www.safelines4birds.eu/.

Laatikko 1: Wingspan-konferenssi

Brysselissä järjestettiin vuonna 2024 Wingspan-konferenssi, jonka teemana oli linnut huomioiva energiasiirtymä. Wingspan järjestettiin tuolloin ensimmäistä kertaa, ja jatkossa se on tarkoitus järjestää kahden vuoden välein luontoa kunnioittavan energiasiirtymän edistämiseksi.

Vuoden 2024 konferenssissa esiteltiin sähköverkonhaltijoiden, uusiutuvan energian kehittäjien ja alan toimijoiden sekä ympäristöalan kansalaisjärjestöjen välisiä kumppanuuksia ja luotiin ympäristö uusien kumppanuuksien solmimiselle. Kyseessä oli ensimmäinen tapahtuma kahden vuoden välein järjestettävien konferenssien sarjassa, jossa luonnonsuojelijat, tutkijat, verkonhaltijat, uusiutuvan energian kehittäjät ja viranomaisten edustajat jakavat strategioita ja ratkaisuja luontoa kunnioittavan energiasiirtymän edistämiseksi. Aiheet oli valittu kansainvälistä yleisöä silmällä pitäen, ja niissä käsiteltiin viimeisintä tieteellistä tietämystä, uusia suojelustrategioita ja luonnon huomioon ottavia teknologia-innovaatioita.

Tapahtuma houkutteli 320 osallistujaa verkossa ja paikan päällä ja kokosi yhteen laajan joukon sidosryhmiä – verkonhaltijoita, kansalaisjärjestöjä, uusiutuvan energian kehittäjiä, tutkijoita ja viranomaisia – eri puolilta maailmaa käsittelemään kiireellistä tarvetta edistää luontomyönteistä energiasiirtymää. Konferenssin puitteissa järjestettiin hyödyllisiä paneelikeskusteluja, tieteellisiä esityksiä, yksi työpaja, posterisessio sekä tapahtuma, jossa esiteltiin voimalinjojen varrelle ja tuuli-infrastruktuurien alueille asennettavia lintuja suojaavia laitteita.

Konferenssimateriaalit ovat saatavilla osoitteessa: https://wingspan-conference.eu/wingspan-2024/.

Yhteenveto: https://acrobat.adobe.com/id/urn:aaid:sc:EU:ccde2a24-f6a9-4347-bfd1-43daa5280358.

Kaivannaisteollisuus

80. Kaivannaisten otto jättää väistämättä jälkensä toiminnan kohteena olevaan maa-alueeseen. Useimmissa kaivoksissa ja louhoksissa joudutaan louhintaprosessin aikana poistamaan pintamaata sekä varaamaan tilaa maa-ainesten varastoille, jätevarastoille ja -altaille sekä erilaisille rakenteille, rakennuksille ja kulkuteille. Tällainen toiminta voi toisinaan myös johtaa pesien ja munien tuhoutumiseen, aiheuttaa merkittävää häiriötä linnuille ja heikentää tai hävittää niiden elinympäristöjä. Näin ei kuitenkaan tapahdu järjestelmällisesti, ja siksi haitallisten vaikutusten riskiä on arvioitava tapauskohtaisesti. Lintujen esiintymistä on seurattava jatkuvasti, ja louhinta-alueella ja sen ympäristössä on toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä. Komissio on laatinut aiheesta erityisen ohjeasiakirjan auttaakseen jäsenvaltioita, sidosryhmiä ja alan toimijoita käsittelemään näitä kysymyksiä EU:n luontolainsäädännön säännösten mukaisesti ([79]).

([79]) Euroopan komissio, ympäristöasioiden pääosasto, "EC guidance on undertaking non-energy extractive activities in accordance with Natura 2000 requirements", Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2011, https://data.europa.eu/doi/10.2779/98870, sekä ohjeasiakirja "Energiasektorin ulkopuolinen kaivannaistoiminta ja Natura 2000 – Yhteenveto", Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2019, https://data.europa.eu/doi/10.2771/985239.

Esimerkki 4: LIFE in Quarries -hanke

LIFE in Quarries on Life-hanke, jota johtaa kaivosalan toimialajärjestö Fédération de l'Industrie Extractive et Transformatrice de Belgique (FEDIEX) yhteistyössä Vallonian hallintoalueen luonto- ja metsäosaston, Liègen yliopiston Gembloux Agro-Bio Tech -tiedekunnan biodiversiteettiä ja maisemaa tutkivan yksikön, ympäristönsuojelujärjestö Natagoran ja Plaines de l'Escaut'n luonnonpuiston kanssa. Hanke osoitti, että toiminnassa olevat louhokset, joissa muodostuu kalliojyrkänteitä, hiekkarinteitä, paljasta maaperää, tilapäisiä tai pysyviä vesimuodostumia ja vaihtelevaa maastoa, voivat toimia elinympäristönä yllättävän monimuotoiselle lajistolle, kuten linnuille, jotka suosivat tällaisia avoimia tai kallioisia/hiekkaisia elinympäristöjä metsien tai viljelysmaiden sijaan.

Hankkeessa luotiin linnuille suotuisia pesimä- ja ruokailualueita muun muassa kunnostamalla pystysuoria kallioita ja hiekkamuodostelmia (hiekkasärkät / irtonaiset hiekkatörmät), muodostamalla tilapäisiä lammikoita ja niittyjä sekä rakentamalla pysyviä vesimuodostumia tai kelluvia alustoja. Toimenpiteistä hyötyvät muun muassa kallioilla ja törmillä pesivät lajit, kuten törmäpääsky, mehiläissyöjä ja kuningaskalastaja. Kaupungistuneissa ja vakiintuneissa ympäristöissä louhokset auttavat ylläpitämään näiden lajien kantoja. Pystysuorien seinämien ja hiekkamuodostelmien suojeleminen, tarkoituksellinen luominen ja ylläpitäminen auttaa luomaan ihanteellisen elinympäristön näille pesiä kaivaville lajeille. Ilman toimenpiteitä pystysuorat seinämät lopulta romahtavat ja kasvillisuus valtaa paljaan maaperän, minkä seurauksena elinympäristö ei enää sovellu näille lajeille.

LIFE in Quarries -hankkeessa ei jääty odottelemaan louhosten sulkemista, vaan jo louhinnan aikana toteutettiin niin kutsuttua luonnon monimuotoisuuden dynaamista hoitoa, mikä tarkoittaa, että linnuille suotuisia elinympäristöjä luotiin ja ylläpidettiin louhostoiminnan rinnalla. Tämä osoitti, että on mahdollista yhdistää teollinen toiminta ja lintujen ja muiden luonnonvaraisten eläinten kantojen suojelu.

Hankeverkosto kattoi 27 toiminnassa olevaa louhosta. Niissä suoritettu biologinen seuranta vahvisti, että kohdelajit, myös linnut, asuttivat nopeasti uudet elinympäristöt. Tämä tarkoittaa, että hoitotoimet eivät ole pelkästään teorian tasolla vaan myös tosiasiallisesti johtaneet luonnon monimuotoisuuden kannalta suotuisiin tuloksiin.

Hankkeessa luotiin perusta luonnon monimuotoisuuden hyville hallintakäytännöille, joita voidaan soveltaa muuallakin ohjeiden, seurantaprotokollien ja pitkäaikaisten sitoumusten (esim. keskeisten elinympäristöjen ylläpitäminen 15 vuoden ajan) avulla. Hanke tarjoaa louhoksen toiminnanharjoittajille mallin, jonka avulla ne voivat sisällyttää lintujen ja luonnonvaraisten eläinten suojelun osaksi tavanomaista toimintaansa.

Lisätietoa:

https://www.lifeinquarries.eu/en/.

Asuminen ja rakennukset

81. Rakennukset vaikuttavat lintuihin monin tavoin. Modernien rakennusten suuret lasipinnat aiheuttavat törmäysvaaran. Linnut eivät useinkaan pysty erottamaan heijastavaa tai läpinäkyvää lasipintaa avoimesta taivaasta tai kasvillisuudesta, joten ne lentävät päin lasia ja loukkaantuvat tai kuolevat. Monet eurooppalaiset lasivalmistajat tarjoavat nykyisin myös lintuystävällistä lasia, johon on lisätty näkyviä kuvioita (pisteitä, viivoja) taikka pinnoitteita, jolloin linnut havaitsevat lasin helpommin. Myös olemassa oleviin lasipintoihin voidaan jälkiasentaa kalvoja, jotka voivat vähentää heijastusta ja hyvin suunniteltuna minimoida törmäysten riskin. Toinen mahdollinen ratkaisu on tehdä rakennuksiin arkkitehtonisia muutoksia esimerkiksi integroimalla julkisivuun kulmittaisia lasipintoja, lamelleja ja heijastusta katkaisevia rakenteita siten, että lasipinta ei näyttäisi linnuille niin läpilennettävältä.

Esimerkki 5: Lintujen törmäämistä rakennuksiin ehkäisevä LIFE BooGI-BOP -hanke

LIFE BooGI-BOP (LIFE17 GIE/DE/000466) on Life-ohjelmasta rahoitettu hanke, jossa otettiin huomioon, että lintujen törmääminen lasiseinäisiin rakennuksiin muodostaa luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävän uhan, joka on pitkälti jäänyt huomiotta. Osana hankkeen ”Bird strike on buildings: what can companies do?” -aloitetta BooGI-BOP tarjosi yrityksille ja kiinteistönomistajille tietosivun ja ohjeasiakirjan, joissa selitetään, miksi linnut lentävät ikkunoihin. Syitä ovat esimerkiksi kasvillisuuden tai taivaan heijastuminen lasipinnoista sekä suunnistusta häiritsevä sisä- ja ulkovalaistus. Ohjeissa lintujen törmääminen rakennuksiin asemoidaan osaksi laajempaa luonnon monimuotoisuuden huomioivaa kiinteistöjen suunnittelua, ja yrityksiä kannustetaan integroimaan törmäysten ehkäisy kohdearviointeihin, kilpailutusmenettelyihin ja kiinteistöjen hallintakäytäntöihin.

BooGI-BOP tuki yrityksiä käytännön tasolla auttamalla niitä tunnistamaan kiinteistöjensä riskialueet (kuten julkisivussa olevat suuret yhtenäiset lasipinnat, alueet, joilla on voimakas yövalaistus taikka kasvillisuuden tai viherkäytävien vieressä sijaitsevat rakennukset) ja toteuttamaan sitten lieventäviä toimenpiteitä. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla lasipintojen käsittely tai kalvotus lintuturvalliseksi, näkyvien kuvioiden lisääminen lasipintoihin, sisä- ja ulkovalaistuksen vähentäminen tai suuntaaminen uudelleen houkuttelevuuden ja heijastusten vähentämiseksi sekä hiljaisempina aikoina käytettävien tai liikkeeseen reagoivien valaistusjärjestelmien käyttöönotto. Hanke osoitti, että tällaiset toimenpiteet edistävät sekä luonnon monimuotoisuutta että yrityksen ympäristökestävyyttä.

Lisätietoa:

https://www.biodiversity-premises.eu/en/eu-life-project.html

https://www.biodiversity-premises.eu/files/Bilder/Documents/Publikationen/Fact%20Sheet%20Bird%20Strike.pdf.

82. Rakennusten keinovalaistus häiritsee lintujen käyttäytymistä monin tavoin. Yöaikaan muuttavat linnut usein suunnistavat luonnollisten valonlähteiden, kuten tähtien, kuunvalon tai horisontin, mukaan. Kun rakennusten ja kaupunki-infrastruktuurin kirkkaat valot hallitsevat yötaivasta, linnut voivat hämmentyä. Ne saattavat jäädä kiertelemään valaistuja rakenteita, eksyä reitiltään, kuluttaa elintärkeitä energiavarojaan, laskeutua vaarallisiin paikkoihin, törmätä lasisiin julkisivuihin tai valaistuihin pintoihin ja joutua helpommin saaliiksi.

Esimerkki 6: Valosaastetta torjuva LIFE Natura@night -hanke

LIFE Natura@night -hanketta johtaa lintutieteellinen yhdistys Sociedade Portuguesa para o Estudo das Aves yhteistyössä kuuden kunnan kanssa. Hanke toteutetaan Makaronesian saaristoon kuuluvilla Azoreilla, Madeiralla ja Kanariansaarilla, ja siinä pyritään löytämään ratkaisuja kasvavaan valosaasteongelmaan. Näillä Atlantin saarilla elää kymmenen keinovalolle erittäin herkkää pesivää merilintulajia sekä muita yöeläimiä, kuten lepakoita. Nopea kaupungistuminen on kuitenkin viime vuosina lisännyt keinovalon määrää merkittävästi. Aiemman Interreg EELabs -hankkeen yhteydessä 14 saarelle asennetun fotometriverkoston kautta kerätyt tiedot vahvistivat valosaasteen tasaisen lisääntymisen, mikä korosti kiireellistä tarvetta lieventämistoimille.

Valosaaste on erityinen uhka nuorille merilinnuille, etenkin makaronesianliitäjän (*Calonectris borealis*) kaltaisille lajeille. Kun nuoret linnut saavuttavat lentokyvyn loppusyksystä, ne suunnistavat kuun ja tähtien avulla aavalle merelle ja pysyttelevät siellä useita vuosia kunnes palaavat saarille lisääntymään. Kaduilta, autoista ja rakennuksista tuleva keinovalo voi hämmentää niitä, mikä voi johtaa uupumukseen, törmäyksiin tai laskeutumiseen kaupunkialueille, jolloin linnut päätyvät saalistajien, kuten kissojen ja rottien, uhriksi. Tästä on tullut yksi merilintujen kuolleisuuden pääsyistä alueella.

LIFE Natura@night -hankkeessa kartoitetaan valosaasteen laajuutta saarilla ja kehitetään kerättyjen tietojen avulla vähemmän haitallisia julkisen valaistuksen yleissuunnitelmia yhteistyössä useiden kuntien kanssa. Tähän sisältyy perinteisten lamppujen korvaaminen uusilla huomattavasti energiatehokkaammilla LED-lampuilla, mikä paitsi auttaa lintuja myös tuo kunnille merkittäviä taloudellisia säästöjä. Esimerkiksi Madeiran saarella sijaitseva Câmara de Lobosin kunta asensi hiljattain 66 uutta LED-valaisinta. Ne minimoivat sinisen valosaasteen, jolla tiedetään olevan erityisen haitallinen vaikutus lintuihin ja hyönteisiin. Hankkeen tavoitteena on poistaa yli 400 valaisinta herkiltä alueilta ja toteuttaa alaspäin suunnattu valaistus taivaan valaistumisen vähentämiseksi.

Merilintujen lisäksi aloite hyödyttää yleisesti luonnon monimuotoisuutta sekä paikallisyhteisöjä. Keinovalaistuksen vähentäminen auttaa lepakoita ja hyönteisiä noudattamaan luonnollisia käyttäytymismallejaan ja parantaa ihmisten terveyttä vähentämällä unihäiriöitä ja muita liialliseen yöaikaiseen valaistukseen liittyviä ongelmia. Lisäksi hankkeella on saatu mukaan vapaaehtoisia ja luonnonsuojelijoita pelastamaan eksyneitä merilintuja – pelkästään marraskuussa 2023 löydettiin yli 800 maalle harhautunutta lintua, jotka palautettiin turvallisesti mereen.

Hanke on hyvä esimerkki kaikkia osapuolia hyödyttävästä ratkaisusta, jolla on onnistuttu vähentämään yöaikaisen keinovalaistuksen vaikutusta lintuihin ja muihin eläimiin ja samalla myös julkisia kustannuksia.

Lisätietoa:

https://naturaatnight.spea.pt/en/.

Esimerkki 7: Espanjan rakennusalalla toteutettu Life-hanke ZEPAURBAN

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli estää pikkutuulihaukan (*Falco naumanni*) pesimäyhdyskuntien tuhoutuminen tai häiritseminen lintujen pesimärakennusten kunnostustöiden yhteydessä. Hankkeessa pyrittiin suunnittelemaan ja valmistamaan turvallisempia, kestävämpiä ja edullisempia keinotekoisia pesälaatikoita.

Yhdessä toimenpiteessä puolestaan tarkasteltiin kirjastoista, museoista ja kulttuuriperinnöstä vastaavan osaston hallinnoimiin rakennuksiin soveltuvia pesimäalustoja. Cáceresissa toteutetuilla toimilla pyrittiin vahvistamaan yhdyskuntia kolmessa rakennuksessa, joissa pikkutuulihaukat ja muut linnut olivat aiheuttaneet materiaalin putoamisen maahan kaupungin keskustassa.

San Jorgen kulttuurikeskuksessa, jossa pareja pesii eniten, kunnostettiin lintujen käyttämä kattoalue, joka oli vahingoittunut. Urakkaan kuului kaarevien keraamisten kattotiilien puhdistus ja katon vedeneristys huomioiden samalla tarve varmistaa lintujen pääsy pesimäpaikoille. Lintuihin kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi alakattoon asennettiin puunauloja ja niiden varaan ilmanvaihdon varmistavia tiiliä, joiden kautta linnut pääsevät kattotilaan.

Lisätietoa:

http://www.zepaurban.com/en.

Maatalous

83. Maanmuokkaus tai niittäminen, kyntäminen nurmimailla ja viljelypelloilla, joilla sijaitsee paljon maapesiä, niittyjen käyttötarkoituksen muuntaminen tai pensasaitojen leikkaaminen keväällä voivat vaikuttaa lintuihin. Maatalouteen kuuluu myös toimintaa, josta voi aiheutua linnuille haittaa talvehtimis- tai lepoaikoina, kuten oliivipuiden intensiivinen sadonkorjuu yöaikaan. Jotta tällainen toiminta ei johtaisi lintudirektiivin 5 artiklan nojalla kiellettyyn vahinkoon, jäsenvaltioiden olisi määritettävä ja otettava käyttöön selkeät ja yksityiskohtaiset suojelutoimenpiteet, joilla ehkäistään ja lievennetään lajeille aiheutuvaa vahinkoa. Erityisiä suojelutoimenpiteitä olisi sovellettava toimivaltaisten viranomaisten laatimien sääntöjen tai määräämien käytäntöjen mukaisesti tilatasolla. Näihin sääntöihin ja määräyksiin voi sisältyä kaavamääräyksiä sekä lintulajien suojelua koskevia paikallisia määräyksiä, joita voidaan täydentää hyvien käytäntöjen oppaalla, paikallis- tai kansallisen tason toimintasuunnitelmilla tai vapaaehtoisten verkostoilla, jotka ovat halukkaita seuraamaan lintujen esiintymistä ja voivat varoittaa viljelijöitä ja viranomaisia häiriöistä (ks. esimerkki 8). Maankäyttäjille tarjottavat taloudelliset kannustimet ja tukitoimet ovat myös tärkeitä maatalouskäytäntöjen mukauttamisen tukemiseksi.

84. Lintudirektiivin 5 artikla ei tarkoita, että maataloustoimintaa ei saisi harjoittaa lainkaan viljelysmailla esiintyvien lintujen lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana. Toimintaa on kuitenkin mukautettava 5 artiklassa kielletyn vahingon välttämiseksi parhaiden saatavilla olevien tietojen perusteella, mukaan lukien tiedot lintujen esiintymisestä alueella tai niiden pesien sijainnista. Jäsenvaltioiden olisi määritettävä ja otettava käyttöön selkeät ja yksityiskohtaiset suojelutoimenpiteet, joilla ehkäistään ja lievennetään lajeille aiheutuvaa vahinkoa. Tällaisten toimenpiteiden toteuttamista olisi edistettävä aktiivisesti antamalla ohjeita, järjestämällä koulutusta tai lähettämällä ilmoituksia sekä varmistamalla, että rajoituksista ollaan tietoisia ja että niitä noudatetaan (ks. esimerkki 8). Jäsenvaltioilla tulisi lisäksi olla käytössä järjestelmiä, joilla valvotaan näiden toimenpiteiden noudattamista. Niiden olisi perustuttava lintujen ja pesien esiintymisen kattavaan seurantaan ([80]), ja niissä tulisi hyödyntää myös kansalaistieteen avulla kerättyjä tietoja.

85. EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) toimenpiteet, kuten ekojärjestelmät, ympäristö-, ilmasto- ja muut hoitositoumukset ja aluekohtaisten haittojen tukiin (kuten Natura 2000 -tukiin) liittyvät pakolliset vaatimukset, sekä YMP:n ehdollisuus ([81]) voivat osaltaan auttaa varmistamaan lintudirektiivin 5 artiklan noudattamisen. Vastaavia toimenpiteitä on käytettävissä myös vuoden 2027 jälkeisessä YMP:ssä. Yksi YMP:n puitteissa sovelletuista maan hyvää maatalous- ja ympäristökuntoa koskevista toimenpidevaatimuksista (GAEC) on luonnon monimuotoisuuden parantamista koskeva vaatimus 8 ([82]). Siinä edellytetään, että viljelijät säilyttävät maisemapiirteet, ja kielletään pensasaitojen ja puiden leikkaaminen lintujen lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana, mitkä tukevat 5 artiklan b ja d alakohdan noudattamista (ks. esimerkki 9). On kuitenkin huomattava, etteivät mahdolliset muutokset YMP:n ehdollisuutta koskeviin sääntöihin tai niihin liittyviin kansallisiin sääntöihin vaikuta lintudirektiivissä säädettyihin velvoitteisiin. Direktiivin 5 artiklan noudattamisen varmistamiseksi jäsenvaltioiden voi olla tarpeen täydentää näitä sääntöjä lisävaatimuksilla. Samalla on varmistettava, että kaikki asiaankuuluvat toimenpiteet koskevat kaikkia viljelijöitä, myös niitä, jotka eivät saa tukea YMP:stä.

Esimerkki 8: Sinisuohaukan suojelu vapaaehtoisten avulla (Ranska)

Ranskassa Normandian alue tukee vapaaehtoisten avulla viljapelloilla tehtävää pesien seurantaa. Kun vapaaehtoiset lintututkijat havaitsevat pesiä, viranomaiset ilmoittavat maanomistajalle pesien suojelun tarpeesta. Tämän jälkeen tutkijat ja toimivaltaiset viranomaiset järjestävät tapaamisen viljelijän kanssa keskustellakseen lajien suojelusta. Suurin osa viljelijöistä osallistuu lajien suojeluun ilman vastalauseita. Keväällä 2021 vapaaehtoiset ja ammattitutkijat suojelivat alueella 67:ää uhanalaista lajia, mikä on yli 50 prosenttia enemmän kuin korkein vastaava lukema neljän edellisen vuoden aikana. Vuonna 2021 tällä toiminnalla tuhoamiselta pelastettiin 41 sinisuohaukan (*Circus cyaneus*) pesää, 12 paksujalan (*Burhinus oedicnemus*) pesää sekä ennen kaikkea kääpiöhuitin (*Zapornia pusilla*) pesimäalueet Seine-joen suistossa.

Lisätietoa:

https://www.normandie.developpement-durable.gouv.fr/bilan-2021-de-la-mise-en-oeuvre-de-la-protection-a4619.html

https://www.ouest-france.fr/normandie/caen-14000/dans-la-plaine-de-caen-les-busards-les-mieux-proteges-de-france-6906175.

([80]) Uusia lintujen seurantatekniikoita, jotka tuottavat korkearesoluutioista reaaliaikaista tietoa, käytetään yhä laajemmin, mikä vähentää paljon työvoimaa vaativan manuaalisen kenttätarkkailun tarvetta.

([81]) Saadakseen EU:n tulotukea viljelijöiden on noudatettava tiettyjä perussääntöjä. Näiden sääntöjen ja viljelijöille myönnetyn tuen välistä vuorovaikutusta kutsutaan ehdollisuudeksi. Saadakseen YMP:n mukaista tukea viljelijöiden on noudatettava näitä sääntöjä, mukaan lukien maan hyvää maatalous- ja ympäristökuntoa koskevat toimenpidevaatimukset (GAEC). GAEC-vaatimuksia rikkoneille viljelijöille voidaan myöntää vähemmän EU:n tukea ja määrätä myös muita seuraamuksia. Ks. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/2115, annettu 2 päivänä joulukuuta 2021, jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laadittavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä.

([82]) Lintudirektiivin 5 artiklan täytäntöönpanon kannalta olennaisia GAEC-vaatimuksen 8 edellytyksiä ovat ”maisemapiirteiden säilyttäminen” ja ”pensasaitojen ja puiden leikkauskielto lintujen pesimäaikana”.

Esimerkki 9: GAEC-vaatimuksen 8 täytäntöönpano Belgiassa, Luxemburgissa, Saksassa, Italiassa ja Espanjassa

Esimerkkejä lintudirektiivin 5 artiklan b ja d alakohdan mukaisten kieltojen täytäntöönpanosta GAEC-vaatimuksen 8 avulla:

— Belgia (Vallonia): pensasaitojen ja puiden leikkaaminen on kielletty lintujen lisääntymis- ja pesimäaikana eli 1.4.– 31.7.

— Belgia (Flanderi): pensasaitojen ja puiden leikkaaminen on kielletty lisääntymisaikana (ohjeellisesti 15.3.– 15.6.).

— Luxemburg: pensasaitojen ja puiden karsimista ja leikkaamista rajoitetaan lintujen pesimäaikana seuraavasti: 18. heinäkuuta 2018 annetun lain 17 §:n 6 ja 7 momentin mukaisesti elävien pensasaitojen, pensaikkojen ja metsien reunojen leikkaaminen on kielletty 1.3.– 1.10. Poikkeuksena ovat muun muassa asuinkiinteistöillä tai puistoissa sijaitsevien pensasaitojen leikkaaminen sekä metsätaloustoimien kannalta välttämätön karsiminen. Kaikki leikkaaminen, joka voi vahingoittaa eläviä pensasaitoja, pensaikkoja tai metsien reunoja, erityisesti sopimattomilla työvälineillä tai menetelmillä, kuten niittokoneilla, on kielletty.

— Saksa: leikkuukieltoa sovelletaan 1.3.–30.9. liittovaltion luonnonsuojelulain ja vastaavan osavaltiokohtaisen lainsäädännön mukaisesti ehdollisuuskehyksen puitteissa. Kielto koskee pensasaitoja ja puustoisia kaistoja, puurivistöjä, peltojen metsäsaarekkeita ja yksittäisiä puita.

— Italia: puiden ja pensaiden leikkauskieltoa sovelletaan valtakunnallisesti 15.3.– 15.8. lintujen lisääntymis- ja pesimäaikana, jollei alueellisella tasolla toisin säädetä.

— Espanja: pensasaitojen ja puiden leikkaaminen ja karsiminen on kielletty lintujen pesimäaikana (maaliskuusta elokuuhun), ellei ympäristöviranomainen nimenomaisesti ole myöntänyt toimenpiteeseen lupaa. ”Pensasaidat” määritellään GAEC-vaatimuksen maisemapiirteitä koskevassa osiossa.

86. Maatilojen neuvontapalvelut antavat erityistä neuvontaa myös lintudirektiivin lajien suojelua koskevien vaatimusten noudattamisen tukemiseksi. Lisäksi viljelysmaiden lintuihin erikoistuneet maatalousneuvojat voivat tarjota neuvontaa viljelijöille. Tällaista neuvontapalvelua voi olla saatavilla maatalouskamarien, yksityisten konsulttipalvelujen, yksityisten yritysten tai kansalaisjärjestöjen kautta. Neuvojien tehtävänä on lisätä viljelijöiden tietoisuutta heidän maillaan esiintyvien lajien suojeluun liittyvistä velvoitteista. Neuvontaa voidaan antaa verkossa, kirjallisesti tai suoraan paikan päällä. Lisäksi viljelijöille voidaan tiedottaa esimerkiksi älypuhelinsovelluksen avulla, että heidän peltonsa sijaitsevat viljelysmaiden lintujen käyttämällä alueella.

Metsätalous

87. Lintudirektiivin 5 artikla ei tarkoita, että metsätaloustoimintaa ei saisi harjoittaa lainkaan lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana. Metsänhoidon suunnitteluun ja käytäntöihin on kuitenkin sisällytettävä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, jotta vältetään linnuille aiheutuva vahinko, kuten lisääntymisaikana suoritettavat hakkuut, joilla todennäköisesti olisi vaikutuksia lintuihin ja niiden pesiin. Tällaisiin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin voi sisältyä esimerkiksi toiminnan riskilähtöinen alueellinen ja ajallinen suunnittelu, kuten suojavyöhykkeiden perustaminen herkkien ympäristöjen ympärille tai keskeisten elinympäristöjen säilyttäminen tilanteen mukaan. Euroopan unionin tuomioistuin on selventänyt, että jos hakkuita (oli kyseessä päätehakkuu tai ei) suunnitellaan metsässä, jossa tiedetään pesivän lintuja, niiden suorittaminen lintujen lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana kuuluu lintudirektiivin 5 artiklan a ja b alakohdassa säädettyjen kieltojen soveltamisalaan lajin suojelun tasosta riippumatta ([83]). Lisäksi jos hakkuiden aiheuttamalla häirinnällä olisi direktiivin tavoitteiden kannalta merkittävä vaikutus lintukantoihin, toimenpide kuuluu myös 5 artiklan d alakohdan soveltamisalaan.

([83]) Asia C-784/23, Voore Mets ja Lemeks Põlva, 49, 54 ja 62 kohta.

88. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että hakkuut tulisi kokonaan kieltää, ei edes lintujen pesimä- ja jälkeläisten kasvatusaikana. Toimintaa on kuitenkin mukautettava 5 artiklassa kielletyn häirinnän välttämiseksi parhaiden saatavilla olevien tietojen perusteella, mukaan lukien tiedot pesivien lintujen esiintymisestä lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusalueilla ([84]). Jos toimia toteutetaan lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana, nämä toimet on suunniteltava ja toteutettava erityistä varovaisuutta noudattaen, jotta vältetään alueet, joilla on merkkejä aktiivisesta lisääntymisestä tai jälkeläisten kasvatuksesta (tällaisia ovat esimerkiksi tunnetut tai säännöllisesti käytetyt pesimäalueet ja erityisen herkät elinympäristöt). Pesimiseen sopiviksi tiedetyt puut, kuolleet puut, elinympäristöpuut ja kolopuut tulisi jättää kaatamatta pesien tuhoutumisen välttämiseksi. Joissakin elinympäristöissä, joissa pesiä on tai voi olla tiheässä, metsätöitä voi olla asianmukaista rajoittaa pesimäaikana. Joidenkin lajien osalta voidaan harkita myös lisätoimenpiteitä, kuten hiljaisten tai kiellettyjen alueiden perustamista tiedossa olevien pesien ympärille pesimäaikana (erityisesti suurten lajien, kuten mustahaikaran (*Ciconia nigra*) tai petolintujen osalta), jos on olemassa mahdollisuus pesien tuhoutumisesta tai lintujen häiriintymisestä. Esimerkiksi Unkarissa on 5 artiklan d alakohdan täytäntöönpanemiseksi jo pitkään ajallisesti rajoitettu ihmisen toimintaa tiettyjen petolintujen, pöllöjen ja mustahaikaroiden pesien ympärillä lintujen suoran häirinnän välttämiseksi lisääntymisaikana ([85]). Joidenkin vähemmän herkkien lajien osalta hetkellinen häirintä lisääntymisaikana ei välttämättä vaikuta lintuihin merkittävästi eikä vaaranna niiden pesinnän onnistumista. Kansallisten toimivaltaisten viranomaisten tehtävänä on määritellä asianmukaiset ennaltaehkäisevät toimenpiteet kunkin lajin ja tilanteen osalta.

89. Jos toimijat ajoittavat toimet lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikojen ulkopuolelle ja toteuttavat tarvittaessa aluekohtaisia ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, mahdolliset muut vaikutukset eivät yleensä muodosta 5 artiklan d alakohdassa tarkoitettua tahallista ja merkittävää häirintää.

90. Tarvittaessa voidaan toteuttaa kestävän metsänhoidon mukaisia toimenpiteitä, joita ovat esimerkiksi säästöpuiden, pysyvien metsikköalueiden, elinympäristöpuiden ja muiden biologisesti tärkeiden rakenteiden jättäminen hakkaamatta. Kestävä metsänhoito kattaa valtaosan nykyisistä metsänhoitokäytännöistä. Komission Natura 2000 -alueita ja metsiä koskevissa suuntaviivoissa esitellään metsänhoitoon liittyviä hyviä käytäntöjä ja esimerkkejä eri jäsenvaltioista ([86]) sekä annetaan lisätietoa metsätalouden sovittamisesta yhteen luonnon ja lintujen suojelun kanssa.

91. Metsäalan toimijoille tarjottavat taloudelliset kannustimet ja tukitoimet ovat myös tärkeitä, jotta metsätaloustoiminta voidaan sovittaa yhteen luonnon ja lintujen suojelun kanssa.

Esimerkki 10: Parhaat käytännöt mustahaikarakannan ylläpitämiseksi ja hoitamiseksi (Puola)

Rogówin metsäkoeasema ja kotkien suojelukomitea ovat toteuttaneet Puolan infrastruktuuria ja ympäristöä koskevan toimenpideohjelman tuella joukon toimenpiteitä, joiden tavoitteena on parantaa mustahaikaran ja sen elinympäristöjen suojelua 16:lla Natura 2000 -alueella eri puolilla Puolaa.

Vuoteen 2023 mennessä hankkeen puitteissa oli suojeltu jopa 600–700 pesimäpaikkaa, joilla pesii 55 prosenttia maan alueella lisääntyvästä populaatiosta. Tämä toteutettiin siten, että ympäristönsuojeluviraston aluejohtajat määrittelivät pesien suojelualueita, joista kukin on kooltaan noin 2 800 hehtaaria. Näillä alueilla rajoitetaan metsänhoitokäytäntöjä ja ihmisen toiminnasta johtuvaa häirintää sekä lisääntymisaikana että sen ulkopuolella. Tämä estää pesivien lintujen häirinnän ja auttaa säilyttämään pesät ja niiden ympäristön. Natura 2000 -alueilla pesimäpaikkojen ympärillä olevat suojelualueet kattavat yhteensä yli 600 000 hehtaarin alueen.

([84]) Yksittäinen lintuhavainto ei välttämättä tarkoita, että laji pesii alueella. Linnun pesiminen on vahvistettava hankkimalla todisteita, kuten havainnot pesistä, joissa on munia tai poikasia, poikasilleen ruokaa kantavista aikuisista, vasta lentokykyisiksi tulleista nuorista taikka hämäyskeinoista tai loukkaantuneeksi tekeytymisestä. Merkkejä todennäköisestä pesinnästä ovat esimerkiksi lintuparien esiintyminen sopivassa elinympäristössä, soidinkäyttäytyminen, reviirilaulaminen, lintujen vierailut todennäköisillä pesäpaikoilla tai pesänrakennus.

([85]) DOI: 10.13140/RG.2.2.12902.47687 https://www.researchgate.net/publication/328737807_Suggested_methodology_for_temporal_and_long-term_spatial_restrictions_of_human_activities_around_the_nests_of_strictly_protected_raptors_owls_and_black_storks_Javaslat_a_fokozottan_vedett_ragadozomada.

([86]) "Natura 2000 and forests. Part III, Case studies", Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2015, https://data.europa.eu/doi/10.2779/65827.

Koska mustahaikara tunnetusti viihtyy metsissä, hankkeeseen sisällytettiin myös Natura 2000 -verkostoon kuuluviin metsäalueisiin liittyville sidosryhmille suunnattua koulutus- ja tiedotustoimintaa.

Lisätietoa:

https://cepl.sggw.edu.pl/bocianimy/.

Esimerkki 11: Häirinnän välttäminen suurten petolintujen pesimäaikana talousmetsissä (Suomi)

Lintujen pesimäaikana tehtävät hakkuut ja muut metsänhoitotoimet voivat häiritä pesintää, millä voi olla merkittäviä vaikutuksia lintudirektiivin tavoitteeseen säilyttää lintukannat tyydyttävällä tasolla. Erityisen herkkiä ihmisen toiminnasta aiheutuville häiriölle ovat suuret petolinnut, joiden lukumäärät ovat luonnostaan pieniä ja pesimäajat pitkiä.

Tiedot suurten petolintujen pesistä on koottu kansalliseen tietokantaan, jota päivitetään jatkuvasti. Kun metsänomistaja lähettää kansalliselle metsäviranomaiselle pakollisen ilmoituksen hakkuuaikomuksesta, viranomainen suorittaa automaattisen vertailun tiedossa olevien pesien sijaintien ja esitetyn hakkuualueen välillä. Jos hakkuualue on lähellä tiedossa olevaa pesää, asiasta lähtee automaattinen ilmoitus maanomistajalle ja hakkuuoikeuden omistajalle. Ilmoitus liittyy 5 artiklan mukaisiin kieltoihin, ja se toimii viimeisenä varmennuskeinona, jolla vältetään tahaton haitta petolinnuille pesimäaikana. Pesätietoja voidaan kuitenkin parhaiten hyödyntää suunnitteluvaiheessa ennen ilmoituksen lähettämistä, jolloin lintujen suojelu voidaan integroida hoitotoimenpiteisiin tehokkaimmin. Jos on vaarana, että suunnitellut metsänhoitotoimet voivat vaikuttaa suurten petolintujen pesimäalueeseen, ympärivuotinen suojelu voidaan varmistaa perustamalla pesän ympärille suojelualue.

Suomen Lajitietokeskuksen kansallinen lajitietotietokanta:

https://laji.fi.

Esimerkki 12: Metsälintujen suojelu vanhojen puiden ja lahopuun säilyttämisstrategian avulla (Baden-Württemberg)

Alt- und Totholzkonzept (AUT) -strategia kehitettiin luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja vahvistamiseksi Baden-Württembergin metsissä. Sen tavoitteena on jättää alueelle elinympäristöjen kannalta keskeisiä rakenteita, kuten vanhaa puustoa ja lahopuuta. Strategialla vastataan erilaisten metsälintulajien tarpeisiin, erityisesti niiden, jotka käyttävät vanhoja ja kuolleita puita pesimiseen, ravinnonhankintaan ja suojautumiseen. AUT-konsepti on otettu asteittain käyttöön Baden-Württembergin osavaltion metsissä helmikuusta 2010 lähtien.

Keskeistä konseptissa on elinympäristöpuuryhmien (Habitatbaumgruppen) ja metsäsuojelualueiden (Waldrefugien) perustaminen. Nämä nimetyt alueet suojataan metsätaloustoiminnalta, jolloin alueelle pääsee luonnollisten prosessien myötä syntymään monimuotoisia elinympäristörakenteita. Tämä hyödyttää erityisesti kolopesijöitä, kuten käpytikkaa (*Dendrocopos major*), joka hakkaa pesänsä kuolleisiin ja lahoaviin puihin, palokärkeä (*Dryocopus martius*), joka suosii vanhoja puita, sekä uuttukyyhkyä (*Columba oenas*), joka on riippuvainen suurista ja vanhoista puista, joissa on jo valmiita koloja pesintää varten.

Ohjelman toteutus edellyttää säännöllistä seurantaa sen varmistamiseksi, että toteutettavat toimenpiteet ovat vaikuttavia. Tähän kuuluu elinympäristöpuuryhmien valitseminen ja merkitseminen, jotta näitä ryhmiä voidaan myöhemmin seurata jatkuvia hoitotoimia varten.

AUT on strateginen toimenpide, jossa yhdistyvät ekologiset, oikeudelliset ja turvallisuusnäkökohdat metsien elinympäristöjen suojelun parantamiseksi. Säilyttämällä elinympäristöjen kannalta kriittisiä rakenteita se tukee suoraan metsälintulajien tarpeita ja varmistaa niiden läsnäolon ja ekologisen tehtävän säilymisen Baden-Württembergin metsissä. AUT tarjoaa uraauurtavan toimintamallin metsänhoitokäytäntöihin, joiden tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden suojelu.

Tietoa AUT-konseptista on saatavilla (saksaksi) osoitteessa:

https://www.fva-bw.de/fileadmin/publikationen/sonstiges/aut_konzept_2017.pdf.

92. Viranomaisten tulisi neuvontapalvelujen kautta tiedottaa metsänomistajia lintujen suojelua koskevista vaatimuksista. Tiedotustoimia olisi tuettava keskitetyillä, lajikohtaisilla verkkotietokannoilla, metsätalouden alalla toteutettavaa lajien suojelua koskevilla oppailla, karttatyökaluilla, tiettyjä suojeltuja lajeja koskevilla esitteillä tai verkkopalveluportaalilla, jonka kautta metsätalouden toimijat ja viranomaiset voivat käydä vuoropuhelua.

Esimerkki 13: Metsien, luonnon monimuotoisuuden ja maisemien kartoitusalusta (Pays de la Loire)

Centre National de la Propriété Forestière (CNPF) on Ranskan julkinen elin, jonka tehtävänä on tukea ja neuvoa yksityisiä metsänomistajia, edistää kestävää metsänhoitoa, laatia ja hyväksyä metsänhoitosuunnitelmia, tarjota teknistä asiantuntemusta, koulutusta ja ohjausta sekä harjoittaa tutkimus- ja innovointitoimintaa sen alaisuudessa toimivan Institut pour le Développement Forestierin (IDF) kautta.

Nämä kaksi elintä ovat kehittäneet verkkoalustan metsien monimuotoisuuden ja elinympäristöjen kartoittamista ja dokumentointia varten. Alusta kokoaa yhteen ja näyttää tietoja, luontoon liittyviä datakerroksia (linnut, sammakkoeläimet, vanhat puut, lahopuu, kosteikot jne.) sekä ekologisesti tai kulttuuriperinnöllisesti kiinnostavia alueita (esim. arvokkaat metsät, kosteikot tai ympäristön kannalta herkät alueet). Kun nämä tiedot ovat saatavilla kartalla, metsänhoitajat näkevät selvästi, missä tärkeät elinympäristöt, kuten metsälintujen pesimäalueet, kosteikot tai suojeluarvoltaan merkittävät alueet, sijaitsevat. Näin voidaan välttää häiritsevää toimintaa (kuten hakkuita) näillä alueilla tai suunnitella hakkuut ja muut metsänhoitotoimet siten, että vaikutukset herkkiin lajeihin ovat mahdollisimman vähäiset.

Alusta kannustaa käyttämään arviointityökalua (Indice de Biodiversité Potentielle, IBP), joka auttaa arvioimaan metsän kykyä ylläpitää luonnon monimuotoisuutta tiettyjen ekologisten kriteerien perusteella. Näihin kriteereihin kuuluvat muun muassa lahopuun ja vanhojen puiden esiintyminen, rakenteellinen monimuotoisuus (puiden ikä, aluskasvillisuus, elinympäristöpuut) ja metsäpeitteen jatkuvuus pitkällä aikavälillä. Kaikki nämä kriteerit ovat tärkeitä lintujen (ja muiden eläinten) kannalta, koska monet lintulajit ovat riippuvaisia vanhemmista puista, kolopuista, monimuotoisesta metsärakenteesta, lahopuusta ja pitkällä aikavälillä vakaana säilyvistä elinympäristöistä pesintää, ravinnonhankintaa ja suojautumista varten. Käyttämällä IBP-välinettä metsänhoidon suunnittelussa hoitajat voivat ottaa täsmällisesti huomioon luonnon monimuotoisuuden kannalta keskeiset mahdollisuudet ja suunnitella toimenpiteitä, joilla voidaan säilyttää tai parantaa lintujen elinympäristöjen kannalta tärkeitä rakenteita.

Toimintamallissa yhdistetään paikkatiedot pitkän aikavälin näkökulmaan ja osallistavan hoidon malliin, mikä auttaa integroimaan suojelun tavanomaisiin metsänhoitotoimiin sen sijasta, että luonnon monimuotoisuutta käsiteltäisiin erillisenä, valinnaisena kysymyksenä. Alusta ei ole pelkkä staattinen kartta, vaan siihen on liitetty esimerkiksi eri aiheita käsitteleviä oppaita (esim. ”linnut ja metsänhoito”, ”lahopuu ja vanhat puut” ja ”metsäkosteikot ja sammakkoeläimet”), joissa annetaan metsäalan toimijoille neuvoja siitä, miten elinympäristöjä hoidetaan luonnon monimuotoisuutta edistävällä tavalla. Tämä tarkoittaa, että metsätalous voi pysyä taloudellisesti kannattavana samalla kun turvataan metsän ekologiset toiminnot muun muassa suojelemalla lintukantoja, säilyttämällä elinympäristöjen monimuotoisuus ja varmistamalla metsistä riippuvaisten ekosysteemien jatkuvuus.

Lisätietoa:

https://bretagne-paysdelaloire.cnpf.fr/se-former-s-informer/les-fiches-et-guides-techniques/plateforme-cartographique-foret-biodiversite.

Kalastus

93. Direktiivin 5 artiklan mukainen yleinen suojelujärjestelmä edellyttää myös sellaisen kalastustoiminnan ([87]) sääntelyä, joka todennäköisesti johtaa kiellettyyn vahinkoon. Yksi lintuihin, erityisesti merilintuihin, kohdistuvista merkittävistä vaikutuksista tältä osin on joutuminen sivusaaliiksi. Painetta voi aiheutua myös kalastusalusten valoista ja melusta, jotka voivat merkittävästi häiritä rannikon läheisyydessä eläviä lintuyhdyskuntia, sekä lintujen pelottelusta sisämaan kalavesillä. Siksi jäsenvaltioiden on tarpeen ottaa käyttöön ja toteuttaa tehokkaita ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä (ks. esimerkki 14). Tämä voidaan toteuttaa suunnitteluvälineiden avulla, kuten kalastuksenhoitosuunnitelmilla, kalastusluvilla, joissa asetetaan erityisiä vaatimuksia ja rajoituksia tietyntyyppisille suuririskisille pyydyksille, sekä kalastuksen tai kalastusalusten toiminnan alueellisella ja ajallisella sääntelyllä.

94. Riittävän suojelun varmistamiseksi näiden toimenpiteiden olisi perustuttava tietyntyyppisten pyydysten linnuille aiheuttamien riskien hyvään tuntemukseen. Näin ollen sivusaaliiden järjestelmällinen tarkkailu on edellytys tehokkaiden ennaltaehkäisevien toimenpiteiden toteuttamiselle. Tällainen tarkkailu voi perustua tietoihin, joita jäsenvaltiot keräävät kalataloutta koskevan tiedonkeruukehyksen puitteissa, sikäli kuin se mahdollistaa sivusaalisriskin perusteellisen arvioinnin, jonka nojalla voidaan määritellä ja toteuttaa ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Lisätietoa aiheesta on luontodirektiivin mukaisesta yhteisön tärkeinä pitämien eläinlajien tiukasta suojelusta annetun ohjeasiakirjan 2-76–2-77 kohdassa, joka koskee myös lintuja ([88]).

95. Koska meren elollisten luonnonvarojen säilyttäminen kuuluu Euroopan unionin yksinomaiseen toimivaltaan yhteisen kalastuspolitiikan puitteissa, myös tarvittavat toimenpiteet on toteutettava tämän politiikan puitteissa. ([89]) Lisätietoja on edellä mainittujen ohjeiden 2–29 kohdassa sekä Natura 2000 -verkostoa ja kalastusta koskevissa ohjeissa ([90]).

Esimerkki 14: Kalastajat ja merilinnut – merten liittolaiset

Tämä esimerkki koskee toistuvaa kalastustoimintaa koskevia hyviä käytäntöjä. Luonnonsuojelujärjestö Sociedade Portuguesa para o Estudo das Aves (SPEA) on EU:n Life-ohjelmasta ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta saadun rahoituksen avulla ja tiiviissä yhteistyössä kalastajayhteisön kanssa yksilöinyt ongelmallisimmat pyydykset sekä merilintulajit, jotka ovat suurimmassa vaarassa joutua sivusaaliiksi. Kerätyn tiedon perusteella SPEA ja kalastajat kehittivät ja kokeilivat erilaisia lieventäviä toimenpiteitä. Erityisen tehokkaaksi toimenpiteeksi osoittautui karkotuslaite, joka simuloi petolinnun liikkeitä kalastusaluksen ympärillä. Laite kiinnitetään alukseen, ja se pysyy liikkeessä tuulen ja aluksen liikkeen vaikutuksesta.

Merellä suoritettujen testien tulokset olivat yksiselitteiset: petolintukarkotin piti merilinnut loitolla, mikä vähensi niiden riskiä joutua sivusaaliiksi. Laitteen todettiin karkottavan erityisen tehokkaasti baleaarienliitäjiä (*Puffinus mauretanicus*). Kalastajat auttoivat laitteen hienosäädössä ja havaitsivat, että laitteeseen liittyi monia muitakin etuja: se oli edullinen sekä helppo valmistaa, koota ja korjata, ei häirinnyt kalastusta vaan säästi aikaa, joka muutoin olisi kulunut lintujen irrottamiseen pyydyksistä, ja se vähensi verkoille aiheutuvia vaurioita. Kaikki testaukseen osallistuneet kalastajat ovat ottaneet petolintukarkottimen käyttöön, ja käynnissä on uusi yhteistyöhanke, jonka tarkoituksena on saada lisää kalastusaluksia käyttämään laitetta.

Lisätietoa:

https://spea.pt/projetos/medaves-pesca/.

([87]) Asia C-507/04, komissio v. Itävalta, 121 kohta.

([88]) https://op.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/dab5274d-5891-11ec-91ac-01aa75ed71a1.

([89]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1380/2013, annettu 11 päivänä joulukuuta 2013, yhteisestä kalastuspolitiikasta (EUVL L 354, 28.12.2013, s. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1380/oj), sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1241, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, kalavarojen säilyttämisestä ja meriekosysteemien suojelemisesta teknisten toimenpiteiden avulla (EUVL L 198, 25.7.2019, s. 105, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1241/oj).

([90]) Euroopan komissio, ympäristöasioiden pääosasto, komission tiedonanto *Natura 2000 -verkostoa ja kalastusta koskevat ohjeet – Luontodirektiivin 6 artiklan ja lintudirektiivin 4 artiklan soveltaminen merikalastustoimintaan*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025, https://data.europa.eu/doi/10.2779/1449747.

Metsästys

96. Metsästys voi myös johtaa lintujen tappamiseen, niiden merkittävään häirintään tai muuhun lintudirektiivin 5 artiklassa kiellettyyn vahinkoon, jos metsästys vaikuttaa lajeihin, joita ei saa metsästää, tai jos siinä ei noudateta 7 artiklan vaatimuksia ([91]). Siksi jäsenvaltioiden olisi toteutettava metsästystä sääntteleviä toimenpiteitä, jotta voidaan paitsi varmistaa direktiivin liitteessä II lueteltujen kohdelajien kestävä hyödyntäminen myös suojella muita lintuja, joita ei metsästetä mutta joihin metsästys kuitenkin voi vaikuttaa. Näissä toimenpiteissä tulisi ottaa huomioon ongelmat, joita aiheutuu siitä, että metsästäjät sekoittavat keskenään samannäköiset lajit. Lyijyhaulien käyttö voi johtaa lyijymyrkytykseen, minkä vuoksi se kiellettiin kosteikkoalueilla vuonna 2021 kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista annetun komission asetuksen (EU) 2021/57 ([92]) nojalla.

Ilmailu

97. Ilmailu vaikuttaa lintuihin kolmella erityisellä tavalla. Ensinnäkin ilma-alukset voivat häiritä lintuja merkittävästi, kun ne lentävät matalalla lintujen elinympäristöjen yläpuolella tai pesien lähellä lisääntymisaikana. Toiseksi ilma-alukset voivat törmätä lintuihin, erityisesti lentoonlähdön ja laskun yhteydessä tai sotilaslentokoneiden tapauksessa matalalentoharjoitusten aikana. Kolmanneksi linnut saattavat hakeutua lentokentille, koska ne voivat tarjota sopivia ympäristöjä pesimistä, levähtämistä tai ravinnonhankintaa varten. Linnut voivat erityisesti hakea lentokentiltä suojaa lähistöllä harjoitetun tehomaatalouden aiheuttamilta häiriöiltä. Siksi jäsenvaltioiden tulisi yhdessä lentoturvallisuusviranomaisten kanssa toteuttaa toimenpiteitä, joilla minimoidaan ja mahdollisuuksien mukaan estetään ilmailun vaikutukset lintuihin.

98. Euroopan lentokentillä toteutetaan jo monenlaisia toimenpiteitä lintutörmäysten riskin vähentämiseksi, koska kyseessä on merkittävä turvallisuusongelma. Yksi yleisimmistä strategioista on elinympäristöjen hallinta, joka käsittää kasvillisuuden huolellisen hoidon, vesimuodostumien hallinnan ja lintuja houkuttelevien ravinnonlähteiden poistamisen. Lentokentät pyrkivät tekemään kentän ympäristöstä vähemmän houkuttelevan linnuille pitämällä ruohon matalana, kaatamalla hedelmiä tai marjoja tuottavat puut ja täyttämällä lammikot.

99. Näiden toimenpiteiden lisäksi fyysiset esteet, kuten verkot ja piikit, estävät lintuja laskeutumasta tai istumasta riskialttiilla alueilla. Lentokentät käyttävät yhä enemmän teknologiaa, kuten tutkajärjestelmiä ja valvontakameroita, lintujen liikkeiden reaaliaikaiseen seurantaan, mikä mahdollistaa nopean reagoinnin, kun lintuparvia havaitaan. Euroopan lentokentillä on oltava luonnonvaraisista eläimistä johtuvien vaaratekijöiden hallintasuunnitelma, ja niiden on varmistettava, että koulutettu henkilöstö arvioi riskit, toteuttaa lieventäviä toimenpiteitä ja raportoi luonnonvaraisten eläinten kanssa tapahtuneista törmäyksistä. Yhdessä nämä strategiat muodostavat kattavan toimintamallin, joka minimoi törmäykset lintujen kanssa ja ylläpitää lentoturvallisuutta.

Virkistys

100. Virkistystoiminta, kuten retkeily, purje- ja leijalautailu, moottoriurheilu, musiikkifestivaalit, kiipeily, melonta, veneily, lintujen tarkkailu, koirien ulkoiluttaminen ilman talutushihnaa tai lennokkien lennättäminen, voi aiheuttaa linnuille merkittävää häiriötä tai vahingoittaa niiden pesiä. Kansallisten viranomaisten vastuulla on toteuttaa riittävät ennaltaehkäisevät toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 5 artiklassa säädettyjä kieltoja noudatetaan virkistystoiminnan yhteydessä. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi hiljaisten alueiden perustaminen, alueiden aitaaminen, toiminnan lopettaminen tai rajoittaminen erityisesti lisääntymisaikoina taikka lupajärjestelmien käyttöönotto haitallisen toiminnan rajoittamiseksi. Näitä toimenpiteitä on täydennettävä tiedotustoimilla, mukaan lukien opastaulujen käyttö, paikallisten yritysten tiedottaminen ja esitteiden jakaminen sekä tarvittaessa asianmukaiset täytäntöönpanotoimet (ks. esimerkki 15). Lisätietoa virkistystoiminnasta on Natura 2000 -verkostoa ja matkailua koskevassa ohjeasiakirjassa, joka on saatavilla komission verkkosivustolla.

([91]) Lintudirektiivin mukaista metsästystä koskeva ohjeasiakirja on saatavissa osoitteessa https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/birds-directive/sustainable-hunting-under-birds-directive_en.

([92]) Komission asetus (EU) 2021/57, annettu 25 päivänä tammikuuta 2021, kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1907/2006 (REACH) liitteen XVII muuttamisesta koskien lyijyhaulien käyttöä kosteikkoalueilla ja niiden läheisyydessä (EUVL L 24, 26.1.2021, s. 19, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/57/oj).

Esimerkki 15: Ympäristövinkkejä meri- ja rannikkoalueiden käyttäjille

Ranskan Bretagnessa toteutettiin kesällä 2019 (15.6.– 15.9.) ympäristötietoisuuskampanja, joka oli suunnattu veneilijöille, satamainfrastruktuurin haltijoille, matkailijoille ja virkistyskalastajille. Kampanjan tavoitteena oli auttaa näitä ryhmiä minimoimaan niiden ympäristövaikutukset, ja se käsitti muun muassa lintujen tarkkailuun liittyviä toimenpiteitä. Kumppanuushankkeessa laadittiin sidosryhmien avustuksella tietopaketit kuudesta eri aiheesta, esite (ranskaksi ja englanniksi), juliste, sarja lyhyitä videoita sekä tietoa sisältävä verkkosivusto. Lisäksi nimitettiin kaksi lähettilästä levittämään viestiä.

Kampanjan loppuun mennessä tiedottajat olivat jakaneet tietoa 600 henkilölle, vastanneet 338 yksittäiseen tiedusteluun, saaneet toimintaan mukaan 32 veneily-yhdistystä, jakaneet tietopaketteja ja muuta materiaalia 60 jakelupisteen kautta ja osallistuneet 28 veneilytapahtumaan. Yksi keskeisimmistä toimenpiteistä oli ”Attention, on marche sur des œufs!” -kampanja, joka toteutettiin alueen kaikilla rannoilla ja jolla pyrittiin estämään ihmisiä tallomasta munia ja tuhoamasta pesiä.

Lisätietoa:

https://www.protegeonslamer.bzh/biodiversite/.

4. **LINTUDIREKTIIVIN 9 ARTIKLA**

4.1 **9 artiklan teksti**

”1. Jäsenvaltiot voivat, jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole, poiketa 5–8 artiklasta seuraavin perustein:

a) — kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi,

— lentoturvallisuuden turvaamiseksi,

— viljelmille, kotieläimille, metsille, kalavesille ja vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi,

— kasviston ja eläimistön suojelemiseksi;

b) tutkimus- ja opetustarkoituksessa, kannan lisäämis- ja uudelleenistutustarkoituksessa sekä tehdäkseen mahdolliseksi näitä varten tapahtuvan kasvatuksen;

c) salliakseen tiukasti valvotuissa oloissa ja valikoivasti tiettyjen lintujen pienien määrien pyydystämisen, hallussa pitämisen tai muuten asiallisen hyötykäytön.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuissa poikkeuksissa on mainittava:

a) lajit, joita poikkeukset koskevat;

b) pyydystämistä tai tappamista varten hyväksytyt välineet, laitteet ja menetelmät;

c) vaaratekijät sekä ne ajalliset ja paikalliset olot, joissa näitä poikkeuksia voidaan myöntää;

d) viranomainen, joka on valtuutettu ilmoittamaan, että vaaditut edellytykset täytetään, ja joka päättää, missä laajuudessa ja kuka saa käyttää mitäkin välineitä, laitteita ja menetelmiä;

e) suoritettavat tarkastukset.

3. Jäsenvaltioiden on annettava komissiolle vuosittain kertomus 1 ja 2 kohdan soveltamisesta.

4. Komissio varmistaa käytettävissään olevan tiedon ja erityisesti sille 3 kohdan mukaisesti toimitetun tiedon perusteella jatkuvasti, että 1 kohdassa tarkoitettujen poikkeusten seuraukset eivät ole ristiriidassa tämän direktiivin kanssa. Komissio tekee tähän liittyen aiheelliset aloitteet."

4.2 **Yleisiä huomioita**

101. Lintudirektiivin 9 artiklassa säädetään mahdollisuudesta poiketa 5 artiklassa säädetyistä kielloista poikkeustapauksissa ja tietyin edellytyksin. Säännöksessä otetaan huomioon joustavuuden tarve sekä tarve löytää asianmukainen tasapaino direktiivin suojelutavoitteiden saavuttamisen ja 9 artiklassa säädettyjen perusteiden mahdollisen painoarvon välillä. Koska poikkeukset liittyvät aina poikkeuksellisiin olosuhteisiin, jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava, että kaikki 9 artiklassa säädetyt vaatimukset täyttyvät ennen poikkeuksen myöntämistä.

102. Vaikka näiden ohjeiden soveltamisala rajoittuu 5 ja 9 artiklaan, on huomattava, että 9 artiklassa sallitaan poikkeusten myöntäminen myös direktiivin 6, 7 ja 8 artiklan osalta.

103. Poikkeuksia lintudirektiivin 5–8 artiklan vaatimusten noudattamisesta voidaan myöntää ainoastaan direktiivin 9 artiklan nojalla. Euroopan unionin tuomioistuin on aiemmin vahvistanut, että direktiivin 2 artikla, jossa jäsenvaltiot velvoitetaan toteuttamaan toimenpiteitä kaikkien lintulajien kantojen ylläpitämiseksi ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia vastaavalla tasolla, ei muodosta itsenäistä poikkeusta 5 artiklasta, kun otetaan huomioon taloudelliset ja virkistyskäyttöön liittyvät vaatimukset ([93]). Tuomioistuin on selventänyt, että 9 artiklassa säädettyä poikkeusjärjestelmää "on tulkittava suppeasti" ja että sen "yhteydessä vaadittujen edellytysten täyttymistä koskevan todistustaakan on oltava päätöksen tekevällä viranomaisella kunkin poikkeuksen osalta" ([94]).

104. Näin ollen jäsenvaltioiden tehtävänä on laatia lainsäädäntökehyksensä niin, että poikkeussäännökset pannaan täytäntöön oikeusvarmuuden periaatteen vaatimusten mukaisesti ([95]). Euroopan unionin tuomioistuin on todennut, että tällä alalla sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä on mainittava poikkeuskriteerit selvästi ja täsmällisesti ja velvoitettava niiden soveltamisesta vastaavat viranomaiset ottamaan ne huomioon ([96]). Tuomioistuin on myös todennut, että poikkeusjärjestelmien, kuten poikkeusten, osalta on taattava, että kaikki suojeltuihin lajeihin kohdistuvat puuttumiset sallitaan vain täsmällisesti ja asianmukaisesti perustelluilla päätöksillä, joissa viitataan direktiivin 9 artiklassa säädettyihin perusteisiin, edellytyksiin ja vaatimuksiin ([97]).

105. Direktiivin 9 artiklan täydellinen ja täsmällinen saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä on edellytys sen säännösten asianmukaiselle täytäntöönpanolle. Siksi 9 artiklan vaatimusten noudattamista pelkkien hallinnollisten käytäntöjen perusteella ei voida pitää asianmukaisena täytäntöönpanona ([98]). Euroopan unionin tuomioistuin on todennut, että "perusteet, jotka jäsenvaltioiden on täytettävä poiketakseen direktiivissä säädetyistä kielloista, on toistettava konkreettisissa kansallisissa säännöksissä, koska niiden tarkka täytäntöönpano on erityisen tärkeää silloin, kun yhteisen perinnön hoito on uskottu jäsenvaltioille niiden omalla alueella" ([99]). Lintudirektiivin 9 artiklan säännökset poikkeavat luontodirektiivin 16 artiklassa säädetyn vastaavan poikkeusjärjestelmän säännöksistä. Jäsenvaltioiden olisi siksi tehtävä selvä ero näiden kahden direktiivin poikkeussäännösten välillä, kun ne saattavat kyseiset säännökset osaksi kansallista lainsäädäntöään.

([93]) Asia C-247/85, komissio v. Belgia, 8 kohta.
([94]) Asiat C-557/15, komissio v. Malta, 47 kohta, C-76/08, komissio v. Malta, 48 kohta, C-217/19, komissio v. Suomi (Uroshaahkan kevätmetsästys), 66 kohta.
([95]) Asia C-557/15, komissio v. Malta, 47 kohta.
([96]) Asia C-557/15, komissio v. Malta, 47 kohta.
([97]) Ks. asia C-557/15, komissio v. Malta, 47 kohta. Ks. myös asia C-217/19, komissio v. Suomi (Uroshaahkan kevätmetsästys), 66 kohta.
([98]) Asia C-339/87, komissio v. Alankomaat, 29 kohta.
([99]) Asia C-339/87, komissio v. Alankomaat, 36 kohta.

106. Direktiivin 9 artikla sisältää kolme edellytystä, joiden on täytyttävä, jos jäsenvaltio haluaa poiketa 5–8 artiklasta. Euroopan unionin tuomioistuin on vahvistanut tämän kannan toteamalla seuraavaa: ”Ensinnäkin jäsenvaltion on rajoitettava poikkeus sellaisiin tapauksiin, joissa ei ole muuta tyydyttävää ratkaisua. Toiseksi poikkeus on perusteltava ainakin yhdellä niistä seikoista, jotka on lueteltu tyhjentävästi 9 artiklan 1 kohdan a, b ja c alakohdassa. Kolmanneksi poikkeuksen on täytettävä 9 artiklan 2 kohdassa mainitut yksityiskohtaiset muotovaatimukset, joiden tarkoituksena on rajoittaa poikkeuksen käyttäminen vain niihin tapauksiin, joissa se on ehdottoman välttämätöntä, ja helpottaa komission tehtävänä olevaa valvontaa.” ([100])

107. Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ”direktiivin 9 artiklan mukaiset poikkeukset voidaan toteuttaa vain, jos on olemassa takeet siitä, että kyseisten lajien populaatio säilyy tyydyttävällä tasolla” ([101]). Poikkeusten myöntämisestä vastaavien viranomaisten on varmistettava, että nämä kolme edellytystä täyttyvät ja että poikkeukset eivät vaaranna lintudirektiivin yleisten tavoitteiden saavuttamista, jotta lajien kannat pysyvät tyydyttävällä tasolla tai kehittyvät kohti tätä tasoa. Siksi on tarpeen seurata poikkeusten käyttöä ja niiden vaikutuksia kyseessä oleviin lintulajeihin (ja tarvittaessa muihin lajeihin).

108. Tätä varten kunkin poikkeuksen soveltamisala on määriteltävä selkeästi ja täsmällisesti siten, että poikkeusta sovelletaan tiettyyn erityistilanteeseen ([102]) ja sillä pyritään ratkaisemaan tietty ongelma. Poikkeukset on näin ollen rajattava riittävän tarkasti, mikä Euroopan unionin tuomioistuimen mukaan tarkoittaa sitä, että niitä ei voida myöntää yleisin ehdoin tai määräämättömäksi ajaksi ([103]). Poikkeuksen maantieteellinen soveltamisala olisi rajattava mahdollisimman selkeästi. Lisäksi on osoitettava, että ratkaistavan ongelman ja poikkeusta edellyttävän toiminnan välillä on syy-yhteys ([104]). Soveltamisala on näin ollen rajoitettava tiukasti siihen, mikä on tarpeen kyseisen poikkeuksen laillisen tavoitteen saavuttamiseksi. Lisäksi on osoitettava selkeä yhteys tavoiteltuun päämäärään ([105]). Tämä voidaan tehdä sisällyttämällä poikkeuspäätökseen 9 artiklan 2 kohdassa vaaditut tiedot.

109. Siksi poikkeuksen myöntämistä koskevassa luvassa tai muussa asiakirjassa olisi esitettävä selkeästi kaikki edellytykset, jotka poikkeuksen myöntämiseksi on täytettävä. Tämä mahdollistaa myös sen, että toimivaltaiset viranomaiset, myös tuomarit, voivat valvoa myönnettyjä poikkeuksia ([106]).

110. Poikkeukset myönnetään komissiota kuulematta, mikä tarkoittaa, että hyväksymismenettely tapahtuu kokonaan kansallisella tasolla. Kun poikkeus on myönnetty, se on sisällytettävä direktiivin 9 artiklan 3 kohdan mukaiseen komissiolle vuosittain annettavaan kertomukseen ([107]). Direktiivin 9 artiklan 4 kohdan mukaan komissio varmistaa, että näiden poikkeusten seuraukset eivät ole ristiriidassa lintudirektiivin kanssa. Komissio myös tekee tähän liittyen aiheelliset aloitteet.

([100]) Asia C-247/85, komissio v. Belgia, 7 kohta.
([101]) Ks. esim. asia C-76/08, komissio v. Malta, 59 kohta.
([102]) Asia C-247/85, komissio v. Belgia, 7 kohta.
([103]) Asia C-247/85, komissio v. Belgia, 28 ja 34 kohta.
([104]) Ks. vastaavasti asia C-601/22, WWF Österreich ym., 73 kohta.
([105]) Asia C-79/03, komissio v. Espanja, 28 kohta. Tässä asiassa Euroopan unionin tuomioistuin tuomitsi valikoimattomien perinteisten pyydystysmenetelmien käytön, koska poikkeuksen kohteena olleen käytännön ja ilmoitetun tavoitteen (viljelmille koituvan vakavan vahingon estäminen) välillä ei osoitettu olevan yhteyttä.
([106]) SEUT-sopimuksen 278 ja 279 artiklan mukaan Euroopan unionin tuomioistuin voi kuitenkin määrätä kanteen kohteena olevan säädöksen täytäntöönpanon lykättäväksi, jos se katsoo, että olosuhteet sitä edellyttävät, ja voi käsiteltävänään olevassa asiassa päättää tarpeellisista välitoimista. Esimerkiksi asiassa C-503/06, komissio v. Italia, Euroopan unionin tuomioistuin määräsi Italian keskeyttämään metsästykseen liittyvistä poikkeuksista annetun alueellisen lain soveltamisen.
([107]) Yksittäiset poikkeukset ovat nähtävissä osoitteessa: https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/dashboards/derogations-and-exceptions-table. Yhteenveto lajien suojelua koskevista poikkeuksista EU:ssa: https://www.eea.europa.eu/en/analysis/maps-and-charts/overview-of-derogations-and-exceptions-dashboards.

Käytännön täytäntöönpanon tukeminen – 3. Verkkopohjainen väline, joka keventää hallinnollista taakkaa ja helpottaa poikkeuksista ilmoittamista jäsenvaltioiden kannalta

HaBiDeS+ (luonto- ja lintudirektiivien poikkeusjärjestelmä+) on Euroopan ympäristökeskuksen hallinnoima verkkoalusta, jota jäsenvaltiot (myös alueet ja muut paikallishallinnon yksiköt) käyttävät lintu- ja luontodirektiivien nojalla myönnettyjä poikkeuksia koskevien tietojen kirjaamiseen, hallinnointiin ja toimittamiseen. Se tarjoaa nykyaikaisen yhtenäisen ja keskitetyn järjestelmän, jonka avulla voidaan ilmoittaa poikkeuksista, mukaan lukien tiedot poikkeuksen oikeusperustasta, tavoitteista, kohdelajeista, maantieteellisestä soveltamisalasta, kestosta ja ehdoista. HaBiDeS+-järjestelmässä käytetään yhteisiä tietokenttiä ja määritelmiä, mikä tukee lintudirektiivin 9 artiklan ja luontodirektiivin 16 artiklan johdonmukaista soveltamista kaikkialla EU:ssa.

Alusta mahdollistaa jäsennellyn raportoinnin tarjoamalla toimintoja, jotka opastavat jäsenvaltioita poikkeuksia koskevien tietojen ilmoittamisessa. Näihin toimintoihin kuuluu muun muassa valmiita lomakkeita, pakollisia kenttiä ja automaattisia tarkastuksia, jotka auttavat varmistamaan tietojen täydellisyyden ja selkeyden. HaBiDeS + antaa kansallisille viranomaisille mahdollisuuden päivittää ja korjata poikkeuksia koskevia tietoja ajan mittaan. Lisäksi se helpottaa komission tehtävää arvioida ja seurata vaatimusten noudattamista ja suorittaa vertailevia analyyseja. Näin se vähentää hallinnollista taakkaa ja raportointikäytäntöjen hajanaisuutta sekä parantaa poikkeusten käytön läpinäkyvyyttä ja jäljitettävyyttä EU:n tasolla.

Lisätietoa:

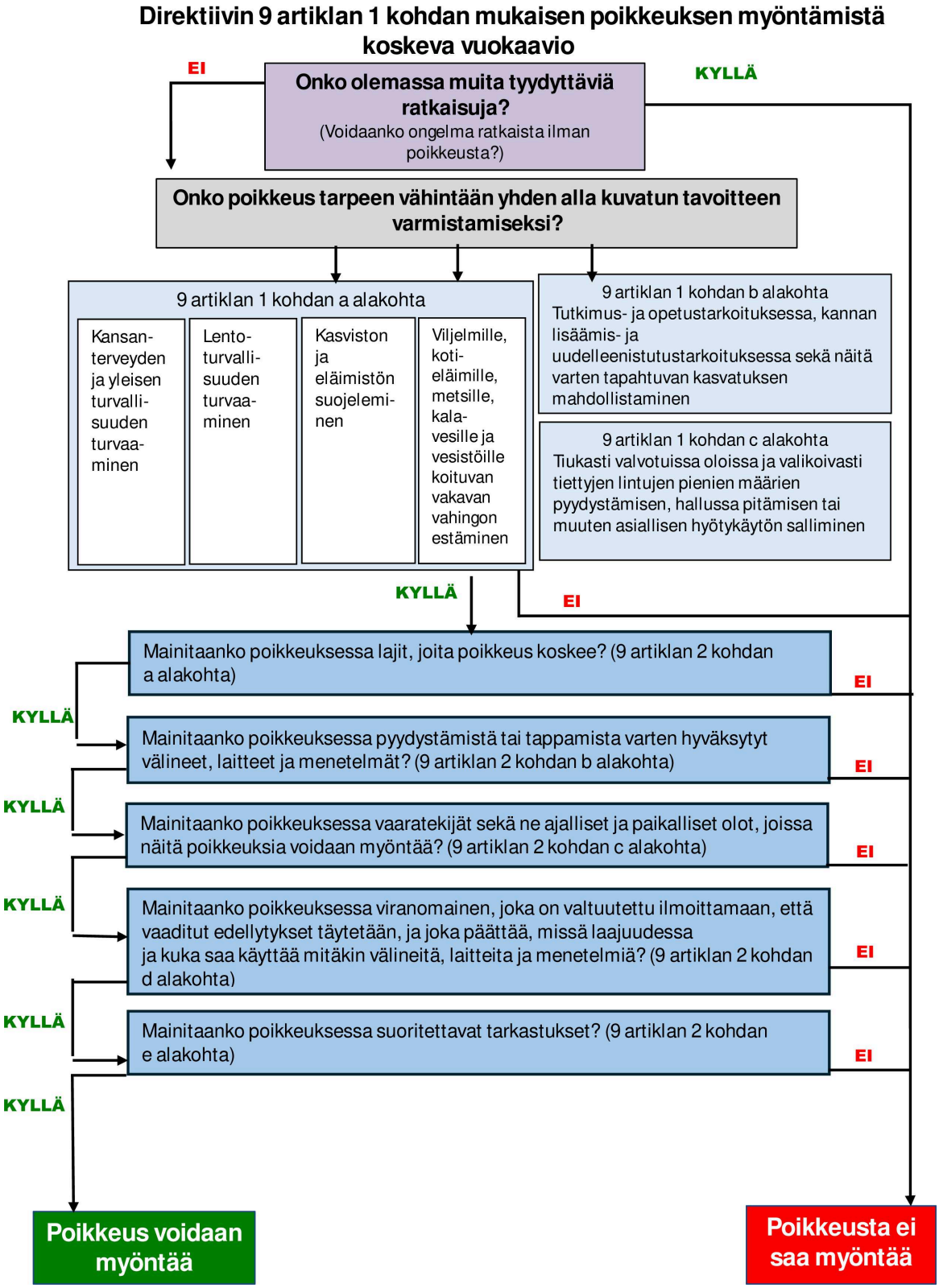
https://circabc.europa.eu/ui/group/173a90fc-40bf-492d-a3a9-df99c4aa8807/library/cfc38522-bd5e-4237-af4b-37928504ee87/details.

4.3 **Edellytykset 9 artiklan mukaisten poikkeusten soveltamiselle**

111. Poikkeus voidaan myöntää pätevästi vain, jos 9 artiklassa säädetyt kolme edellytystä täyttyvät ([108]).

112. Ensimmäisenä edellytyksenä 9 artiklan 1 kohdassa säädetään, että poikkeuksen kohteena olevaan erityiseen ongelmaan ei saa olla muuta tyydyttävää ratkaisua. Lisäksi poikkeus voidaan hyväksyä vain jollakin direktiivin 9 artiklan 1 kohdan a–c alakohdassa täsmennetyistä kuudesta perusteesta. Poikkeuksen on myös täytettävä 9 artiklan 2 kohdassa säädetyt tekniset vaatimukset.

([108]) Asia C-247/85, komissio v. Belgia, 7 kohta.

Edellytys 1: muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole

113. Direktiivin 9 artiklan 1 kohdassa todetaan, että jäsenvaltiot voivat poiketa 5–8 artiklan vaatimuksista, ”jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole”. Tämä tarkoittaa, että poikkeusta ei voida myöntää, jos sama tulos voitaisiin saavuttaa tyydyttävästi vaihtoehtoisella tavalla, jolla joko vältetään kokonaan 5 artiklan rikkominen tai joka on vähemmän haitallinen, kun otetaan huomioon direktiivin kiellot ja tavoitteet.

114. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella muun tyydyttävän ratkaisun puuttumista koskeva analyysi koostuu kolmesta kysymyksestä: 1) Mikä on se ongelma tai erityistilanne, johon on puututtava? 2) Onko muita ratkaisuja olemassa? 3) Jos on, voidaanko niillä ratkaista kyseinen ongelma tai erityistilanne tyydyttävällä tavalla ([109])?

115. Muiden tyydyttävien ratkaisujen olemassaoloa olisi arvioitava tapauskohtaisesti parhaan saatavilla olevan näytön perusteella sekä analysoimalla niiden oikeasuhteisuutta, kun tarkastellaan poikkeuksen vaikutuksia ja tarpeellisuutta kyseessä olevan toiminnan kannalta. Poikkeuksen myöntämistä koskevaan päätökseen on sisällytettävä ”riittävät ja asianmukaiset perustelut”, joiden perusteella voidaan päätellä, että muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole ([110]).

116. Analysoitaessa sitä, onko muuta tyydyttävää ratkaisua olemassa, oletetaan, että kyseessä on tietty ongelma tai tilanne ja että siihen on puututtava. Toimivaltaisia kansallisia viranomaisia pyydetään ratkaisemaan tämä ongelma tai tilanne valitsemalla mahdollisten ratkaisujen joukosta sopivin vaihtoehto, jolla voidaan varmistaa lajin paras mahdollinen suojelu ja ratkaista ongelma tai tilanne. Lajien suojelun varmistamiseksi ratkaisut on arvioitava 5 artiklassa lueteltujen kieltojen perusteella. Ratkaisuja voisivat olla esimerkiksi hankkeiden vaihtoehtoiset sijaintipaikat, erilaiset toteutusasteet tai -suunnitelmat tai vaihtoehtoiset toimet, menettelyt tai menetelmät.

117. Arvioitaessa esimerkiksi sitä, onko muita tyydyttäviä ratkaisuja olemassa 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan kolmannen luetelmakohdan mukaisille toimenpiteille sellaisten erityisen merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi, jotka koskevat viljelmiä, karjankasvatusta, metsiä, kalavesiä sekä vesistöjä, on ensisijaisesti toteutettava 5 artiklan mukaisia ennaltaehkäiseviä, muuhun kuin tappamiseen perustuvia keinoja tai ainakin tutkittava niitä vakavasti. Useimmissa tapauksissa viljelmiin tai karjankasvatukseen kohdistuvia vahinkoja ennalta ehkäisevät toimenpiteet (kuten maatalouskäytäntöjen muutos sekä kyseisten lajien elinympäristöjen parantaminen) voivat olla tyydyttävä vaihtoehto 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisten poikkeusten käytölle. Muut ennaltaehkäisevät toimenpiteet, kuten tieteeseen perustuvan tiedon levittäminen konfliktien (esim. ihmisen käyttäytymisestä johtuvan häirinnän) vähentämiseksi, voivat olla osa tyydyttäviä vaihtoehtoja tappamiselle.

118. Kun ratkaistava ongelma tai erityistilanne on määritetty ja on varmistettu, että se täyttää jonkun 9 artiklan 1 kohdassa luetelluista perusteista, seuraavaksi on tarkasteltava, millaisia muita ratkaisuja on käytettävissä ongelman ratkaisemiseksi tyydyttävällä tavalla. Lintujen pyydystämistä koskevassa asiassa antamassaan ratkaisussa Euroopan unionin tuomioistuin katsoi tyydyttävien vaihtoehtojen osalta, että se että toinen toimenpide ei vielä ole toteutettavissa suuressa mittakaavassa, ei riitä osoittamaan, ettei kyseinen toinen toimenpide ole ”muu tyydyttävä ratkaisu” ([111]).

119. Muuta ratkaisua ei näin ollen voida pitää epätyydyttävänä pelkästään sen vuoksi, että se aiheuttaisi enemmän haittaa tai pakottaisi muuttamaan käytöstä poikkeuksen hyödyntäjien parissa ([112]). Tältä osin metsästyskäytäntöjen ”tiukasti juurtuneeseen perinteeseen” tai ”historialliseen perinteeseen tai kulttuuriperinteeseen” vetoavat perustelut eivät riitä perustelemaan poikkeusta ([113]). Lisäksi tietyn metsästyskäytännön käyttöä ei voida itsessään pitää tavoitteena, koska metsästyskäytäntö on määritelmänsä mukaisesti vain keino tietyn tavoitteen saavuttamiseksi. Jos tietyn metsästyskäytännön käyttö katsottaisiin itsessään tavoitteeksi, pelkkä yhden metsästyskäytännön suosiminen toisen sijaan riittäisi täyttämään muun tyydyttävän ratkaisun puuttumista koskevan edellytyksen. Tämä heikentäisi 9 artiklan tehtävää edistää direktiivin tavoitteiden saavuttamista.

120. Tyydyttävien vaihtoehtoisten ratkaisujen saatavuus vaihtelee riippuen tekijöistä, kuten kyseessä olevasta lajista, poikkeuksen perusteesta, kyseessä olevasta alueesta ja jäsenvaltiosta, jossa poikkeusta haetaan. Esimerkiksi pelottelumenetelmät voivat olla tyydyttävä vaihtoehtoinen ratkaisu viljelmille koituvan vahingon ehkäisemiseksi tietyn lajin osalta, mutta ne eivät välttämättä riitä karkottamaan muita, sinnikkäämpiä lajeja, jotka palaavat takaisin häiriön poistuttua.

([109]) Asia C-10/96, Ligue Royale Belge pour la protection des oiseaux. Ks. myös lintudirektiivin mukaisesti harjoitettavaa metsästystä koskevan ohjeasiakirjan 3.4.2 kohta.
([110]) Asia C-557/15, komissio v. Malta, 50 kohta.
([111]) Asia C-10/96, *Ligue Royale Belge pour la protection des oiseaux,* 22 kohta.
([112]) Asia C-900/19, One Voice, 40 ja 41 kohta.
([113]) Asia C-79/03, komissio v. Espanja, 27 kohta.

121. Mahdollisia vaihtoehtoisia toimenpiteitä arvioitaessa voi olla aiheellista ottaa huomioon myös muiden ratkaisujen oikeasuhteisuus. Lisäksi huomioon voidaan ottaa teknisesti toteuttamiskelpoisten vaihtoehtojen taloudelliset kustannukset. Nämä eivät kuitenkaan voi olla ainoita ratkaisevia tekijöitä, kun suljetaan pois vaihtoehtoisia ratkaisuja tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi ([114]).

122. Muiden ratkaisujen oikeasuhteisuutta voidaan arvioida suhteessa niiden lajien kantojen tasoon ja kehityssuuntiin, joihin tarkasteltavana oleva toimenpide vaikuttaisi ([115]). Euroopan unionin tuomioistuin on katsonut, että on arvioitava kyseessä olevan toiminnan vaikutus lajien kannan tasoon, tämän toiminnan välttämättömyys ja vaihtoehtoiset ratkaisut tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi ([116]). Esimerkiksi toimenpiteen oikeasuhteisuuden määrittämisen yhteydessä voi olla mahdollista sulkea pois toinen ratkaisu, jos kyseinen ratkaisu aiheuttaisi merkittäviä taloudellisia kustannuksia mutta tarjoaisi vain vähäisiä etuja direktiivin tavoitteisiin nähden ja erityisesti vain sellaisten lajien osalta, joiden kannat ovat tyydyttävällä tasolla. Sitä vastoin jos toinen toimenpide merkitsisi vain vähäistä kustannusten nousua verrattuna suunniteltuun toimenpiteeseen mutta edistäisi muutoin paremmin direktiivin tavoitteita, sitä voidaan pitää muuna tyydyttävänä ratkaisuna.

123. Näyttökynnys sille, ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ole, on siten tiukempi, jos poikkeuksen myöntämisellä voi olla vaikutusta direktiivin tavoitteiden saavuttamiseen.

124. Poikkeuksen käyttö voidaan perustella vain, jos on riittävällä tavalla osoitettu edellä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen, että mahdolliset vaihtoehdot eivät ole tyydyttäviä, ja kun myös muut edellytykset täyttyvät. Jos toimenpide on kuitenkin osittain tyydyttävä – eli sillä voitaisiin pienentää tai lieventää ongelmaa, vaikka sillä ei puututtaisikaan ongelmaan riittävästi – se olisi toteutettava ensin. Jotta voidaan päätellä, että muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole, poikkeusta koskevassa päätöksessä on esitettävä yksityiskohtaisia perusteluja, jotka perustuvat parhaaseen merkitykselliseen tieteelliseen tietoon ja joissa esitetään, millä perusteella toimivaltainen viranomainen on päätynyt tähän päätelmään ([117]).

Käytännön esimerkkejä

125. Monissa tapauksissa vahinkoja ehkäisevät toimenpiteet, kuten luonnonvaraisten eläinten karkotuslaitteet, maatalouskäytäntöjen muutokset, suoja-alueet sekä asianomaisen lajin elinympäristöjen tai saaliseläinkantojen palauttaminen hyvälle tasolle tai näiden toimenpiteiden yhdistelmä, voivat tarjota tyydyttävän vaihtoehdon 9 artiklan mukaisille poikkeuksille. Esimerkiksi lentoturvallisuuden alalla laajalti käytettyjä toimenpiteitä ovat kasvillisuuden hoito ja karkotusmenetelmät, joiden tarkoituksena on tehdä lentokentistä vähemmän houkuttelevia luonnonvaraisille eläimille. Toisinaan vahinkojen tehokas torjuminen voi edellyttää useiden toimenpiteiden yhdistelemistä.

126. Joissakin tapauksissa kielletyn vahingon täydellinen välttäminen ei välttämättä ole mahdollista, jolloin on valittava ratkaisu, jolla on vähäisin vaikutus 5 artiklan mukaisten kieltojen ja direktiivin tavoitteiden kannalta. Tämä voi esimerkiksi tarkoittaa pelottelumenetelmien täydentämistä rajoitetulla tappamisella pelotevaikutuksen tehostamiseksi sen sijasta, että pelottelu hylättäisiin kokonaan.

127. Ongelmat, jotka saattavat edellyttää poikkeusten soveltamista, johtuvat usein elinympäristöjen tai ravinnon saatavuuden heikentymisestä. Esimerkiksi joidenkin varis- ja petolintujen harjoittaman saalistuksen vaikutukset maassa pesiviin lintuihin, kuten peltopyyhyn (*Perdix perdix*), johtuvat osittain suojaa ja ravintoa tarjoavien pesimä- ja jälkeläisten kasvatusympäristöjen häviämisestä. Siksi lyhyen aikavälin ratkaisujen ohella olisi toteutettava ekosysteemeihin perustuvia pitkän aikavälin ratkaisuja, kuten lajien elinympäristöjen ennallistaminen hyvälle tasolle sekä ristiriitoja aiheuttavien että vaikutuksista kärsivien lajien osalta. Lyhyen aikavälin toimenpiteisiin voi sisältyä myös poikkeuksia, joilla pyritään ratkaisemaan välittömät ongelmat.

([114]) Ks. vastaavasti asia C-601/22, WWF Österreich, ym., 82 kohta.
([115]) Asia C-784/23, Voore Mets ja Lemeks Põlva, 54–56 kohta.
([116]) Asia C-784/23, Voore Mets ja Lemeks Põlva, 56 kohta.
([117]) Asia C-900/19, One Voice, 32 kohta.

128. Tutkimustarkoituksiin liittyvien muiden tyydyttävien ratkaisujen osalta poikkeuksen myöntämistä koskevassa päätöksessä olisi mainittava, että ornitologian alalla ei ole käytettävissä muita yleisesti käytettyjä tutkimuskeinoja ([118]). Lisäksi päätöksessä tulisi esittää täsmälliset ja asianmukaiset perustelut tällaisen muun tyydyttävän ratkaisun puuttumiselle.

Edellytys 2: jokin 9 artiklan 1 kohdan a–c alakohdan kuudesta perusteesta täyttyy todistettavasti

129. Ennen kuin käsitellään kutakin perustetta, jonka on oltava olemassa, jotta lintudirektiivin lajien suojelua koskevista velvoitteista voidaan poiketa, on syytä mainita, että luettelo on tyhjentävä. Näin ollen poikkeus voidaan myöntää vain, jos se täyttää jonkin 9 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa yksilöidyistä perusteista tai jos se toteutetaan 9 artiklan 1 kohdan c alakohdan määräysten mukaisesti. Tätä c alakohdassa tarkoitettua poikkeusperustetta (”salliakseen tiukasti valvotuissa oloissa ja valikoivasti tiettyjen lintujen pienien määrien pyydystämisen, hallussa pitämisen tai muuten asiallisen hyötykäytön”), ei käsitellä näissä ohjeissa, koska sitä on jo käsitelty lintudirektiivin mukaista metsästystä koskevassa ohjeasiakirjassa ([119]).

9 artiklan 1 kohdan a alakohdan ensimmäinen luetelmakohta: **kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden** turvaaminen

130. Tämä peruste kattaa muun muassa ihmisten suojelemisen taudeilta ja onnettomuuksien torjumisen. Tämä poikkeusperuste liittyy tilanteisiin, joissa ihmisten terveyteen ja turvallisuuteen liittyvien riskien ehkäisemiseksi toteutetut toimet ovat ristiriidassa lintulajien suojelun tarpeen kanssa ja menevät sen edelle.

131. Sanamuodosta ”kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden” käy selvästi ilmi, että vain yleiset edut, olivatpa ne julkisten tai yksityisten tahojen edistämiä, voidaan ottaa huomioon direktiivin suojelutavoitteiden vastapainona. Näin ollen hankkeita, jotka ovat täysin yritysten tai yksityishenkilöiden etujen mukaisia, ei yleensä pidetä yleisen edun mukaisina, elleivät ne samanaikaisesti palvele myös laajempaa tarkoitusta. Euroopan unionin tuomioistuin on vahvistanut, että tämä peruste voi kattaa muun muassa tulipalojen, tulvien ja tautien ehkäisemisen ([120]). Toinen käytännön esimerkki on lintujen ulosteista johtuvan juomavesivarantojen tai elintarvikevarastojen saastumisen ehkäiseminen.

132. Tällaisia poikkeuksia voidaan myöntää vain erityistilanteissa, joissa kansanterveyteen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvä etu syrjäyttää lintujen suojelun tarpeen ([121]). Siksi poikkeuksen nojalla sallitun toiminnan ja ilmoitetun kansanterveyttä tai yleistä turvallisuutta koskevan huolen välillä on osoitettava syy-yhteys. Lisäksi poikkeus edellyttää, että poikkeusjärjestelmä on riittävän tarkasti rajattu ja että sen osalta täsmennetään vaaratekijät sekä ne ajalliset ja paikalliset olot, joissa näitä poikkeuksia voidaan myöntää ([122]). Esimerkiksi lintujen ulosteesta annetun esimerkin tapauksessa pelkkä ulosteen tai pesien esiintyminen ei yksin riitä poikkeuksen myöntämiseen vaan on myös osoitettava, että pesien sijainti tai lukumäärä on sellainen, että terveysriskit ovat tosiasiallisesti mahdollisia.

133. Direktiivillä (EU) 2023/2413 ([123]) uusiutuvan energian direktiiviin III sisällytetyn 16 f artiklan mukaan uusiutuvan energian tuotantolaitosten suunnittelun, rakentamisen ja käytön, tällaisten laitosten verkkoon liittämisen ja asiaankuuluvan verkon itsensä sekä varastojen katsotaan olevan erittäin tärkeän yleisen edun mukaisia ja palvelevan kansanterveyttä ja turvallisuutta, kun oikeudellisia etuja punnitaan yksittäistapauksissa lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamiseksi ([124]). Tämä olettama voidaan kyseenalaistaa, ja se arvioidaan tapauskohtaisesti. Jäsenvaltiot voivat asianmukaisesti perustelluissa ja erityisissä olosuhteissa rajoittaa kyseessä olevan artiklan soveltamisen koskemaan alueensa tiettyjä osia sekä tietyn tyyppisiä teknologioita tai tiettyjä teknisiä ominaisuuksia käsittäviä hankkeita asetuksen (EU) 2018/1999 3 ja 14 artiklan mukaisesti toimitetuissa yhdennetyissä kansallisissa energia- ja ilmastosuunnitelmissaan esitettyjen painopisteiden mukaisesti.

([118]) Ks. asia C-23/23, komissio v. Malta, 69 kohta.

([119]) Lintudirektiivin mukaista metsästystä koskeva ohjeasiakirja, kohta 3.5, s. 55, https://circabc.europa.eu/ui/group/3f466d71-92a7-49eb-9c63-6cb0fadf29dc/library/4b5dffd4-369c-4c4b-a249-625adc2a7545.

([120]) Asia C-247/85, komissio v. Belgia, 27 kohta.

([121]) Asia C-247/85, komissio v. Belgia, 27 kohta.

([122]) Asia C-247/85, komissio v. Belgia, 28 kohta.

([123]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2023/2413, annettu 18 päivänä lokakuuta 2023, direktiivin (EU) 2018/2001, asetuksen (EU) 2018/1999 ja direktiivin 98/70/EY muuttamisesta uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisen osalta sekä neuvoston direktiivin (EU) 2015/652 kumoamisesta (EUVL L, 2023/2413, 31.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj).

([124]) Direktiivillä (EU) 2023/2413 käyttöön otettu 16 f artikla.

134. Asetuksen (EU) 2024/1735 (nettonollateollisuussäädös) ([125]) 15 artiklan 3 kohdassa säädetään, että strategiset nettonollahankkeet ([126]) ja nettonollateollisuuden keskittymissä toteutettavat nettonollateknologian valmistushankkeet ([127]) ovat yleisen edun mukaisia, ja niiden voidaan katsoa palvelevan kansanterveyttä ja yleistä turvallisuutta edellyttäen, että kaikki lintudirektiivissä säädetyt edellytykset täyttyvät ([128]).

135. Lisäksi asetuksen (EU) 2024/1252 (kriittisiä raaka-aineita koskeva säädös) ([129]) 10 artiklan 2 kohdan mukaan strategisten raaka-aineiden toimitusvarmuutta edistävien strategisten hankkeiden katsotaan palvelevan kansanterveyttä ja yleistä turvallisuutta sillä edellytyksellä, että kaikki lintudirektiivissä säädetyt edellytykset täyttyvät. Näin ollen – kuten aina 9 artiklan mukaisia poikkeuksia myönnettäessä – on edelleen osoitettava, että lintudirektiivin 9 artiklan muut edellytykset (eli tyydyttävien vaihtoehtoisten ratkaisujen puuttuminen ja 9 artiklan 2 kohdan teknisten vaatimusten noudattaminen) täyttyvät.

9 artiklan 1 kohdan a alakohdan toinen luetelmakohta: **lentoturvallisuuden** turvaaminen

136. Raskaat ja/tai parvissa lentävät lintulajit muodostavat merkittävän vaaran miehistön, matkustajien ja ilma-alusten turvallisuudelle. Törmäykset tällaisten lintulajien kanssa voivat aiheuttaa viivästyksiä, vaurioittaa ilma-aluksia ja johtaa jopa onnettomuuksiin, jotka vaativat ihmishenkiä ja aiheuttavat laaja-alaisia taloudellisia seurauksia ilmailualalle. Törmäykset ovat aina kohtalokkaita linnuille, mikä voi vaarantaa lajin suojelun, jos kyseessä olevat yksilöt edustavat harvinaista tai uhanalaista lajia. Monilla lentopaikoilla ja -kentillä toteutetaan hallintatoimenpiteitä lintujen ja ilma-alusten välisten törmäysten torjumiseksi ([130]). Tällaisiin toimenpiteisiin kuuluu ympäristönhoito, jonka tarkoituksena on tehdä ympäristöstä vähemmän houkutteleva yksittäisille linnuille ja lintuparville, sekä erilaisia pelottelumenetelmiä, kuten kovaa ääntä tuottavat tykit. Tällaiset toimenpiteet voivat rikkoa direktiivin 5 artiklaa, erityisesti d alakohtaa, jossa kielletään lintujen merkittävä häirintä. Monissa tapauksissa käytettävissä on myös muita tyydyttäviä ratkaisuja, jotka ovat tehokkaampia ja kestävämpiä kuin tappaminen. Esimerkiksi tarvittaessa tulisi harkita kauempana lentopaikasta sijaitsevien elinympäristöjen ennallistamista lintujen ohjaamiseksi muualle, jolloin tarve poikkeukselle voidaan välttää.

9 artiklan 1 kohdan a alakohdan kolmas luetelmakohta: **viljelmille, kotieläimille, metsille, kalavesille ja vesistöille koituvan vakavan vahingon** estäminen

137. Tämä peruste kattaa muun muassa tietyt näihin seikkoihin liittyvät taloudelliset intressit. Se on luonteeltaan laadullinen, joten sitä voidaan soveltaa vain silloin, kun vahinko on ”vakava”. Siksi vähäistä vahinkoa tai vähäisen vahingon uhkaa ei voida pitää riittävänä tekijänä, jotta poikkeus voitaisiin myöntää tämän perusteen nojalla ([131]).

138. Tämä peruste on luonteeltaan ennaltaehkäisevä, mikä tarkoittaa, että sitä voidaan soveltaa ennen kuin vakavaa vahinkoa on syntynyt. Tältä osin jäsenvaltiot voivat vedota siihen, että määritetyistä lintupopulaatioista on aiemmin koitunut toistuvaa vahinkoa ja näin ollen on todennäköistä, että ilman toimenpiteitä vakavaa vahinkoa aiheutuisi uudestaan ([132]). Tämän perusteen käytön on perustuttava näyttöön, ja vahingon on voitava katsoa johtuvan ainakin

([125]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1735, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2024, Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä ja asetuksen (EU) 2018/1724 muuttamisesta (EUVL L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj).

([126]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1735, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2024, Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä, 15 artiklan 3 kohta.

([127]) Asetus (EU) 2024/1735 Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä, 18 artiklan 4 kohta.

([128]) Asetuksen (EU) 2024/1735 soveltamisalaan kuuluvia nettonollateollisuuden hankkeita ei vapauteta lintudirektiivin 9 artiklan mukaisista velvoitteista, vaan näitä edellytyksiä sovelletaan tavalliseen tapaan.

([129]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1252, annettu 11 päivänä huhtikuuta 2024, puitteiden vahvistamisesta kriittisten raaka-aineiden turvatun ja kestävän tarjonnan varmistamiseksi ja asetusten (EU) N:o 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 ja (EU) 2019/1020 muuttamisesta (EUVL L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj).

([130]) Lentopaikkoihin liittyvistä vaatimuksista ja hallinnollisista menettelyistä 12 päivänä helmikuuta 2014 annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 139/2014 vahvistetaan ilmailun turvallisuusstandardit muun muassa luonnonvaraisista eläimistä johtuvien vaaratekijöiden hallinnan osalta.

([131]) Asia C-247/85, komissio v. Belgia, 56 kohta.

([132]) Ks. vastaavasti asia C-601/22, WWF Österreich ym., 70 kohta. Vaikka tapaus koskee suden tappamista koskevia poikkeuksia, tuomiossa tulkitaan ”vakavan vahingon” käsitettä, jota voidaan soveltaa vastaavasti myös lintudirektiivin 9 artiklaan.

suurelta osin poikkeuksen kohteena olevasta lajista ([133]). Tältä osin mahdollisia välillisiä vahinkoja, jotka muistuttavat enemmän abstraktia riskiä ja jotka ovat vain osittain suojellun lajin aiheuttamia, ei voida pitää tässä yhteydessä ”vakavina vahinkoina” ([134]).

139. Luettelo tämän poikkeusperusteen piiriin kuuluvista vahingoista on tyhjentävä. Seuraavassa on joitakin alakohtaisia esimerkkejä, jotka voivat antaa aihetta poikkeuksen myöntämiseen tämän perusteen osalta:

— viljelmille voi koitua vakavaa vahinkoa, kun ravintoa etsivät linnut tuhoavat tai syövät siemeniä, nuorta kasvustoa tai lopputuotetta;

— metsille voi koitua vakavaa vahinkoa, kun puiden kasvu kärsii haikara- tai merimetsoyhdyskuntien tuottaman suuren ulostemäärän seurauksena;

— kotieläimille voi koitua vakavaa vahinkoa, kun petolinnut tai varikset kaappaavat tai vahingoittavat eläimiä, tai lisääntyneen tautien leviämisriskin vuoksi;

— kalavesille voi koitua vakavaa vahinkoa, kun linnut saalistavat kaloja luonnonvesissä tai vesiviljelylaitoksissa;

— vesistöille voi koitua vakavaa vahinkoa esimerkiksi vesivarantojen saastumisen tai kastelukanavien vaurioitumisen seurauksena.

140. Vahingon vakavuuden arvioinnissa tarkastellaan pääasiassa taloudellisia kustannuksia, vahingon laajuutta sekä vaikutuksia asianomaisille sidosryhmille tai yhteisöille. Vahinkoa on arvioitava myös suhteessa sidosryhmän kykyyn kestää tällainen vahinko. Esimerkiksi hanhien yksittäisellä pellolla aiheuttaman vahingon vakavuus on erilainen pienviljelijälle kuin suurtilan viljelijälle. Vahingon vakavuutta olisi arvioitava myös samalla tasolla, jolla poikkeukset toteutetaan (eli tilatasolla, kun kyseessä ovat yksittäistä tilaa koskevat toimenpiteet, tai alueellisella, kansallisella tai muuttoreittien tasolla, kun kyseessä ovat alueelliset, kansalliset tai muuttoreittejä koskevat hoitosuunnitelmat).

141. Kuten edellä todettiin, poikkeukset on rajattava riittävän tarkasti ja niiden on koskettava erityisiä tilanteita. Siksi ennaltaehkäiseviä torjuntastrategioita suunniteltaessa ensisijaisena käytäntönä tulisi olla toimenpiteiden ajallinen rajoittaminen ja kohdentaminen alueille, joilla vakavaa vahinkoa todennäköisesti voi syntyä tai on parhaillaan syntymässä. Laajalle levinneet lajit, jotka voivat aiheuttaa vahinkoa laajoilla alueilla, kuten sepelkyyhky (*Columba palumbus*), merimetso (*Phalacrocorax carbo*) tai jotkin hanhilajit, voivat kuitenkin oikeuttaa poikkeuksen myöntämisen laajemmalle alueelle. Tämä ei kuitenkaan vaikuta yleiseen velvoitteeseen varmistaa, että poikkeuksen maantieteellinen soveltamisala määritellään mahdollisimman selkeästi. Samoin näiden poikkeusten osalta on myös tarkasti määriteltävä lukumäärät, ajoitus ja menetelmät sekä selitettävä, mihin poikkeuksella pyritään.

142. Myös koordinoitujen poikkeusten, kuten muuttoreittejä koskevien poikkeusten, käyttö voi olla mahdollista. Tällaisissa tapauksissa yhdessä maassa voidaan myöntää tiettyä lajia (kuten valkoposkihanhea tai merimetsoa) koskeva poikkeus toisessa maassa aiheutuvien vahinkojen torjumiseksi. Tätä poikkeusta tulisi soveltaa sellaisen kansainvälisen hoitosuunnitelman puitteissa, joka perustuu joko kansainväliseen yleissopimukseen tai muuhun sopimukseen, jossa EU on osapuolena, taikka kaikkien asianomaisten jäsenvaltioiden hyväksymän vastaavan kehyksen puitteissa. Lisäksi tätä poikkeusta voidaan soveltaa, jos 1) osoitetaan yhteys yhden jäsenvaltion alueella esiintyvän vakavan vahingon tai riskin ja toisessa jäsenvaltiossa myönnettävän poikkeuksen kohteena olevien lintujen välillä, 2) kaikki muut 9 artiklan asiaa koskevat edellytykset täyttyvät, 3) osoitetaan, että poikkeus, jota sovelletaan siinä jäsenvaltiossa, jossa vakava vahinko tai riski esiintyy, ei riitä estämään kyseistä vakavaa vahinkoa tai riskiä, ja 4) poikkeus myönnetään ainoastaan sen jäsenvaltion pyynnöstä, jonka alueella vakava vahinko tai riski esiintyy, ja sitä kuullen. Tämän ohjeasiakirjan liitteessä II on esimerkki tällaisen poikkeuksen soveltamisesta merimetsojen aiheuttaman vakavan vahingon nojalla.

([133]) Ks. vastaavasti asia C-601/22, WWF Österreich ym., 71 kohta.
([134]) Ks. vastaavasti asia C-601/22, WWF Österreich ym., 72–74 kohta.

9 artiklan 1 kohdan a alakohdan neljäs luetelmakohta: **kasviston ja eläimistön suojeleminen**

143. Tämä peruste liittyy lajien tai luontotyyppien suojeluun ja koskee tilanteita, joissa on tarpeen rikkoa 5 artiklan kieltoja muun kasviston tai eläimistön suojelemiseksi. Kasviston tai eläimistön tyyppejä ei ole määritelty tarkemmin, mutta ne näyttäisivät eroavan 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan muiden säännösten kattamista taloudellisesti merkittävistä kasveista ja eläimistä. Perustelut tämän perusteen käytölle ovat todennäköisesti vahvimmat silloin, kun ne liittyvät harvinaisten tai uhanalaisten lajien suojeluun, mutta perusteen käyttö ei rajoitu vain tällaisiin lajeihin. Poikkeuksen käyttöä varten ei myöskään näytä olevan tarpeen osoittaa, että vakavat vaikutukset ovat todennäköisiä.

144. Kasviston tai eläimistön suojelemiseksi haetun poikkeuksen tarpeellisuutta on arvioitava tapauskohtaisesti punnitsemalla kyseessä olevien lajien suojelun tasoa ja tarpeita toisiinsa nähden. Erilaisia tekijöitä on otettava huomioon määritettäessä, onko 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan neljännen luetelmakohdan mukaisen poikkeuksen myöntäminen asianmukaista, mutta kaikissa tapauksissa tällaisten poikkeusten tarkoituksena on oltava lajien suojeleminen. Merkityksellisiä tekijöitä ovat kasvi- tai eläinlajin suojelun taso, harvinaisuus tai haavoittuvuus. Merkitystä on myös sillä, että suojelua tarvitseva kasvi- tai eläinlaji on harvinaisempi tai sen suojelun taso on huonompi kuin lintulajilla, jonka osalta poikkeusta haetaan. Toinen keskeinen tekijä on unionin tai kansallisen lainsäädännön nojalla suojeltujen kasvi- tai eläinlajien suojelustatus. Perusteet 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan neljännen luetelmakohdan soveltamiselle ovat vahvemmat, kun kyseessä on unionin tasolla suojeltu kasvi- tai eläinlaji (kuten jokin luontodirektiivin liitteessä IV tai V lueteltu laji) taikka kansallisen lainsäädännön nojalla suojeltu laji.

145. Linnut voivat vaikuttaa kasvistoon ja eläimistöön muun muassa saalistuksen, ravinnonhankinnan, tallomisen tai ulosteiden kertymisen kautta. Tätä poikkeusperustetta voidaan siten soveltaa saalistajiin, kuten suojeltuja lajeja saalistaviin petolintuihin. Koska petolintujen poikastuotto on alhainen, on erityisen tärkeää varmistaa, että kaikki muut mahdolliset ratkaisut on otettu huomioon, jotta vältetään ylimääräinen kuolleisuus tai yksilöiden poistaminen lisääntyvästä populaatiosta. Viranomaisten on osoitettava, että poikkeuksen kohteena olevat yksilöt ovat suora syy lajien suojeluun vaikuttavaan ongelmaan, joka poikkeuksella pyritään ratkaisemaan. Tämä edellyttää, että kaikki muut tekijät, kuten sairaudet, ravinnon huono saatavuus ja suojapaikkojen puute, voidaan sulkea pois.

146. Tärkeä huomioitava seikka on myös se, missä määrin saalistuksen voidaan katsoa johtuvan suoraan laajemmista tekijöistä, kuten elinympäristöjen häviämisestä, heikkenemisestä tai muuttumisesta. Esimerkiksi hamsterien (*Cricetus cricetus*) yleisin kuolinsyy on petolintujen saaliiksi joutuminen, etenkin lisääntymisaikana ja talvihorroksen jälkeen. Saalistuksesta johtuva kannan väheneminen on kuitenkin hamsterin tapauksessa suora seuraus ihmisen toiminnan aiheuttamasta elinympäristöjen häviämisestä ja pirstoutumisesta. Ranskan Alsacen alueella hamsterit kaivavat tyypillisesti koloja vehnä- ja sinimailaspelloille, jotka tarjoavat ruokaa ja suojaa saalistajilta. Tällaisia peltoja on kuitenkin alettu ottaa pelkän maissin viljelyyn, jolloin maaperä on pitkiä aikoja paljaana, mikä jättää hamsterit alttiiksi petolinnuille ([135]). Tällaisissa tapauksissa saalistajien torjunta poikkeuslupien avulla on mahdollista vain, jos samanaikaisesti toteutetaan toimenpiteitä lajien elinympäristöjen ennallistamiseksi tai ihmisen toiminnasta johtuvien haittojen vähentämiseksi. Nämä toimenpiteet olisi asetettava etusijalle verrattuna erillisiin toimenpiteisiin, joissa tapetaan tai poistetaan alueelta yksittäisiä petolintuja. Tätä tukee 9 artiklan 1 kohdan edellytys muun tyydyttävän ratkaisun puuttumisesta, jota on käsitelty edellä tässä asiakirjassa.

9 artiklan 1 kohdan b alakohta: **tutkimus- ja opetustarkoituksessa, kannan lisäämis- ja uudelleenistutustarkoituksessa sekä näitä varten tapahtuvan kasvatuksen** mahdollistaminen

147. Tämän perusteen nojalla voidaan myöntää poikkeuksia muun muassa lintujen pyydystämiseksi rengastusta tai satelliittiseurantaa varten tehtävää merkintää, muuttoreittien tutkimista ja levähdyspaikkojen kartoittamista varten. Lisäksi lintuja voi olla tarpeen pyydystää tautien, kuten lintuinfluenssan, tutkimista varten.

148. Termillä ”tutkimus” tarkoitetaan 9 artiklan 1 kohdan b alakohdan yhteydessä tieteellistä tutkimusta. Tämä tarkoittaa, että poikkeukseen liittyvässä tutkimuksessa on noudatettava tiettyjä metodologisia vaiheita. Esimerkiksi tutkimushankkeella on oltava tavoite, joka ilmaistaan tutkimuskysymyksessä, ja se on oltava suunniteltu siten, että tähän kysymykseen voidaan vastata ([136]). Ilmaisu ”tarkoituksessa” puolestaan tarkoittaa sitä, että tutkimushankkeen

([135]) https://www.grand-hamster-alsace.eu/the-great-hamster/?lang=en.
([136]) Julkisasiamies Ćapetan ratkaisuehdotus asiassa C-23/23, komissio v. Malta, 60 kohta.

suunnittelun ja toteutuksen on oltava perusteltuja ja oikeasuhteisia hankkeen ilmoitettuun tutkimustavoitteeseen nähden ([137]). Tämä edellyttää siten, että poikkeuksen nojalla sallitun toiminnan ja kysymykseen vastaamiseksi tarvittavan tutkimuksen välillä on oltava jokin yhteys. Esimerkiksi oikeasuhteisena ei voida pitää kohtuuttoman suurta otoskokoa, joka aiheuttaa lajille erittäin merkittävää häiriötä, jos tutkimus tuottaisi vain vähän uutta tieteellistä tietoa tai tietoa, jota ei voida pitää tärkeämpänä kuin luonnonvaraisten lintulajien suojelun yleistä merkitystä. Lisäksi tutkimuksen suunnittelussa tulisi noudattaa tieteellisiä ja eettisiä normeja, ja riippumattoman tieteellisen laitoksen tulisi tavanomaisesti vastata tutkimuksen toteutuksesta, suunnittelusta tai ainakin sen tarkastuksesta ja hyväksymisestä. Esimerkiksi lintujen rengastaminen tulisi jättää vain riippumattomien ja koulutettujen ornitologien tehtäväksi.

Käytännön täytäntöönpanon tukeminen – 4. Muuttoreittejä koskevan koordinoidun käytännön soveltaminen esimerkkinä 9 artiklaa koskevista joustoista

Jotta jäsenvaltiot voisivat ratkaista tiettyjen lajien aiheuttamiin taloudellisiin vahinkoihin liittyvät ongelmat vaikuttavalla ja koordinoidulla tavalla, lintudirektiivi sallii tarvittaessa muuttoreittejä koskevien poikkeusten käytön. Tämän käytäntö antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden myöntää poikkeuksen tiettyjen lajien, erityisesti muuttavien lajien (kuten valkoposkihanhen tai merimetson), osalta toisessa jäsenvaltiossa syntyvien vakavien vahinkojen torjumiseksi. Poikkeus olisi kuitenkin toteutettava sellaisen kansainvälisen yleissopimuksen tai muun sopimuksen puitteissa, jonka osapuolena EU on, kuten Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelemisesta tehty sopimus (AEWA) tai Bernin yleissopimus, taikka kaikkien asianomaisten jäsenvaltioiden hyväksymän Euroopan tai alueellisen tason lajikohtaisen toimintasuunnitelman puitteissa. Lisäksi sen tulisi sisältää 9 artiklan vaatimusten mukaiset riittävät takeet, ja sen osalta olisi varmistettava asianomaisten jäsenvaltioiden asianmukainen kuuleminen ja osallistuminen (ks. edellä oleva 139 kohta).

Edellytys 3: 9 artiklan 2 kohdan tekniset vaatimukset täyttyvät

149. Kolmas edellytys koskee 9 artiklan 2 kohdan teknisten vaatimusten täyttymistä. Lintudirektiivin 9 artiklan 2 kohdassa vahvistetaan poikkeuksia koskevat tarkat vaatimukset. Niiden avulla jäsenvaltiot ja komissio voivat seurata 1 kohdan nojalla myönnettyjä poikkeuksia. Toimivaltaisten viranomaisten on sisällytettävä poikkeuksia koskeviin päätöksiinsä ja komissiolle annettaviin kertomuksiin seuraavat tiedot:

a) lajit, joita poikkeukset koskevat;

b) pyydystämistä tai tappamista varten hyväksytyt välineet, laitteet ja menetelmät;

c) vaaratekijät sekä ne ajalliset ja paikalliset olot, joissa näitä poikkeuksia voidaan myöntää;

d) viranomainen, joka on valtuutettu ilmoittamaan, että vaaditut edellytykset täytetään, ja joka päättää, missä laajuudessa ja kuka saa käyttää mitäkin välineitä, laitteita ja menetelmiä;

e) suoritettavat tarkastukset.

150. Helpottaakseen 9 artiklan 2 kohdan noudattamista komissio on muuntanut 9 artiklan 2 kohdan tekniset vaatimukset raportointilomakkeeksi, jossa hyödynnetään HaBiDeS+-verkkotyökalua (luonto- ja lintudirektiivien poikkeusjärjestelmä+) ([138]). Jäsenvaltioita kehotetaan käyttämään tätä välinettä, koska se yksinkertaistaa tämän poikkeuksien myöntämistä koskevan edellytyksen noudattamista. Välineen käyttö voi myös keventää 9 artiklan täytäntöönpanoon liittyvää hallinnollista rasitusta.

([137]) Julkisasiamies Ćapetan ratkaisuehdotus asiassa C-23/23, komissio v. Malta, 62 kohta.

([138]) HaBiDeS+-raportointiopas on saatavilla osoitteessa: https://circabc.europa.eu/ui/group/173a90fc-40bf-492d-a3a9-df99c4aa8807/library/cfc38522-bd5e-4237-af4b-37928504ee87/details.

151. Euroopan unionin tuomioistuin on katsonut, että näiden muotovaatimusten tarkoituksena on ”rajoittaa poikkeuksen käyttäminen vain niihin tapauksiin, joissa se on ehdottoman välttämätöntä, ja helpottaa komission tehtävänä olevaa valvontaa” ([139]). Tuomioistuin on lisäksi erikseen todennut, että ”sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä on mainittava poikkeuskriteerit selvästi ja täsmällisesti ja velvoitettava niiden soveltamisesta vastaavat viranomaiset ottamaan ne huomioon” ([140]). Näiden 9 artiklan 2 kohdan a–e alakohdassa vahvistettujen vaatimusten täydellinen ja täsmällinen noudattaminen on välttämätöntä, jotta komissio voi täyttää 9 artiklan 4 kohdan mukaisen tehtävänsä varmistaa, että poikkeusten seuraukset eivät ole ristiriidassa direktiivin kanssa.

152. Tarkemmin kuvattuna jäsenvaltioiden on 9 artiklan 2 kohdan noudattamiseksi huomioitava kussakin alakohdassa vaadittujen tietojen osalta seuraavat seikat:

— 9 artiklan 2 kohdan a alakohta: ”lajit, joita poikkeukset koskevat”

Jäsenvaltioiden on myönnettävä ja ilmoitettava poikkeukset lajeittain käyttäen lajin tieteellistä nimeä. Lajeja ei saa ryhmitellä korkeammalle taksonomiselle tasolle tai epämääräisesti määriteltyihin luokkiin, kuten ”linnut”, ”kaikki lajit” tai ”varikset”. Esimerkiksi kaupallisen kalalammikon omistajalle myönnetty poikkeus tappaa tietty määrä harmaahaikaroita (*Ardea cinerea*) ja tietty määrä merimetsoja (*Phalacrocorax carbo*) olisi ilmoitettava kahtena eri poikkeuksena. Vaatimuksista voidaan poiketa tietyissä tapauksissa, joissa kyseessä olevaan poikkeukseen liittyvät olosuhteet tekevät kaikkien tarvittavien tietojen hankkimisesta vaikeaa. Näin on esimerkiksi silloin, kun kohdelajien luetteloa on mahdotonta ennakoida esimerkiksi lentoturvallisuuden osalta tai jos poikkeaminen on olosuhteiden vuoksi perusteltua, mutta tiedot ilmoitetaan kuitenkin myöhemmin asianmukaisesti.

Kunkin lajin osalta olisi määriteltävä ja ilmoitettava poikkeuksen kohteena olevien ja tosiasiallisesti tapettujen tai häirittyjen yksilöiden määrä taikka kohteena olevien ja tosiasiallisesti tuhottujen tai vaurioituneiden pesien määrä. Jos tarkkaa lukumäärää ei ole mahdollista määrittää, on ilmoitettava arvio tai arvojen vaihteluväli. Poikkeuksen käyttö edellyttää toisinaan lupien määrän rajoittamista ja/tai kansallisten tai alueellisten kiintiöiden asettamista lintudirektiivin 9 artiklan ja yleisten tavoitteiden mukaisesti.

— 9 artiklan 2 kohdan b alakohta: ”pyydystämistä tai tappamista varten hyväksytyt välineet, laitteet ja menetelmät”

Nämä on ilmoitettava, jotta voidaan arvioida niiden vaikutusta lajiin. Tietoihin on sisällytettävä myös menetelmiä koskevat yksityiskohdat, kuten tyyppi ja laajuus.

— 9 artiklan 2 kohdan c alakohta: ”vaaratekijät sekä ne ajalliset ja paikalliset olot, joissa näitä poikkeuksia voidaan myöntää”

Poikkeusten on oltava ajallisesti rajoitettuja ja niitä on sovellettava paikallisesti, ja ne on kohdistettava ajankohtaan ja paikkaan, joissa ongelman odotetaan ilmenevän. Nämä tiedot on määriteltävä niin tarkasti kuin on käytännössä mahdollista ja tarpeen poikkeuksen soveltamisalan määrittämiseksi.

— 9 artiklan 2 kohdan d alakohta: ”viranomainen, joka on valtuutettu ilmoittamaan, että vaaditut edellytykset täytetään, ja joka päättää, missä laajuudessa ja kuka saa käyttää mitäkin välineitä, laitteita ja menetelmiä”

Poikkeuksen myöntänyt toimivaltainen viranomainen on yksilöitävä selvästi sen täydellisellä nimellä kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla, ja tarvittaessa on ilmoitettava, kenelle poikkeus on myönnetty.

— 9 artiklan 2 kohdan e alakohta: ”suoritettavat tarkastukset”

Toimivaltaisten viranomaisten on valvottava ja seurattava, että poikkeus pannaan asianmukaisesti täytäntöön, tarkistettava tieteellisten todisteiden perusteella, onko poikkeuksen tarkoitus saavutettu, sekä toteutettava tarvittaessa korjaavia toimenpiteitä lajeihin kohdistuvien riskien tai vahinkojen ehkäisemiseksi.

([139]) Asia C-118/94, Associazione Italiana per il WWF ym., 21 kohta.
([140]) Asia C-557/15, komissio v. Malta, 47 kohta.

4.4 **9 artiklan merkitys lintudirektiivin tavoitteiden saavuttamisen varmistamisessa**

153. Lintudirektiivin säännösten nojalla toteutettavien toimenpiteiden on edistettävä direktiivin yleisiä tavoitteita ylläpitää lintulajien kannat tyydyttävällä tasolla tai mukauttaa nämä kannat tähän tasoon. Näin ollen 9 artiklan nojalla myönnettyjen poikkeusten on oltava direktiivin tavoitteiden mukaisia eli niillä on kyettävä ylläpitämään lintulajien kannat tyydyttävällä tasolla tai mukauttamaan nämä kannat tähän tasoon ([141]). Tämä käy selvästi ilmi direktiivin johdanto-osan 9 kappaleesta, jossa korostetaan tarvetta ”rajoittaa poikkeukset koskemaan vain sellaisia lajeja, joiden biologinen tila sallii poikkeamisen”. Tämä vaatimus varmistetaan yleensä arvioimalla poikkeuksen oikeasuhteisuutta, kun vedotaan siihen, että muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole, kuten kohdassa 4.3 selitetään ([142]).

154. Näin ollen jäsenvaltioiden on seurattava poikkeusten käyttöä kansallisella tasolla sen varmistamiseksi, että niiden kumulatiiviset vaikutukset ovat direktiivin tavoitteiden mukaisia. Tämä antaa jäsenvaltioille ja myöhemmin komissiolle mahdollisuuden seurata poikkeusten vaikutuksia lintulajien kantojen tasoon sekä tarvittaessa myös poikkeusten rajat ylittäviä vaikutuksia rajojen yli liikkuviin lintupopulaatioihin. Tämä voi edellyttää, että alue- tai paikallisviranomaisten on arvioitava poikkeusten vaikutuksia myös oman lainkäyttöalueensa ulkopuolella, erityisesti silloin, kun poikkeuksia sovelletaan muuttoreittien tasolla ja jäsenvaltioissa, joissa on hajautettu hallinnollinen rakenne. Edellä esitetyn perusteella, ja ottaen huomioon 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan, niin laajamittaista kuin paikallista seurantaa voidaan kansallisesta järjestelmästä riippuen toteuttaa eri tavoin, mutta molemmissa tapauksissa seurantaa varten on otettava käyttöön yleinen järjestelmä. Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on ennen poikkeusten myöntämistä varmistettava, että kaikki poikkeusjärjestelmän edellytykset täyttyvät, ja seurattava poikkeusten vaikutuksia niiden myöntämisen jälkeen ([143]). Analyysissa tulisi huomioida paitsi yksittäiset poikkeukset myös niiden kumulatiiviset vaikutukset, kun niitä arvioidaan yhdessä mahdollisten muiden poikkeusten kanssa. Poikkeusjärjestelmän asianmukainen täytäntöönpano edellyttää menettelykehystä, jolla estetään lintudirektiivin tavoitteiden kannalta ei-toivotut vaikutukset ja jonka avulla toimivaltaiset viranomaiset voivat varmistaa, että poikkeuksiin liittyvät edellytykset täyttyvät ([144]).

155. Kun jäsenvaltioiden välillä tehdään sopimus vahinkojen torjumisesta soveltamalla koordinoituja poikkeuksia muuttoreittien tasolla, on varmistettava, että poikkeusten kumulatiivinen vaikutus ei vaikuta kannan ylläpitämiseen tyydyttävällä tasolla tai sen mukauttamiseen tähän tasoon. Tämä edellyttää 1) suotuisan suojelutason viitearvon (favourable reference value, FRV) asettamista kyseiselle populaatiolle ja 2) tätä viitearvoa korkeamman kynnysarvon asettamista, jonka alapuolella populaatioon on syytä kiinnittää tarkempaa huomiota. Poikkeusten kumulatiivisia vaikutuksia analysoitaessa on otettava huomioon myös muut paineet, jotka vaikuttavat lintujen kantoihin ja levinneisyyteen, kuten metsästys, laiton tappaminen ja haitalliset vieraslajit. Lisäksi jäsenvaltioiden on huomioitava erilaisia arviointitekijöitä, jotka liittyvät muun muassa lajien luonnolliseen vuotuiseen lisääntymiseen ja kokonaiskuolleisuuteen ([145]).

156. Näitä edellytyksiä olisi tarkasteltava erikseen lajipopulaation kunkin hoitoyksikön osalta esimerkiksi AEWA-sopimuksen puitteissa valkoposkihanhiin ([146]) tai merihanhiin (*Anser anser*) sovelletun mallin mukaisesti.

157. Yksi menettelytapa voi olla vahvistaa lintumäärä, joka enintään voidaan lopettaa tai poistaa muuttoreitiltä tietyn ajanjakson aikana, jotta voidaan varmistaa populaation säilyminen tyydyttävällä tasolla. Tätä enimmäismäärää ei tule pitää tavoitteena vaan ylärajana, jota poikkeuksia sovellettaessa ei saa ylittää. Tätä käytäntöä tulisi soveltaa sellaisen kansainvälisen hoitosuunnitelman puitteissa, joka perustuu joko kansainväliseen yleissopimukseen tai muuhun sopimukseen, jossa EU on osapuolena, taikka kaikkien asianomaisten jäsenvaltioiden hyväksymän vastaavan kehyksen puitteissa. Asianomaisten jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten olisi koordinoitava toimiaan, jotta tätä ylärajaa ei ylitetä.

([141]) Asia C-76/08, komissio v. Malta, 59 kohta.
([142]) Asia C-784/23, Voore Mets ja Lemeks Põlva, 54–56 kohta.
([143]) Direktiivin 9 artiklan 2 kohdan e alakohta, jossa säädetään sitovista tarkastuksista, on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä (asia C-192/11, komissio v. Puola, 65 ja 67 kohta).
([144]) Asia C-60/05, WWF Italia ym., 44 kohta.
([145]) Asia C-60/05, WWF Italia ym., 25 kohta.
([146]) Ks. esimerkiksi valkoposkihanhen muuttoreittejä koskevat mukautuvat hoito-ohjelmat (adaptive flyway management programmes): https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/documents/AEWA_EGM_IWG_9_6_Status_RBG_AFMP.pdf.

4.5 **9 artiklan 3 ja 4 kohta**

158. Direktiivin 9 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että jäsenvaltioiden on annettava komissiolle vuosittain kertomus 9 artiklan 1 ja 2 kohdan soveltamisesta. Direktiivin 9 artiklan 4 kohdan mukaan komissio varmistaa käytettävissään olevan tiedon ja sille 3 kohdan mukaisesti toimitetun tiedon perusteella, että poikkeusten seuraukset eivät ole ristiriidassa lintudirektiivin kanssa. Komissio myös tekee tähän liittyen aiheelliset aloitteet.

159. Direktiivin 9 artiklan 4 kohdassa annetaan komissiolle tehtäväksi valvoa, että jäsenvaltioiden myöntämien poikkeusten kumulatiiviset vaikutukset eivät ole ristiriidassa 9 artiklan 1 ja 2 kohdan sekä direktiivin yleisten suojelutavoitteiden kanssa. Vaikka poikkeukset olisivatkin yksittäisissä tapauksissa perusteltuja, ne eivät saa johtaa tilanteeseen, jossa lintukannat pienevät tai eivät pysy tyydyttävällä tasolla, kuten edellä on selitetty. Tätä varten jäsenvaltioiden on 9 artiklan 3 kohdan mukaisesti raportoitava komissiolle vuosittain 9 artiklan 1 ja 2 kohdan täytäntöönpanosta. Direktiivin 9 artiklan 2 kohdassa vaadituilla tiedoilla on erityisen tärkeä rooli, kun arvioidaan poikkeuksen vaikutuksia kyseessä olevaan lajiin.

160. Näin ollen 9 artiklan 3 ja 4 kohdassa vahvistetaan puitteet, joiden avulla voidaan seurata, ovatko jäsenvaltioissa myönnetyt poikkeukset 9 artiklan vaatimusten ja direktiivin yleisten tavoitteiden mukaisia.

161. Nykyisessä raportointimallissa täsmennetyillä raportointivaatimuksilla ([147]) pyritään tehostamaan poikkeuksista ilmoittamista kaikilla hallinnon tasoilla, myös alueellisella, kansallisella ja EU:n tasolla ([148]). Komissio ja EU:n jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön uuden raportointimallin ja HaBiDeS+-järjestelmän ([149]) keventääkseen raportointiin liittyvää hallinnollista rasitusta.

162. Komissio antaa jäsenvaltioille säännöllisesti palautetta niiden virallisissa kertomuksissa esitettyjen tietojen arvioinnin perusteella. Palautteessa saatetaan tuoda esiin jäsenvaltion myöntämien poikkeusten noudattamiseen liittyviä ongelmia ja ehdottaa esimerkiksi pyydettävien lintujen määrän vähentämistä tai vaihtoehtoisten ratkaisujen uudelleenarviointia. Komissio voi myös kehottaa jäsenvaltioita kiinnittämään huomiota poikkeuksia koskevien kertomusten puutteellisista tiedoista johtuviin ongelmiin. Jäsenvaltioita voidaan myös kehottaa mukauttamaan poikkeusjärjestelmäänsä lintudirektiivin noudattamisen varmistamiseksi ja erityisesti direktiivin tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi.

163. Kaikki jäsenvaltioiden vuosittain ilmoittamat tiedot poikkeuksista ovat saatavilla Euroopan ympäristökeskuksen verkkosivustolla ([150]). Jäsenvaltioiden toimittamia tietoja on helppo tarkastella kolmen interaktiivisen tietotaulun avulla. Tietoja voi suodattaa muun muassa lajin tai alalajin (esimerkiksi merimetson alalajien), jäsenvaltion, vuoden ja poikkeuksen myöntämisen syyn mukaan. Näiden digitaalisten välineiden sekä sähköisen raportointityökalun tarkoituksena on keventää viranomaisten hallinnollista taakkaa ja tarjota läpinäkyvää ja luotettavaa tietoa poikkeuksista.

([147]) Direktiivin 9 artiklan 3 kohdan mukaiset raportointivaatimukset on kuvattu lintudirektiivin mukaista metsästystä koskevan ohjeasiakirjan kohdassa 3.7.1–3.7.8.

([148]) Raportointi kattaa myös kaikki Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelusta tehdyn yleissopimuksen (Bernin yleissopimus) 9 artiklan mukaiset raportointivaatimukset. Euroopan komission ja Bernin sopimuksen sihteeristön välisen nykyisen järjestelyn perusteella Euroopan unioni kokoaa yhteen kaikki poikkeukset, joista EU:n jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet tietyllä raportointijaksolla, ja toimittaa ne eteenpäin Bernin sopimuksen sihteeristölle.

([149]) HaBiDeS+-väline on käytettävissä verkossa osoitteessa: https://webforms.eionet.europa.eu/.

([150]) Ks. interaktiiviset tietotaulut osoitteessa: https://www.eea.europa.eu/en/topics/in-depth/nature-protection-and-restoration/species-protection-and-conservation?activeAccordion=fa9bdf76-5165-4f3a-a940-e059381a7972.

LIITE I

Lintudirektiivin 9 artiklan poikkeusten soveltaminen valkoposkihanhen tapauksessa

1. **Tausta**

Tässä liitteessä kuvataan poikkeusten käyttöä valkoposkihanhen (*Branta leucopsis*) ja ihmisen toiminnan välisten ristiriitojen yhteydessä. Valkoposkihanhi on suurikokoinen ja runsaslukuinen laiduntava vesilintulaji, joka liikkuu tiheinä parvina. Lajin ja maataloustoiminnan välillä esiintyy usein konflikteja, koska lajista aiheutuu viljelmille paikallista vahinkoa. Lajista koituu vaikutuksia myös nurmimaille, ja se kilpailee niiden käytöstä. Näitä ristiriitoja on pyritty pitkään hallitsemaan erilaisin toimenpitein, joita käsitellään tiivistetysti jäljempänä.

Sitä ennen kuitenkin tarkastellaan valkoposkihanhen oikeudellista asemaa ja kantoja. Tämän jälkeen liitteessä selostetaan valkoposkihanhia koskevia toimenpiteitä, jotka edellyttävät lintudirektiivin 9 artiklan mukaisten poikkeusten soveltamista, sekä esitetään yhteenveto yleisimmistä ristiriidoista. Liitteessä selostetaan myös muuttoreittejä koskevien poikkeuksien käyttöä Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelemisesta tehdyn sopimuksen (AEWA) osapuolten vuonna 2019 hyväksymän lajia koskevan kansainvälisen lajinhoitosuunnitelman (ISSMP) ([1]) puitteissa.

Keskeisiä tietoja valkoposkihanhen levinneisyydestä, ekologiasta, suojelun tasosta sekä lajin populaatioiden koosta ja kehityssuunnista on saatavilla seuraavista lähteistä, eikä niitä siksi toisteta tässä liitteessä:

— AEWA:n puitteissa hyväksytty valkoposkihanhea koskeva kansainvälinen lajikohtainen hoitosuunnitelma (ISSMP) ja

— AEWA:n hanhia käsittelevän yhteistyöelimen EGMP:n (European Goose Management Platform) ([2]) verkkosivusto, joka sisältää runsaasti keskeistä dataa ja tietoa valkoposkihanhen populaatioista. EGMP:n yhteyteen on perustettu työryhmät sekä Grönlannin että Venäjän valkoposkihanhipopulaatioille.

Muita tietolähteitä on lueteltu jäljempänä jaksossa 8.

2. **Valkoposkihanhen oikeudellinen suojeluasema**

Kuten kaikki jäsenvaltioiden Eurooppaan kuuluvalla alueella luonnonvaraisina elävät lintulajit, myös valkoposkihanhi kuuluu lintudirektiivin yleisen suojelujärjestelmän piiriin. Jäsenvaltiot voivat sallia sen tahallisen pyydystämisen tai tappamisen, merkittävän häirinnän (erityisesti lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana), sen pesien tuhoamisen tai sen munien ottamisen ainoastaan direktiivissä säädetyn poikkeusjärjestelmän mukaisesti (9 artikla).

Valkoposkihanhi on mainittu direktiivin liitteessä I, mikä tarkoittaa, että lajia varten on osoitettava erityisiä suojelualueita. Sitä ei ole lueteltu liitteessä II, mikä tarkoittaa, että 7 artiklan mukainen metsästys ei ole mahdollista. Direktiivin 9 artiklan nojalla myönnetyn poikkeuksen nojalla harjoitettu säännelty metsästys voi kuitenkin toimia laillisena kannanhoitokeinona viljelmille koituvan vakavan vahingon ehkäisemiseksi.

Valkoposkihanhi on lueteltu Bernin yleissopimuksen liitteessä II, mikä tarkoittaa muun muassa, että lajin tahallinen tappaminen on kiellettyä (6 artikla) (paitsi yleissopimuksen 9 artiklan mukaisen poikkeuksen nojalla).

Kullakin populaatiolla on erilainen status ja erilaiset suojeluvaatimukset AEWA-sopimuksen liitteenä olevassa toimintasuunnitelmassa (liite 3, taulukko 1).

([1]) Jensen, G.H., Madsen, J., Nagy, S. & Lewis M. (koostajat) 2018. "AEWA International Single Species Management Plan for the Barnacle Goose (Branta leucopsis) - Russia/Germany & Netherlands population, East Greenland/Scotland & Ireland population, Svalbard/South-west Scotland population". AEWA Technical Series nro 70. Bonn, Saksa. https://www.unep-aewa.org/publication/international-single-species-management-plan-barnacle-goose-russiagermany-netherlands.

([2]) https://egmp.aewa.info/.

Taulukko 1

Valkoposkihanhipopulaatioiden oikeudellinen asema kansainvälisten sopimusten ja EU:n lintudirektiivin nojalla

Populaatio	Lintudirektiivi	Bernin yleissopimus	AEWA ([1])
Itä-Grönlanti / Skotlanti ja Irlanti	Liite I	Liite II	B1
Huippuvuoret / Lounais-Skotlanti	Liite I	Liite II	A3a
Venäjä / Saksa ja Alankomaat	Liite I	Liite II	C
Vakiintuneet ei-muuttavat populaatiot	Liite I	Liite II	Ei kuulu soveltamisalaan

([1]) AEWA-status: populaatiot on jaoteltu suojelun tason perusteella luokkiin A (vaarantunut), B (kohtalainen), C (suotuisa) AEWA:n liitteenä olevan toimintasuunnitelman taulukon 1 mukaisesti.

3. **Populaatiot ja niiden kehityssuunnat**

EU:ssa esiintyy neljä luonnonmaantieteellistä populaatiota (taulukko 2), joista kolme on perinteisiä populaatioita ([3]) ja yksi ei-muuttava. Niiden kaikkien koko on kasvanut huomattavasti kahden viime vuosikymmenen aikana ([4]). Populaatioista kolme (Itä-Grönlanti / Skotlanti ja Irlanti, Huippuvuoret / Lounais-Skotlanti sekä Venäjä / Saksa ja Alankomaat) sisältyy AEWA-sopimukseen, kun taas lintudirektiivin liite I kattaa kaikki neljä populaatiota, myös ei-muuttavat linnut. Tämä tarkoittaa, että niiden elinympäristöjä suojellaan erityistoimin ympäri vuoden ja ne hyötyvät 3 artiklan yleisistä vaatimuksista.

Taulukko 2

EU:ssa esiintyvät valkoposkihanhen luonnonmaantieteelliset populaatiot

Populaatio	Status	Levinneisyys (EU lihavoitu)
Itä-Grönlanti / Skotlanti ja Irlanti	Muuttava populaatio	P: Grönlanti, Islanti, Yhdistynyt kuningaskunta M: Islanti, **Irlanti**, Yhdistynyt kuningaskunta
Huippuvuoret / Lounais-Skotlanti	Muuttava populaatio	P: Norja (Huippuvuoret) M: Norja (manneralue) ja Yhdistynyt kuningaskunta
Venäjä / Saksa ja Alankomaat	Muuttava populaatio (MU1&2)	P: MU1: Venäjä, MU2: **Suomi, Ruotsi, Viro, Tanska**, MU3 – **Saksa, Alankomaat**
	Ei-muuttava populaatio (MU3)	M: **Suomi, Ruotsi, Latvia, Liettua, Puola, Tanska, Saksa, Alankomaat, Belgia**
Vakiintuneet ei-muuttavat populaatiot ([1])	Ei-muuttava populaatio	**Belgia, Ranska, Tšekki**, Sveitsi, Yhdistynyt kuningaskunta, Norja

([1]) Lisätietoa populaatioiden jakautumisesta ja lintujen lukumääristä lisääntymisaikana on julkaisussa *European Breeding Bird Atlas 2*. Itämeren alueen ei-muuttavat populaatiot on sisällytetty mallinnus- ja hoitotarkoituksia varten osaksi Venäjän populaatiota (hoitoyksikkö 2, ks. lisätiedot jäljempänä) (ks. ISSMP-suunnitelma).

P = Pesiviä populaatioita
M = Muita kuin pesiviä populaatioita

([3]) Scott, D.A. & Rose, D.A. 1996. *"Atlas of Anatidae populations in Africa and western Eurasia"*. Wetlands International Publication nro 41. Wageningen, Alankomaat.

([4]) Feige, N., van der Jeugd, H.P., van der Graaf, A.J., Larsson, K., Leito, A. & Stahl, J., 2008. "Newly established breeding sites of the Barnacle Goose *Branta leucopsis* in North-western Europe – an overview of breeding habitats and colony development". *Vogelwelt* 129: 244–252.

Pitkäaikaisten suojelutoimien ansiosta, joita on toteutettu pääasiassa lintu- ja luontodirektiivien velvoitteiden seurauksena, kaikkien neljän valkoposkihanhipopulaation koko on kasvanut merkittävästi ja lajin EU:ssa esiintyvän kannan tilanne on vakaa (suotuisa suojelun taso).

EGMP:n (EGMP – kohta 3.1, lisäys 1) tarkoituksia varten Venäjän / Saksan ja Alankomaiden populaatio on jaettu kolmeen hoitoyksikköön (MU):

MU1 Venäjän arktisilla alueilla pesivät pitkänmatkan muuttolinnut

MU2 Itämeren alueella pesivät linnut

MU3 Pohjanmeren maissa pesivät linnut (muut kuin muuttolinnut)

Venäjän / Saksan ja Alankomaiden valkoposkihanhipopulaation koko on kasvanut 1990-luvun 102 000 yksilöstä tammikuussa 2024 kirjattuun noin 1,6 miljoonaan yksilöön. EGMP:n raportin mukaan muuttava populaatio pysyi pitkään vakaana noin 1,4 miljoonan yksilön tasolla mutta kasvoi jälleen vuosina 2022 ja 2023 lintuinfluenssaepidemioiden aiheuttamista kuolemista huolimatta ([5]).

Näiden populaatiolukujen perusteella Kansainvälinen luonnonsuojeluliitto (IUCN) luokittelee lajin elinvoimaiseksi (”Least Concern”, LC). Kolmesta AEWA-sopimukseen sisältyvästä populaatiosta suurin on tällä hetkellä Venäjän / Saksan ja Alankomaiden populaatio. Tuoreimmat arviot populaatioiden koosta ja kehityssuunnista perustuvat EGMP:n tietoihin.

Kannan historiallisen suuren kasvun seurauksena – ja koska lajia esiintyy Euroopassa suurina määrinä myös muilla kuin pesimäalueilla ([6]) – myös maataloudelle koituvien vahinkojen on viime vuosina raportoitu lisääntyneen (joillakin alueilla tällaisia konflikteja on esiintynyt jo pitkään, myös ennen lintudirektiivin voimaantuloa).

4. **Valkoposkihanhen aiheuttamien haasteiden luonne EU:ssa**

Valkoposkihanhien määrän ja levinneisyyden kasvu on lisännyt haasteita kaikkialla niiden kansainvälisellä levinneisyysalueella. Näihin kuuluvat:

— ristiriidat maataloustoiminnan kanssa, viljelmille koituvat vahingot ja keväisin varhaisen laidunkauden aikana esiintyvä kiivas kilpailu kotieläinten kanssa ([7]) erityisesti pohjoisilla leveysasteilla ja/tai muuttoreittien levähdysalueilla ja talvehtimisalueilla;

— mahdollinen törmäysriski tilanteissa, joissa hyvin suuri määrä hanhia lentää lentokentän yli tai sen läheisyydessä ([8]); sekä

— muut vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen ja/tai ekosysteemitoimintoihin ([9]).

5. **Lintudirektiivin 9 artikla ja sen soveltaminen valkoposkihanheen**

Valkoposkihanhi, kuten kaikki EU:ssa luonnonvaraisina elävät linnut, on suojeltu lintudirektiivillä. Koska lajia ei saa metsästää (se ei sisälly liitteeseen II), 5 artiklan suojeluvaatimuksista voidaan poiketa vain, jos 9 artiklan vaatimukset täyttyvät, eli

— muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole

— jokin 9 artiklan 1 kohdan a, b tai c alakohdassa luetelluista perusteista täyttyy ja

— 9 artiklan 2 kohdassa säädetyt vaatimukset täyttyvät.

([5]) https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/reports/egmp_briefing_note_2025.pdf.
([6]) Tarkempia tietoja on AEWA ISSMP -suunnitelmassa. Jensen, G.H., Madsen, J., Nagy, S. & Lewis M. (koostajat) 2018. *”AEWA International Single Species Management Plan for the Barnacle Goose (Branta leucopsis) - Russia/Germany & Netherlands population, East Greenland/Scotland & Ireland population, Svalbard/South-west Scotland population”*. AEWA Technical Series nro 70. Bonn, Saksa.
([7]) Tarkempia tietoja on AEWA ISSMP -suunnitelmassa.
([8]) Bradbeer, D.R., Rosenquist, C., Christensen, T.K. & Fox, A.D., 2017. ”Crowded skies: conflicts between expanding goose populations and aviation safety”. *Ambio* 46 (Supplement 2): S290-S300.
([9]) Buij, R., Melman, T.C.P., Loonen, M.J.J.E. & Fox, A.D., 2017. ”Balancing ecosystem function, services and disservices resulting from expanding goose populations”. *Ambio* 46 (Supplement 2): S301-S318.

Tässä jaksossa kuvataan, miten näitä poikkeuksien kolmea edellytystä sovelletaan valkoposkihanhen tapauksessa ja mitkä ovat yleisimmät poikkeustyypit.

Jäsenvaltioiden ei tarvitse kuulla komissiota ennen poikkeusten soveltamista. Koordinoinnin vähimmäisvälineenä ja tiedonkeruumekanismina ne kuitenkin raportoivat komissiolle vuosittain kaikista 9 artiklan nojalla myönnetyistä poikkeuksista. Näissä kertomuksissa poikkeukset on perusteltava direktiivin vaatimusten perusteella. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että poikkeusten käyttö ei saa johtaa siihen, että valkoposkihanhen kanta ja levinneisyys pienevät siinä määrin, että laji ei ole enää elinvoimainen tai että kanta ei pysy tyydyttävällä tasolla.

Edellytys 1: muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole

Direktiivin 9 artiklan 1 kohdassa todetaan, että jäsenvaltiot voivat poiketa 5–8 artiklan vaatimuksista, ”jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole”.

Valkoposkihanhien aiheuttamien vahinkojen lieventämiseksi on käytettävissä lukuisia hoitotoimenpiteitä ja välineitä, jotka eivät tapa lintuja. Yleinen keino on karkottaa hanhet pois mahdollisesti herkiltä viljelysmailta akustisten ja visuaalisten pelotteiden avulla ([10]). Tällaiset toimenpiteet tunnetaan hyvin, ja niitä on käytetty jo pitkään. Muita laajalti käytettyjä keinoja hanhien ja maataloustoiminnan välisten ristiriitojen hallitsemiseksi ovat muun muassa:

— taloudellisten kannustimien tai korvausten tarjoaminen, millä pyritään kannustamaan viljelijöitä jättämään viljelysmailla olevat valkoposkihanhet ja muut hanhet rauhaan ja korvataan menetettyjä tuloja, ja

— strategiset alueelliset käytännöt suoja-alueiden ([11]) (joita kutsutaan toisinaan myös ”go”- ja ”no go” -alueiksi) luomiseksi hanhille, jotka on karkotettu pois lähistöllä sijaitsevilta herkiltä viljelysmailta.

AEWA EGMP on laatinut kattavan katsauksen EU:ssa ja sen ulkopuolella käytetyistä hanhien hoitotoimenpiteistä ([12]).

Muita tyydyttäviksi katsottavia ratkaisuja ovat pelottelu ja muut konfliktien vähentämiseen tähtäävät keinot. Jos ne osoittautuvat tehottomiksi, voidaan poikkeustapauksissa myöntää lupia yksilöiden tappamiseen. Eri vaihtoehtojen oikeasuhteisuutta voidaan arvioida tarkastelemalla toimenpiteiden lajiin kohdistuvia vaikutuksia sekä niiden välttämättömyyttä vahinkojen ehkäisemisen kannalta. Merkityksellisiä näkökohtia ovat lajin kannan taso ja hanhien aiheuttamien vahinkojen laajuus suhteessa käytettävissä olevien vaihtoehtojen kustannuksiin ja toteuttamiskelpoisuuteen.

Edellytys 2: jokin 9 artiklan 1 kohdan a–c alakohdan kuudesta perusteesta täyttyy todistettavasti

Jäsenvaltioiden useimmiten ilmoittama syy poikkeuksien myöntämiselle valkoposkihanhen osalta on ”viljelmille, kotieläimille, metsille, kalavesille ja vesistöille koituvan vakavan vahingon estäminen” (9 artiklan 1 kohdan a alakohta).

Valkoposkihanhen aiheuttaman ”vakavan vahingon” käsite on suhteellinen, ja siksi sitä on arvioitava tapauskohtaisesti sen mukaan, missä ja milloin konflikteja esiintyy. Esimerkiksi voimakas laiduntaminen niityillä ei välttämättä vaikuta merkittävästi maatalouteen syksyisin, kun ruohoa on vielä runsaasti, tai keskitalvella, kun kotieläimet ruokitaan eläinsuojissa. Kuitenkin keväisin vaikutukset voivat olla hyvinkin merkittäviä, kun maataloustoiminnassa halutaan hyödyntää uutta ja ravinteikasta ruohokasvua.

([10]) Esim. Robai, C.I., Nyaga, J.M., Karuri, H., Elmberg, J. & Månsson, J., 2024. ”Reducing the number of grazing geese on agricultural fields - effectiveness of different scaring techniques”. *Crop Protection* 177: 106552.

([11]) Valkoposkihanhille ja muille hanhilajeille tarkoitettuja suoja-alueita on käytetty jo pitkään (ks. esim. Owen, M., Black, J.M., Agger, M.K. ja Campbell, C.R.G. 1987. ”The use of the Solway Firth, Britain, by barnacle geese *Branta leucopsis* Bechst. in relation to refuge establishment and increases in numbers”. *Biological Conservation* 39(1): 63–81). Niiden tehokkuus on kuitenkin rajallinen tilanteissa, joissa hanhien määrä kasvaa jatkuvasti.

([12]) Tombre I.M., Brunner, A., D'Hondt, B., Düttmann, H., Enzerink, R., Fox, A., Feige, N., Heldbjerg, H., Herraro B., Huysentruyt, F., Kostiushyn, V., Månsson, J., McKenzie, R., Mensink, G. Meyers, E., Midtgaard, L., Nilsson, L., Nolet, B., Petrovych, O., Post, K., Scallan, D., Teräväinen, M., Uldal, C., Westebring, M. & Høj Jensen, G., 2019. ”An overview of the management measures for geese in Range States of the European Goose Management Platform”. AEWA EGMP Publication nro 10. Bonn, Saksa, s. 41.

Euroopassa on jo pitkään kerätty kokemuksia hanhien ja maataloustoiminnan välisten ristiriitojen hallinnasta ([13]). Kokemusten perusteella maataloustoiminnan yhteydessä esiintyviin ristiriitoihin liittyy sekä alueellinen että ajallinen ulottuvuus: missä ja milloin laiduntaminen tapahtuu, ovat molemmat olennaisia tekijöitä. Vahingon vakavuutta olisi näin ollen arvioitava esimerkiksi alueella esiintyvien yksilöiden lukumäärän perusteella ja viljelysmaalle esimerkiksi vuodenajan tai sijainnin perusteella aiheutuvan riskin mukaan. Jäsenvaltiot voivat itse päättää täsmälliset tekijät, jotka vahingon vakavuutta arvioitaessa on otettava huomioon.

Edellytys 3: 9 artiklan 2 kohdan tekniset vaatimukset täyttyvät

Direktiivin 9 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että poikkeuksissa on täsmennettävä pyydystämistä tai tappamista varten hyväksytyt välineet, laitteet ja menetelmät. Toimivaltainen viranomainen on valtuutettu ilmoittamaan, että vaaditut edellytykset on täytettävä, ja päättää, missä laajuudessa ja kuka saa käyttää mitäkin välineitä, laitteita ja menetelmiä. Poikkeuksia voidaan rajoittaa monenlaisilla erityisjärjestelyillä sekä ajallisten ja paikallisten olojen mukaan. Tapettujen tai karkotettujen lintujen lukumäärästä olisi kuitenkin raportoitava, ja tätä määrää on seurattava poikkeuksen voimassaoloaikana mahdollisimman tarkasti. Karkottamisen seuranta on erityisen tärkeää lisääntymisaikoina. Jos tarkkoja lukuja ei ole mahdollista selvittää, voidaan ilmoittaa poikkeuksen nojalla tapettujen tai karkotettujen lintujen määrien vaihteluvälit. Kaikissa tapauksissa näiden määrien on oltava yhdenmukaisia lintudirektiivin perimmäisen tavoitteen eli lintujen suojelun kanssa.

Direktiivin 9 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla myönnettyjen poikkeusten osalta on lisäksi tärkeää ottaa huomioon kyseisessä alakohdassa mainitut erityisehdot. Tämä edellyttää erityisten suojelutoimenpiteiden kehittämistä, jotta vältetään haitalliset vaikutukset muihin uhanalaisiin lajeihin, etenkin erityisten suojelualueiden sisällä. Koska 9 artiklan 2 kohdan e alakohdassa edellytetään kuvausta suoritettavista tarkastuksista, laajamittaiset ja paikalliset tarkastukset edellyttävät todennäköisesti erilaisia käytäntöjä. Molemmissa tapauksissa on kuitenkin otettava käyttöön erityinen tarkastusjärjestelmä.

6. **Esimerkkitapaukset**

6.1 *Populaatiolähtöinen lajinhoito ja AEWA-sopimus*

AEWA-sopimuksen osapuolet hyväksyivät vuonna 2019 valkoposkihanhea koskevan kansainvälisen lajikohtaisen hoitosuunnitelman (ISSMP) ja ovat sen jälkeen edistäneet EGMP:n toiminnan kehittämistä. EGMP tarjoaa jäsennellyn ja kansainvälisen kehyksen jakaa parhaita käytäntöjä valkoposkihanhen ja muiden hanhilajien suojelemiseksi, erityisesti konfliktien hallinnan osalta.

EGMP:n edistämä toimintamalli perustuu levinneisyysalueella sijaitsevien maiden tiiviiseen yhteistyöhön, ja siinä huomioidaan monien hanhipopulaatioiden liikkuva luonne sekä hyödyt, joita saadaan yhteisiin ongelmiin vastaavien erityisten ja strategisten ratkaisujen jakamisesta. EGMP:n puitteissa toimii valkoposkihanhea käsittelevä kansainvälinen yhteistyöelin, joka koordinoi ISSMP-suunnitelmassa esitettyjä toimia, myös poikkeuksia koskevia käytäntöjä.

European Goose Management International Working Group (IWG) on hanhikantojen hoitoon erikoistunut kansainvälinen työryhmä, joka on tuonut hoitosuosituksissaan esiin poikkeusten koordinoinnin hyötyjä. Se on vahvistanut suotuisan suojelutason viitearvon (favourable reference value, FRV), jossa huomioidaan populaation koko, levinneisyys ja elinympäristön laajuus. EGMP arvioi vuosittain tuoreimmat kansainväliset tiedot kunkin populaation koosta, eloonjäämisestä ja poikastuotosta sekä raportoi niistä. Kullekin neljälle populaatiolle on määritetty turvakynnys, joka on 200 prosenttia (eli kaksinkertainen) suotuisaan viitepopulaatioon (favourable reference population, FRP) nähden.

EGMP arvioi kolmen vuoden välein, jääkö populaation ja sen hoitoyksikköjen koko alle 200 prosentin turvakynnyksen ja lähestyykö se suotuisaa viitepopulaatiota (100 %).

Viimeisimmät tiedot populaation tilanteesta ja hoitosuosituksista on julkaistu IWG:n vuonna 2025 järjestetyn 10. kokouksen tiedotteessa ([14]).

Kaaviossa 2 esitetään tuoreimmat tiedot Venäjän / Saksan ja Alankomaiden populaation kolmen hoitoyksikön kehityssuuntauksista.

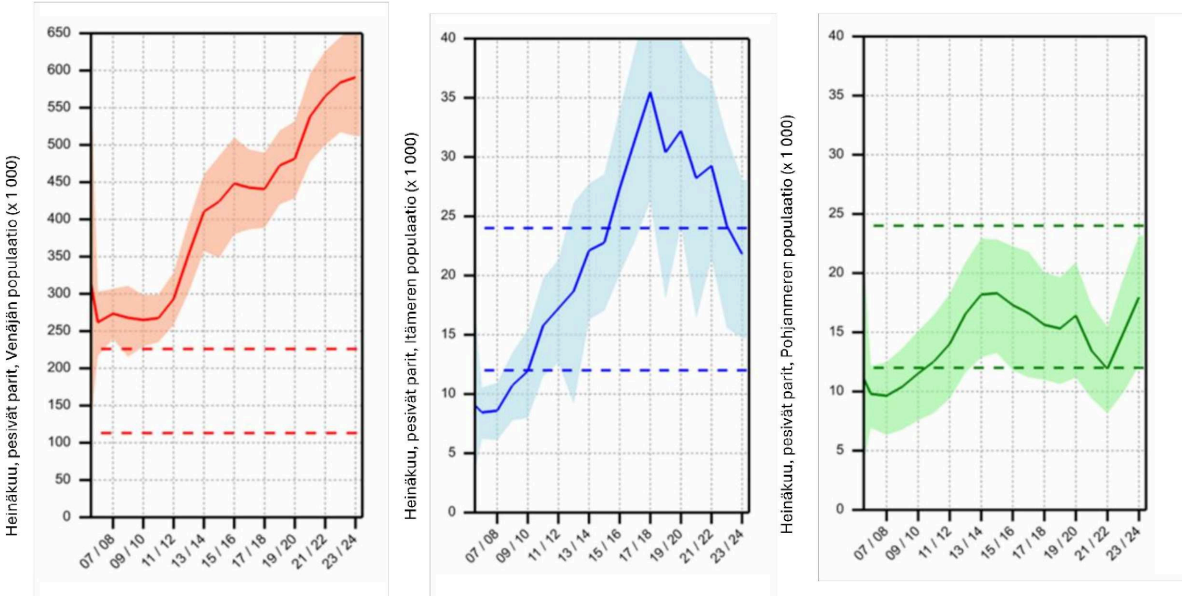
([13]) Roomen, M. van & Madsen, J., 1992. *"Waterfowl and agriculture: review and future perspective of crop damage in Europe*. Proceedings of the international workshop convened by the Ministry of Agriculture, Nature Management and Fisheries and IWRB". *IWRB Special Publication* 21. Slimbridge, Yhdistynyt kuningaskunta.

([14]) https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/reports/egmp_briefing_note_2025.pdf.

Kaavio 2

Venäjän / Saksan ja Alankomaiden valkoposkihanhipopulaation kolmen hoitoyksikön kehityssuuntaukset: vasemmalla MU1 (punainen), keskellä MU2 (sininen) ja oikealla MU3 (vihreä) ([15])

Kussakin kaavakuvassa alempi katkoviiva kuvaa suotuisaa viitepopulaatiota (FRP) ja ylempi katkoviiva 200 prosentin turvakynnystä. Trendi (yhtenäinen värillinen viiva) kuvaa kunkin MU:n alueella pesivien parien määrää heinäkuussa. Se kuvastaa integroidun populaatiomallin perusteella laskettua keskiarvoa 95 prosentin luottamusvälillä.

Tiedotteen perusteella Venäjän hoitoyksikköä 1 (MU1) koskevat luvut ylittävät selvästi niin FRP-kynnyksen kuin 200 prosentin turvakynnyksen.

Sen sijaan Itämeren hoitoyksikön 2 (MU2) osalta on nähtävissä laskua, ja populaation koko on laskenut alle 200 prosentin turvakynnyksen vuonna 2024. Tämä kehitys käynnisti tarpeen koordinoida lintujen poistamista kannasta silloin, kun poikkeuksia myönnetään niin merkittäviä määriä, että tällä odotetaan olevan vaikutusta Tanskassa, Suomessa tai Ruotsissa pesiviin paikallisiin populaatioihin.

Pohjanmeren hoitoyksikön (MU3) alueella pesivien parien määrä on viime aikoina kasvanut ja populaation koko ylittää nyt FRP-kynnyksen. Luvut jäävät kuitenkin edelleen alle 200 prosentin turvakynnyksen, mikä edellyttää poikkeuksien koordinoitua hallinnointia Saksan ja Alankomaiden välillä.

Kun populaation koko on selvästi 200 prosentin kynnyksen yläpuolella, kuten MU1:n tapauksessa, poikkeusten nojalla tapahtuvaa lintujen poistamista kannasta ei tarvitse koordinoida asianomaisten jäsenvaltioiden välillä. Koordinointi on tarpeen, kun populaatio jää alle 200 prosentin turvakynnyksen ja lähestyy FRP-kynnystä. Näin on sekä MU2:n että MU3:n tapauksessa. Näiden hoitoyksiköiden populaatiot ovat tasolla, joka edellyttää koordinointia silloin, kun poikkeuksia myönnetään niin merkittäviä määriä, että tällä odotetaan olevan vaikutusta paikallisiin pesiviin populaatioihin.

Pohjanmeren hoitoyksikön (MU3) alueella pesivien parien määrä on viime aikoina kasvanut ja populaation koko ylittää nyt FRP-kynnyksen. Luvut jäävät kuitenkin edelleen alle 200 prosentin turvakynnyksen, mikä edellyttää poikkeuksien koordinoitua hallinnointia Saksan ja Alankomaiden välillä. Alankomaat ja Saksa ovat sopineet, että jos Saksa suunnittelee myöntävänsä poikkeuksia merkittäviä määriä, maat koordinoivat toimenpiteitä yhdessä ([16]). Muussa tapauksessa koordinoinnista huolehtii ensisijaisesti Alankomaat, jossa kansallinen suotuisa viitepopulaatio (FRP) on nyt jaettu provinssien kesken ja jossa alueelliset luonnonsuojeluneuvostot toteuttavat koordinointia. Koska populaation koko on laskenut lähemmäs FRP-kynnystä, poikkeuksia on jo keskeytetty tai vähennetty merkittävästi joissakin Alankomaiden provinsseissa. EGM IWG9 -kokouksessa tehdyn päätöksen mukaisesti Alankomaat ja Saksa ovat toimittaneet raportin näiden maiden koordinoiduista toimista lintujen poistamiseksi kannasta.

([15]) ”Population status and management recommendations”, EGM IWG10, https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/reports/egmp_briefing_note_2025.pdf.
([16]) https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/documents/AEWA_EGM_IWG_10_14_Rev.1.pdf.

6.2 *Kokemukset ja ratkaisut Suomessa*

Keväisin ja syksyisin Pohjois-Karjalan ja Kaakkois-Suomen pelloille pysähtyy lepäämään noin 800 000 tai enemmän Venäjällä pesivää (AEWA-hoitoyksikköön 1 kuuluvaa) valkoposkihanhea. Näillä alueilla voi vuosittain aiheutua vahinkoa jopa yli 10 000 hehtaarilla viljelysmaata.

Vaikka Suomi käyttää keväisin 500 000 euroa hanhivahinkojen ehkäisyyn, muun muassa hanhipaimenten palkkaamiseen, vahingot nousevat 3–4 miljoonaan euroon.

Suomessa on testattu sireenejä, kaasupalloja, haukkaa muistuttavia leijoja, ihmishahmoja, kaasu- ja lasertykkejä, käsilasereita, hanhipaimenia ja lennokkeja. Suomen mukaan mikään näistä kokeiluista ei kuitenkaan ole tuottanut kestäviä tuloksia, jotka vähentäisivät merkittävästi viljelmille koituvia vahinkoja. Kansalliset tuomioistuimet ovat antaneet useita ratkaisuja, joissa on asetettu oikeudellisia rajoituksia joidenkin näiden menetelmien käytölle keväisin. Tätä on perusteltu erityisesti muihin pesiviin lintulajeihin mahdollisesti kohdistuvilla vaikutuksilla. Suomessa lintujen tavanomainen pesimäaika ulottuu huhtikuusta heinäkuuhun.

Syyskauden poikkeuslupien osalta Itä-Suomen hallinto-oikeus totesi vuonna 2023, että paukkupatruunoiden käyttöä voidaan pitää tyydyttävänä vaihtoehtona tappavalle ampumiselle, kun tarkoituksena on ehkäistä valkoposkihanhien viljelyksille aiheuttamaa vakavaa vahinkoa. Lisäksi myöhemmässä tutkimuksessa ([17]) todettiin, että paukkupatruunoiden käyttö ja tappava ampuminen ovat yhtä tehokkaita pelotteita, vaikka joissakin tapauksissa tappavalla ampumisella voi olla voimakkaampi vaikutus.

Viime aikoina Suomessa on tutkittu yhteistyöhön perustuvaa mallia, jossa perustetaan sekä hanhille sallittuja peltoja että kiellettyjä peltoja, joilta hanhet karkotetaan pois. Hanhien havaittiin käyttävän mieluummin tällaisia ”hanhipeltoja” kuin tavallisia peltoja tai karkotuspeltoja usealla eri tasolla tarkasteltuna. Toimivan hanhipellon perustaminen edellyttää huolellista suunnittelua, tietoa hanhien käyttäytymisestä ja maataloudelle aiemmin aiheutuneista vahingoista. On myös huomioitava, että tällaisten suoja-alueiden perustaminen ei yksinään takaa menestystä.

Lisäksi on havaittu, että toimivat ja viihtyisät hanhipellot tuottavat todennäköisesti parempia tuloksia alueilla, joilla hanhia on esiintynyt jo pitkään ja maataloudelle aiheutuvat vahingot ovat yleisiä. Nämä varhaiset tulokset viittaavat siihen, että tämä paikallisten viljelijöiden kanssa kehitetty vyöhykejärjestelmä voi vähentää ristiriitoja keskittämällä hanhet halutuille alueille, mikä suojaa viljelmiä muualla. Suomen tapaus osoittaa, että paikallisella tasolla yhdessä suunnitellut käytännöt voivat auttaa tasapainottamaan paremmin luonnonsuojelun ja maatalouden etuja.

Suomessa pitkään kerätyt kokemukset ovat kuitenkin osoittaneet, että viljelmille koituvan vakavan vahingon ehkäiseminen voi edellyttää myös ennaltaehkäisevää metsästystä. Jos vaihtoehtoisia ratkaisuja ei ole, ennaltaehkäisevä metsästys voi olla perusteltua viljelmille aiheutuvien vakavien vahinkojen välttämiseksi, jos 9 artiklan edellytykset täyttyvät.

6.3 *Alankomaissa pesivän valkoposkihanhikannan hoito* ([18])

Alankomaissa valkoposkihanhi vakiintui pesiväksi lajiksi vuonna 1982. Vuoteen 2012 mennessä kansallinen populaatio (joka kuuluu AEWA-hoitoyksikköön 3, ks. lisätiedot edellä) oli kasvanut arviolta 13 800 pesivään pariin, mikä merkitsi maatalouden kanssa tapahtuvien konfliktien lisääntymistä. Alankomaiden populaation tukikohta on perinteisesti ollut pohjoinen suistoalue, jolla asuu noin puolet populaation linnuista.

Valkoposkihanhen viljelmille ja niityille aiheuttamien vahinkojen määrä on kasvanut pohjoisella suistoalueella. Alankomaiden luonnonvaraisen eläimistön rahastosta (entinen riistaeläinrahasto) maksetaan maanviljelijöille korvauksia hanhien aiheuttamien vahinkojen kompensoimiseksi. Korvaukset kattavat satojen menetyksen, säilörehunurmen ensimmäiselle sadolle aiheutuvat vahingot, laiduntavien kotieläinten kanssa käydystä kilpailusta koituvat vahingot ja maan liettymisestä märällä säällä syntyvät vahingot. Korvaus maksetaan vasta sen jälkeen, kun viljelijät ovat ensin yrittäneet karkottaa hanhia mailtaan.

([17]) Seltmann, M.W., Ylitalo, A.K., Piironen, A., Store, R., Heikkinen, J., Heim, W., Piha, M., Seimola, T., Laaksonen, T. & Forsman, J.T., 2025. ”Arctic migrating barnacle geese utilize accommodation fields in a new agricultural staging area”. *Journal of Applied Ecology* 62(2):317–328.

([18]) van der Jeugd, H.P. & Kwak, A., 2017. ”Management of a Dutch resident barnacle goose *Branta leucopsis* population: How can results from counts, ringing and hunting bag statistics be reconciled?” *Ambio* 46 (Supplement 2): 251–261.

Vuodesta 2005 lähtien suistoalueella on poikkeustapauksissa myönnetty lupia valkoposkihanhien ampumiseen viimeisenä keinona karkottaa hanhia herkiltä viljelmiltä ja pienentää paikallista populaatiota. Vuosina 2005–2014 poikkeusluvan nojalla pohjoisella suistoalueella ammuttujen lintujen määrä kasvoi 377:stä 5 324:ään.

Poikkeusluvan nojalla tapahtuvan ampumisen vaikuttavuutta on seurattu kesäisin suoritettavilla lintujen ja pesien laskennoilla sekä arvioimalla eloonjäämisastetta rengastusten ja niiden jälkeisten havaintojen perusteella. Populaation koko lähes kaksinkertaistui vuosina 2007–2014 noin 28 000 yksilöön huolimatta siitä, että vuosittain kannasta poistuu 15–25 prosenttia hanhista ja että aikuisten eloonjäämisaste on 79 prosenttia ja nuorten lintujen 67 prosenttia (luonnollinen eloonjäämisaste on 96 % molemmissa ikäluokissa).

Ampumisen tehottomuus voi johtua siitä, että talvisin pyydetään suhteettoman paljon keskenkasvuisia yksilöitä ja muista populaatioista tulevia yksilöitä. Keskenkasvuisten hanhien luonnollinen kuolleisuus on korkeampi etenkin ensimmäisenä talvena, joten monet ammutuista hanhista olisivat todennäköisesti joka tapauksessa kuolleet luonnollisesti. Lisäksi muista populaatioista tulevien hanhien tappaminen on tehotonta, jos tavoitteena on torjua vahinkoa aiheuttavia paikallisia lintuja.

Mukautuvan kannanhoidon optimaalinen toteutus edellyttää sidosryhmien ottamista mukaan toimintaan.

7. **Poikkeuksista raportoiminen**

Läpinäkyvä raportointi poikkeuksista ja koordinoidusta lintuyksilöiden poistosta on välttämätöntä sidosryhmien välisen luottamuksen rakentamiseksi ja kansainvälisten sopimusten noudattamisen varmistamiseksi. Siksi komissio on julkaissut verkossa poikkeuksia koskevia tietotauluja ([19]). Ne sisältävät yksityiskohtaisia tietoja jäsenvaltioiden vuosittain raportoimista poikkeuksista sekä tilastoja näiden kertomusten täydellisyydestä:

— yhteenveto lajien suojelua koskevista poikkeuksista koko EU:ssa

— yksittäisiä poikkeuksia koskevat yksityiskohtaiset tiedot

— poikkeuksia koskevien kansallisten kertomusten täydellisyys.

8. **Lisätietoa**

Lintudirektiivin mukaisista suojelutoimenpiteistä on saatavilla runsaasti tietoa komission verkkosivustolla osoitteessa: https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/birds-directive_en.

Muita hyödyllisiä tietolähteitä:

— AEWA MoP 7 -kokouksessa hyväksytty hoitosuunnitelma, ”AEWA International Single Species Management Plan for the Barnacle Goose (Branta leucopsis) - Russia/Germany & Netherlands population, East Greenland/Scotland & Ireland population, Svalbard/South-west Scotland population”.

— EGMP:n verkkosivusto (European Goose Management Platform) sisältää kattavan arkiston asiakirjoista, jotka liittyvät kansainvälisiin keskusteluihin ja päätöksiin kolmen valkoposkihanhipopulaation muuttoreittejä koskevista mukautuvista hoito-ohjelmista (AFMP) (ks. lisäys 1). Se sisältää myös laajan luettelon asiaa koskevista vertaisarvioiduista julkaisuista.

— *Ambio*-lehden erikoisnumero hanhikantojen hoidosta paikallistasolta muuttoreittien tasolle sisältää lukuisia artikkeleita hanhien hoitoon liittyvistä ristiriidoista ja ratkaisuista.

([19]) ”Derogations and exceptions table dashboard”, Euroopan ympäristökeskus.

LIITE II

Lintudirektiivin 9 artiklan poikkeusten soveltaminen merimetson tapauksessa

1. **Tausta**

EU:ssa esiintyy kolme merimetsojen heimoon (*Phalacrocoracidae*) kuuluvaa lajia: karimetso (*Gulosus aristotelis*, entinen *Phalacrocorax aristotelis*), pikkumerimetso (*Microcarbo pygmaeus*, entinen *Phalacrocorax pygmaeus*) ja merimetso (*Phalacrocorax carbo*). Kaksi ensiksi mainittua lajia on sisällytetty lintudirektiivin liitteeseen I niiden epäsuotuisan suojelun tason vuoksi. Viimeksi mainittu laji, jota kutsutaan yksinkertaisesti merimetsoksi, on yleisempi, ja se poistettiin lintudirektiivin liitteestä I vuonna 1997 ([1]), mikä tarkoittaa sitä, että tämän lajin osalta ei ole velvollisuutta osoittaa erityisiä suojelualueita.

Kuten kaikki jäsenvaltioiden Eurooppaan kuuluvalla alueella luonnonvaraisina elävät lintulajit, myös merimetso (*Phalacrocorax carbo*) kuuluu lintudirektiivin 5, 6 ja 8 artiklassa vahvistetun yleisen suojelujärjestelmän piiriin. Viime vuosikymmeninä merimetsokanta on kasvanut Euroopassa lintudirektiivin suojelutoimenpiteiden, vesiviljelyn yleistymisen ja muiden tekijöiden yhteisvaikutuksen seurauksena ([2]). Merimetso on ryhmänä esiintyvä laji, joka pesii yhdyskunnissa lähellä tärkeimpiä ravinnonlähteitään. Tämä on johtanut ristiriitoihin paitsi kaupallisen ja virkistyskalastuksen myös vesiviljelyn kanssa, koska laji vaikuttaa kalakantoihin ja kilpailee kaloista. Lajilla voi lisäksi olla haitallisia vaikutuksia erityisen suojelun tarpeessa oleviin kalalajeihin, ja se voi aiheuttaa ristiriitoja vesistöjen muun kaupallisen tai virkistyskäytön kanssa.

Komissio on toteuttanut useita aloitteita tukeakseen jäsenvaltioita merimetson ja kalatalouden välisten ristiriitojen ratkaisemisessa:

— Vuonna 2011 komissio perusti Euroopan parlamentin pyynnöstä merimetsoa käsittelevän EU:n yhteistyöelimen, EU Cormorant Platformin. Se perustui pääasiassa aikaisempaan (2004–2008) EU:n rahoittamaan INTERCAFE-hankkeeseen, jonka puitteissa tehtiin tiivistä yhteistyötä keskeisten sidosryhmien kanssa merimetson aiheuttamien erilaisten ristiriitojen yksityiskohtaiseksi tutkimiseksi. INTERCAFE-tutkimusverkosto tuotti merimetson ja kalatalouden välisistä ristiriidoista sarjan selvityksiä, joita tukivat laajat elinympäristöjä ja kalataloutta koskevat esimerkkitapaukset. Esimerkkitapauksista koottiin merimetsojen hoidon välineistö, jonka avulla viranomaiset ja sidosryhmät voivat ehkäistä ja vähentää merimetsojen Euroopan kalataloudelle aiheuttamia ongelmia. Kaikki asiakirjat ovat saatavilla osoitteessa: https://www.ceh.ac.uk/our-science/projects/intercafe-information.

— EU Cormorant Platform on laatinut sarjan yhteenvetoasiakirjoja, joissa käsitellään merimetson levinneisyyttä, levinneisyysaluetta, ekologiaa, populaatioiden tilaa ja kehityssuuntia, lajin vuorovaikutusta kalojen, kalatalouden ja vesiviljelyn kanssa sekä merimetson ja kalatalouden välisten konfliktien hallintaa. Asiakirjat päivitettiin vuonna 2024, ja ne ovat saatavilla lintudirektiiviä käsittelevällä komission verkkosivustolla ([3]). Jäljempänä käsitellään lyhyesti joitakin näkökohtia, mutta verkkosivulla saatavilla olevat asiakirjat muodostavat kattavan tietolähteen, jota voidaan hyödyntää ristiriitojen ratkaisemiseksi.

— Komissio julkaisi vuonna 2013 ohjeasiakirjan lintudirektiivin 9 artiklan mukaisten poikkeusten soveltamisesta merimetson tapauksessa ([4]). Se perustuu kerättyihin tietoihin ja saatuun kokemukseen sekä Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisuihin lintudirektiivin 9 artiklan soveltamisesta.

Tällä liitteellä korvataan vuonna 2013 julkaistu aiempi ohjeasiakirja ja saatetaan se ajan tasalle, ja se on osa lintudirektiivissä vahvistettua lintujen yleistä suojelujärjestelmää koskevia ohjeita. Liitteessä käsitellään erityisesti poikkeusten käyttöä merimetson ja ihmisen toiminnan välisten ristiriitojen ratkaisemiseksi. Siinä kuvataan lyhyesti lajin populaatioiden kokoa ja kehityssuuntauksia, lajin oikeudellista asemaa ja lajiin liittyvien ristiriitojen luonnetta sekä mahdollisia ratkaisuja. Lopuksi selostetaan lintudirektiivin 9 artiklan poikkeuksia koskevien säännösten soveltamista.

([1]) Komission direktiivi 97/49/EY, annettu 29 päivänä heinäkuuta 1997, luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun neuvoston direktiivin 79/409/ETY muuttamisesta (EYVL L 223, 13.8.1997, s. 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1997/49/oj).

([2]) https://circabc.europa.eu/ui/group/e21159fc-a026-4045-a47f-9ff1a319e1c5/library/b32b1896-aa4b-492b-af20-28f43cfe5bd4/details.

([3]) https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/birds-directive_en.

([4]) Euroopan komissio, ympäristöasioiden pääosasto ja N2K Group EEIG, *Great cormorant – Applying derogations under article 9 of the birds directive 2009/147/EC*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2013, https://data.europa.eu/doi/10.2779/56719.

2. **Merimetso EU:ssa**

Euroopassa esiintyy kaksi merimetson alalajia. *Phalacrocorax carbo carbo* (Atlantin alalaji) asuu Atlantin rannikolla ja pesii lähes yksinomaan Islannin, Norjan, Yhdistyneen kuningaskunnan, Irlannin ja Länsi-Ranskan kallioisilla rannikoilla. Viime vuosina yhä useammat linnut ovat siirtyneet sisämaahan talvehtimaan ja ruokailemaan makeanveden ympäristöihin, ja ne voivat viettää sisämaan puolella pitkiäkin aikoja ennen paluutaan rannikolle pesimään.

Phalacrocorax carbo sinensis (manneralueiden alalaji) puolestaan elää laajalla alueella, joka ulottuu Länsi-Euroopasta Aasian halki aina Kiinaan ja Intiaan saakka. Laji on aina käyttänyt sekä sisämaassa että rannikolla sijaitsevia alueita pesimiseen ja ruokailuun. Se viihtyy monenlaisissa kosteikkoympäristöissä rannikkoalueiden kosteikoista, sisämaan järvistä ja suurista alankojen vesistöalueista kalalammikoihin ja kalanviljelylaitoksiin, ihmisen kaivamiin sorakuoppiin ja avoimiin tekoaltaisiin.

P. carbo sinensis -alalajin kanta on kasvanut merkittävästi viime vuosikymmeninä, kun taas *P. carbo carbo* -populaatio on kasvanut vaatimattomammin (ja paikoin jopa pienentynyt).

Joidenkin Atlantin alalajiin kuuluvien lintujen lisääntynyt oleskelu sisämaassa ja manneralueiden alalajin kannan kasvu ovat johtaneet siihen, että molempien alalajien lintuja esiintyy nykyisin enemmän sisävesialueilla. Näillä alueilla nämä kaksi alalajia ovat usein kohdanneet, mikä on toisinaan johtanut risteytymiseen.

Merimetson muuttokäyttäytyminen on monimuotoista. Toisin kuin monet muut muuttolinnut, kaikki merimetsot eivät muuta samaan aikaan tai samoille alueille. Niiden muuttokäyttäytyminen riippuu jossain määrin pesimäyhdyskunnan maantieteellisestä sijainnista. Monet pohjoisista maista ja Keski-Euroopasta tulevat linnut muuttavat talveksi etelään. Muuttomatkat kuitenkin vaihtelevat suuresti samasta yhdyskunnasta tulevien yksilöiden välillä ja riippuvat myös talven ankaruudesta. Jotkut linnut muuttavat vain 100 kilometriä etelämmäksi, kun taas toiset lentävät Välimeren yli Pohjois-Afrikan rannikolle.

Koko Euroopan kattava pesimäyhdyskuntien laskenta suoritettiin viimeksi vuonna 2012. Laskennan koordinoinnista vastasi IUCN/Wetlands International Cormorant Research Group, ja se rahoitettiin EU:n CORMAN-hankkeesta ([5]). Laskennan perusteella *P. carbo sinensis* -alalajin populaatioon, joka pesii läntisellä palearktisella alueella (joka kattaa Euroopan Uralin länsipuoliset alueet, osia Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikan), arvioitiin kuuluvan 370 000 pesivää paria. Näistä kuitenkin vain 214 800 paria pesi EU:n 28 jäsenvaltiossa ([6]) (suurin osa Itämeren maissa). Lopuista pareista suurin osa pesi Venäjällä ja Ukrainassa. Lisäksi Euroopan alueella pesi 16 000 Atlantin alalajiin *P. carbo carbo* kuuluvaa paria (vain kolmessa EU:n 28 jäsenvaltiosta: Ranskassa, Irlannissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa).

Lintudirektiivin 12 artiklan mukaisten kertomusten (kaudelta 2013–2018) ([7]) perusteella *P. carbo sinensis* -alalajin pesivän populaation EU:n 28 jäsenvaltiossa arvioitiin olevan 220 000–272 000 pesivää paria. Alalajin tilanteen katsotaan olevan vakaa tai kehittyvän positiivisesti lyhyellä ja pitkällä aikavälillä useimmissa jäsenvaltioissa, joissa se pesii.

P. carbo sinensis -kannan kasvu johtuu todennäköisesti useiden tekijöiden yhteisvaikutuksesta, mukaan lukien alalajin aiemman vainoamisen kieltäminen lainsäädännöllä, populaation tärkeimpien pesimäalueiden suojelu, diklooridifenyylitrikloorietaanin (DDT) ja muiden biokertyvien torjunta-aineiden käytön väheneminen, leudommat talvet sekä helpompi pääsy ruokailualueille ([8]).

P. carbo carbo -alalajin pesivän populaation EU:n 28 jäsenvaltiossa arvioitiin olevan 13 910 pesivää paria. Kannan lyhyen aikavälin kehityssuuntaus oli negatiivinen Ranskassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja positiivinen Irlannissa. Viimeisimmässä kansainvälisessä Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin merilintujen laskennassa (vuosina 2015–2021) pesivien parien määräksi raportoitiin enintään 13 330, mikä viittaa pieneen kasvuun molemmissa maissa.

Jäsenvaltiot toimittavat parhaillaan uusia 12 artiklan mukaisia kertomuksiaan kaudelta 2019–2024. Toimitettujen tietojen alustavan arvioinnin mukaan *P. carbo sinensis* -alalajin pesivään populaatioon arvioidaan kuuluvan 287 000–323 000 paria.

([5]) http://cormorants.freehostia.com.
([6]) Laskenta tehtiin ennen Yhdistyneen kuningaskunnan eroamista Euroopan unionista.
([7]) Euroopan komissio (2020), ”Article 12 Web Tool (2013-2018): Population status and trends at the EU and Member State levels”, saatavilla verkossa osoitteessa: https://nature-art12.eionet.europa.eu/article12/.
([8]) Christof Herrmann, Thomas Bregnballe, Kjell Larsson, Meelis Leivits, Pekka Rusanen, ”Population development of Baltic Bird Species: Great Cormorant (*Phalacrocorax carbo sinensis*)”, 2018.

3. **Merimetson oikeudellinen suojeluasema**

Merimetso kuuluu lintudirektiivissä (5 artikla) vahvistetun yleisen suojelujärjestelmän piiriin. Merimetsojen tahallinen pyydystäminen ja tappaminen, merkittävä häirintä erityisesti lisääntymisaikana sekä pesien tuhoaminen tai munien ottaminen on kiellettyä, ja jäsenvaltiot voivat sallia tällaisen toiminnan ainoastaan direktiivin 9 artiklassa säädetyn poikkeusjärjestelmän mukaisesti. Merimetsoa ei ole mainittu direktiivin liitteessä I (lajit, joihin sovelletaan erityisiä suojelutoimenpiteitä) tai liitteessä II (lajit, joita saa metsästää).

Kansainvälisten sopimusten osalta merimetso sisältyy Bernin yleissopimuksen liitteeseen III (Suojeltavat eläinlajit). Siten se ei ole tiukkaa suojelua edellyttävä laji, mikä mahdollistaa sen hyödyntämisen sääntelyn. Laji kuuluu myös Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelemisesta tehdyn sopimuksen (AEWA) soveltamisalaan. Se sisältyy sopimuksen liitteessä 3 olevan taulukon 1 sarakkeen C luokkaan 1. Kyseessä on siten laji, jonka populaatio on enemmän kuin noin 100 000 yksilöä ja joka voi hyötyä merkittävästi kansainvälisestä yhteistyöstä.

4. **Lintudirektiivin 9 artikla ja sen soveltaminen merimetsoon**

Merimetso, kuten kaikki EU:ssa luonnonvaraisina elävät lintulajit, on suojeltu lintudirektiivillä, ja sen suojelusta säädetään 5, 6 ja 8 artiklassa. Direktiivin 9 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat poiketa 5 artiklassa säädetyistä kielloista, jos seuraavat kolme edellytystä täyttyvät:

— muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole

— jokin 9 artiklan 1 kohdan a, b tai c alakohdassa luetelluista perusteista täyttyy ja

— 9 artiklan 2 kohdassa säädetyt vaatimukset täyttyvät.

Jäsenvaltioiden ei tarvitse kuulla komissiota ennen poikkeusten soveltamista. Koordinoinnin vähimmäisvälineenä ja tiedonkeruumekanismina ne kuitenkin raportoivat komissiolle vuosittain kaikista 9 artiklan nojalla myönnetyistä poikkeuksista. Näissä kertomuksissa poikkeukset on perusteltava ottaen huomioon direktiivin vaatimukset. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että poikkeusten käyttö ei saa johtaa siihen, että merimetson kanta ja levinneisyysalue pienevät siinä määrin, että laji ei ole enää elinvoimainen tai että kanta ei pysy tyydyttävällä tasolla.

Jäsenvaltiot hyödyntävät poikkeussäännöksiä kattavasti merimetson ja kalatalouden välisten ristiriitojen ratkaisemiseksi. Tavoissa, joilla tämä toteutetaan, on merkittäviä eroja niin menetelmien suhteen kuin sen osalta, missä poikkeuksia sovelletaan konfliktien hallintakeinona. Jotkin jäsenvaltiot käyttävät poikkeuksia laajasti ja toteuttavat toimenpiteitä myös pesimäyhdyskunnissa, kun taas toiset jäsenvaltiot eivät käytä poikkeuksia lainkaan ([9]).

Suurin osa myönnetyistä poikkeuksista koskee säännöstä, jolla kielletään lintujen tahallinen tappaminen tai pyydystäminen käytetystä menetelmästä riippumatta (5 artiklan a alakohta). Merimetsoja ammutaan yleensä pelottelukeinona muiden pelotteiden tehostamiseksi, tietyllä alueella ruokailevien yksittäisten lintujen määrän tilapäiseksi vähentämiseksi ja lajin populaatiotason mukauttamiseksi 9 artiklan vaatimusten mukaisesti. Lintujen tappaminen on kuitenkin käytännössä ongelmallista, koska kuolleiden lintujen tilalle tulee hyvin usein uusia lintuja. Tämä pätee erityisesti merimetsojen muuttoreiteillä sijaitseviin alueisiin, etenkin syksyllä ja talvella, mutta näin voi käydä myös muina vuodenaikoina, jos merimetsot voivat liikkua vapaasti eri alueiden välillä.

Poikkeuksia käytetään myös yleisesti, jotta voidaan sallia lintujen pesien ja munien tahallinen tuhoaminen tai vahingoittaminen ja pesien siirtäminen (mikä on kielletty 5 artiklan b alakohdan nojalla). Pesien tai munien tuhoamisella pyritään vähentämään lintujen poikastuottoa, jotta pesimäkauden lopussa olisi vähemmän lentokykyisiä poikasia, talvella kalavesille saapuvien vanhempien lintujen määrä laskisi ja tämän seurauksena lisääntyviä aikuisia lintuja olisi vähemmän. Merimetsojen lisääntymiskäyttäytyminen on kuitenkin joustavaa ja lajin populaatiot kestävät kuolleisuutta melko hyvin. Merimetsot voivat esimerkiksi rakentaa pesänsä uudelleen ja munia uudet munat.

Tässä jaksossa kuvataan, miten poikkeuksien kolmea edellytystä voidaan soveltaa merimetson tapauksessa. Siinä myös esitellään jäsenvaltioiden käyttämien poikkeusten laajuutta ja yleisimpiä tyyppejä.

([9]) https://www.eea.europa.eu/en/analysis/maps-and-charts/overview-of-derogations-and-exceptions-dashboards.

Edellytys 1: muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole

Direktiivin 9 artiklan 1 kohdassa todetaan, että jäsenvaltiot voivat poiketa 5–8 artiklan vaatimuksista, ”jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole”. Tämä tarkoittaa, että tarkasteltavana oleva toimenpide ei voi perustua 9 artiklan mukaisiin poikkeusperusteisiin, jos sen väitetty tavoite voitaisiin saavuttaa muulla ”tyydyttävällä” tavalla, joka on joko a) lintudirektiivin mukainen (vaikka myös se edellyttäisi poikkeusta) tai b) vähemmän haitallinen, kun otetaan huomioon 5 artiklan kiellot ja direktiivin tavoitteet.

Käytettävissä on lukuisia vaihtoehtoisia ratkaisuja tai välineitä, joilla voidaan ehkäistä tai vähentää merimetson ja kalatalouden välisiä konflikteja paikallisella tasolla. Tällaiset käytännöt, joilla vältetään poikkeusten tarve, olisi asetettava etusijalle, paitsi jos ratkaisu voidaan sulkea pois aiemman kokemuksen perusteella tai jos sen täytäntöönpano ei olisi oikeassa suhteessa lajin suojelulle koituviin hyötyihin nähden. Vaihtoehtoina olisi siksi tarkasteltava vain toimenpiteitä, joiden voidaan kohtuudella olettaa olevan tehokkaita kyseisessä tilanteessa parhaan saatavilla olevan tieteellisen tiedon perusteella.

Esimerkkejä ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä:

— **Merimetsojen karkottaminen** kalavesiltä. Tämä käytäntö perustuu merimetsojen karkottamiseen akustisten tai visuaalisten pelotteiden avulla, jotta linnut siirtyvät ruokailemaan toiselle alueelle. Pelotelutekniikoiden tehokkuus riippuu siitä, ovatko ne riittävän pelottavia karkottamaan merimetsot muualle, sekä siitä, onko linnuille tarjolla parempi vaihtoehtoinen alue. Suurin haittapuoli on se, että merimetsot lopulta huomaavat (ja usein melko nopeasti), ettei todellista uhkaa ole, jolloin ne tottuvat meluun, visuaalisiin pelotteisiin tai hajuihin ja jättävät ne huomiotta. On kuitenkin vahvaa näyttöä siitä, että linnut johdonmukaisesti pelästyvät ihmistä, jos ne yhdistävät ihmisen läsnäolon vaaraan. Pelottelumenetelmät toimivat tehokkaimmin pienillä vesistöillä, joten ne eivät välttämättä ole riittävän tehokkaita tai oikeasuhteisia ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä suuremmilla vesistöillä. Ei-tappavien toimenpiteiden pelotevaikutusta voidaan toisaalta vahvistaa rajoitetulla tappamisella, mikä edellyttää poikkeuksen myöntämistä.

— **Kalojen suojelu lintujenestolaitteilla**, jotka estävät merimetsoja saalistamasta kaloja. Nämä tekniikat perustuvat verkkoihin ja kalavesien yläpuolelle viriteltäviin lankoihin, jotka pitävät merimetsot loitolla kaloista. Ne toimivat tehokkaimmin, kun kalat ovat keskittyneet suhteellisen pienille alueille, ja soveltuvat erityisen hyvin maalla sijaitseviin kala-altaisiin tai uoma-altaisiin, joihin verkot voidaan kiinnittää pysyvästi. Muissa ympäristöissä, kuten avovesistöissä olevissa kalankasvatushäkeissä, suojaverkot voidaan ripustaa verhoiksi tai veden alle koko häkin suojaaviksi pusseiksi, jotta sukeltavat linnut eivät pääse käsiksi häkissä kasvatettuihin kaloihin. Tällaisilla alueilla voi olla mahdollista hyödyntää sitä, että merimetson lentoonlähtö- ja laskeutumismatka on yleensä melko pitkä. Siimojen, köysien tai verkkoesteiden ripustaminen vesistön yläpuolelle voi vaikeuttaa merimetson laskeutumista veteen tai sen lentoonlähtöä vedestä. Suuremmilla vesistöillä lintujen täydellinen poissulkeminen on vaikeampaa ja voi olla epäkäytännöllistä.

— **Kalakantojen hoitomenetelmät**, joilla vähennetään kalan saatavuutta merimetsoille. Nämä menetelmät perustuvat siihen, että merimetsot joutuvat tekemään valintoja ruokailualuetta valitessaan. Niiden on punnittava useita tekijöitä, jotta ne pystyvät tyydyttämään päivittäisen ravinnontarpeensa, mukaan lukien linnun kunto (onko se menettänyt painoa vai saanut sitä lisää), ympäristöolosuhteet (kylminä ja sateisina aikoina tarvitaan enemmän ravintoa ja energiaa), vuotuisen syklin vaihe (muuttokausi, lisääntymisaika, talvehtiminen), poikueen koko ja ikä sekä etäisyys levähdysalueen tai yhdyskunnan ja ruokailualueen välillä. Ruokailualueen valinta riippuu myös potentiaalisten alueiden saatavuudesta, määrästä ja laadusta. Pääsy laadukkaalle ruokailualueelle ja ruokailu siellä on riskitöntä ja häiriötöntä, ja suhteellisen helposti pyydettävää kalaa on tarjolla runsaasti. Kalakantojen hoitomenetelmillä pyritään muuttamaan merimetson käyttämän ruokailualueen laatua tekemällä kalan pyynnistä vaikeampaa. Perusajatuksena on, että jos saalistus on vaikeaa, linnut saattavat siirtyä ruokailemaan muille vesialueille, joilla kalastus on helpompaa. Esimerkiksi vesistöillä, joihin kalastuksenhoitajat istuttavat kalaa, voidaan toteuttaa monenlaisia toimenpiteitä, jotka saattavat vähentää saalisvahinkoja ja tehdä alueesta vähemmän houkuttelevan merimetson ruokailun kannalta. Esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä:

  — *Kalanistutusten lykkääminen merimetsojen kausihuippujen aikoina*

    Tämä toimenpide voi olla tehokas, jos merimetsojen määrässä on havaittavissa selkeitä kausihuippuja (esim. talvehtimis- tai muuttoaikoina). Kalan saatavuuden rajoittaminen aikoina, jolloin merimetson aiheuttama paine on suurimmillaan, vähentää kalanviljelylaitosten ja istutusalueiden houkuttelevuutta ruokailualueena. Useista jäsenvaltioista saatu näyttö osoittaa, että merimetsot saattavat siirtyä vaihtoehtoisille alueille, kun ravinnonhankinta vaikeutuu. Tämä käytäntö edellyttää kuitenkin joustavuutta istutusaikatauluissa, eikä se välttämättä ole toteutettavissa kaikilla kalastusalueilla.

— *Kalojen istuttaminen tiheään ja useisiin eri kohteisiin*

Hajautettu ja porrastettu istutus vähentää ruuanhankinnan ennustettavuutta ja tehokkuutta merimetson kannalta. Istuttamalla pienempiä kalamääriä useisiin eri kohteisiin voidaan vähentää saaliskalojen tiheyttä paikallisesti, mikä puolestaan tekee alueesta vähemmän houkuttelevan merimetsoille. Tätä toimenpidettä pidetään yleisesti hyvänä käytäntönä suuremmilla kalavesillä ja jokialueilla, erityisesti monimuotoisissa ympäristöissä, joissa lintujen on vaikeampi havaita kaloja.

— *Kooltaan suurempien, saalistukselle vähemmän alttiiden kalojen istuttaminen*

Merimetsot saalistavat mieluiten pienempiä ja helpommin pyydettäviä kaloja. Suurempien kalojen istuttaminen voi merkittävästi vähentää saalisvahinkoja, erityisesti seisovissa vesissä ja kalalammikoissa. Tämä käytäntö voi lisätä istutuskustannuksia, mutta sitä pidetään kustannustehokkaana pitkällä aikavälillä alueilla, joilla saalistuspaine on suuri.

— **Ympäristön muuttamiseen perustuvat menetelmät**, joilla pyritään vähentämään kalan saatavuutta merimetsoille. Näihin kuuluu muun muassa istumiseen ja levähtämiseen soveltuvien rakenteiden (kuten kuolleiden puiden tai keinotekoisten rakenteiden) poistaminen herkkien vesistöjen läheisyydestä, jotta merimetsot eivät jäisi viettämään aikaa kalakantojen lähistölle. Kaloille voidaan myös luoda suojapaikkoja asentamalla vesistöihin vedenalaisia rakenteita, kasvillisuutta tai keinotekoisia suojia, jotta kalat voivat piiloutua ja välttyä saalistukselta, mikä heikentää merimetsojen ravinnonhankinnan tehokkuutta. Myös ympäristön monimuotoisuuden lisääminen (esim. kutualueiden parantaminen, rantojen syventäminen) tarjoaa kaloille enemmän paikkoja suojautua merimetsoilta. Nämä välineet täydentävät edellä kuvattuja kalakantojen hoitokäytäntöjä. Niiden tavoitteena on tehdä alueista vähemmän houkuttelevia merimetsojen levähdys-, pesimä- tai ruokailualueiksi. Vaikka niillä ei voida kokonaan estää merimetsojen levähtämistä, pesintää tai ruokailua alueella, ne voivat auttaa paikallisesti vähentämään tai torjumaan merimetsoja ja estämään niitä asettumasta alueelle. Estämällä merimetsoja levähtämästä alueella voidaan ehkäistä lintujen hakeutumista alueelle lajitovereiden houkuttelemana ja siten torjua niiden pesintäyritykset.

— **Taloudelliset kannustimet**. Kannustimia voidaan käyttää esimerkiksi edistämään rinnakkaiseloa merimetsojen kanssa vesialueilla tai taloudellisten tappioiden korvaamiseksi (ks. esimerkkitapaus 1).

Jos ennaltaehkäisevien toimenpiteiden toteuttamisen jälkeen tarvitaan edelleen toimenpiteitä, jotka ovat ristiriidassa lintudirektiivin 5 artiklan säännösten kanssa, kuten ei-tappavien menetelmien yhdistämistä tappamiseen, on sovellettava poikkeusta.

Edellytys 2: poikkeukselle on olemassa asianmukainen peruste

Jäsenvaltioiden Euroopan komissiolle vuosittain raportoimien tietojen perusteella jäsenvaltioiden yleisimmät syyt merimetsoa koskevien poikkeuksien myöntämiselle ovat kalavesille (myös vesiviljelylle) taikka metsille tai vesistöille koituvan vakavan vahingon estäminen sekä kasviston ja eläimistön suojeleminen (9 artiklan 1 kohdan a alakohta).

a. Poikkeuksien soveltaminen kalavesille koituvan vakavan vahingon estämiseksi

Merimetsojen määrän kasvun on raportoitu johtaneen ristiriitojen lisääntymiseen kalatalouden ja vesiviljelyn kanssa pääasiassa siksi, että monet vesistöt, joilla merimetsot yleensä ruokailevat, ovat myös ihmisille tärkeitä alueita, joilla voidaan esimerkiksi harjoittaa kaupallista kalastusta, kalanviljelytoimintaa (kalan laajamittainen ja tehoviljely) sekä virkistyskalastusta (kokonaan tai osittain luonnonvaraiset sekä keinotekoiset vesielinympäristöt). Kalataloutta harjoitetaan makeissa vesissä (mukaan lukien kalalammikot ja luonnonjärvet), murtovesissä (rannikkojen kosteikot) sekä merialueilla (rannikkoalueet). Merimetsojen harjoittama saalistus on kuitenkin usein vain yksi monista tekijöistä, jotka tällä hetkellä vaikuttavat kalakantoihin näillä alueilla.

Lintudirektiivissä ei tehdä eroa kalatalouden eri alojen välillä (esim. kaupallinen kalastus ja virkistyskalastus). Tämän asiakirjan yhteydessä ”kalatalous” kattaa kuitenkin seuraavan toiminnan:

— kalojen pyydystäminen, jalostaminen ja myyminen sekä paikat, joissa tällaista toimintaa harjoitetaan

— paikat, joissa kaloja kasvatetaan myyntiä varten (vesiviljely)

— virkistyskalastus.

Virkistyskalastuksen käsite kattaa vapaa-ajankalastukseen käytettyjen alueiden lisäksi myös kalastuskerhot sekä kaupalliset istuta ja ongi -kalastuspaikat.

Merimetson ja kaupallisen kalastuksen väliset ristiriidat ovat luonteeltaan hyvin monimutkaisia ja vaihtelevia. Tällaisten ristiriitojen ajankohdat ja laajuus vaihtelevat suuresti, koska merimetsojen lukumäärissä ja levinneisyydessä on merkittäviä eroja eri puolilla Eurooppaa ja koska linnut tekevät kausittain pitkiäkin muuttomatkoja pesimä- ja talvehtimisalueiden välillä. Ristiriitoja esiintyy siten eri vuodenaikoina, eri alueilla ja eri maantieteellisillä tasoilla, ja niihin voi vaikuttaa lintujen lisääntymis-, talvehtimis- tai muuttokäyttäytyminen.

Merimetson monimutkaisten liikkumismallien lisäksi ristiriitoihin vaikuttavat myös yhtä monimutkaiset kalakantoihin liittyvät dynamiikat (esim. kannan tiheydestä johtuva kuolleisuus), ulkoisten tekijöiden kausittaiset ja vuosittaiset vaihtelut, kuten sääolosuhteet (erityisesti talven ankaruus), ja veden pilaantumisen vaikutukset. Myös korvausmekanismien saatavuudella on vaikutusta.

Tämä luontainen monimutkaisuus tarkoittaa sitä, että jokainen tilanne on erilainen. Siksi ristiriitojen arviointi edellyttää tapauskohtaista toimintamallia, jossa otetaan huomioon kaikki eri tekijät. Lisäksi konfliktien hallinnan tulisi olla joustavaa. Hallintatoimien ajoitus vuoden aikana on myös keskeinen näkökohta toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioitaessa.

Jotta jäsenvaltio voi myöntää poikkeuksen, on ensin määritettävä, voidaanko todennäköistä vahinkoa pitää ”vakavana”. Direktiivin kyseisen säännöksen tavoitteena ei ole ehkäistä vähäisten vahinkojen uhkaa. Vahinkoa voidaan pitää ”vakavana”, jos sen odotetaan vaikuttavan merkittävästi kalatalouteen ja/tai kalavesien virkistyskäyttöön.

Vahingon tyypit

Kalataloudelle koituvat vahingot voivat johtaa suoriin tai välillisiin taloudellisiin tappioihin, omaisuuden arvon alenemiseen tai tuotantopanosten menetykseen. Ne voivat myös aiheuttaa lisäkustannuksia (esimerkiksi vaurioituneiden välineiden korvaamisesta uusilla ja kalakantojen uudelleenistuttamisesta). Virkistyskalastuksen alalla vahingot voivat johtaa taloudellisiin tappioihin sen lisäksi, että ne vaikuttavat kielteisesti itse virkistystoimintaan, mistä voi myös aiheutua taloudellisia seurauksia (esim. kalastuslupien myynnin laskun myötä).

Ennustettavuus ja riskit

Jos vahinkoa **ei** ole vielä tapahtunut, vahingon syntymisen todennäköisyyttä on arvioitava aiempien kokemusten perusteella. Lisäksi tilanteesta olisi aiheuduttava vakavaa taloudellista vahinkoa, joka ylittää pelkän haitan tai tavanomaiset liiketoimintariskit.

Todisteet

Edellä esitetystä seuraa, että omaisuudelle jo aiheutunut tai odotettavissa oleva vahinko on näytettävä toteen esittämällä todisteita. Koska kalakantojen koon määrittäminen on kuitenkin vaikeaa ja merimetsojen harjoittama saalistus voi nopeasti heikentää kalakantaa (mikä voi estää huolellisten tutkimusten tekemisen ennen toimenpiteiden toteuttamista), voi olla tarpeen soveltaa nopeaa ja käytännönläheistä menettelyä vahingon vakavuuden määrittämiseen. Tämä voi esimerkiksi tarkoittaa riippumattomien asiantuntijoiden tekemää arviointia, jossa hyödynnetään kaikkia käytettävissä olevia todisteita ja tieteellistä tietämystä. Jos poikkeuksen perusteena käytetään asiantuntijalausuntoa, tällaisen asiantuntemuksen on kuitenkin perustuttava tieteellisiin menetelmiin, ja on varmistettava, että asiantuntijoilla ei ole eturistiriitoja. Taloudelliset vahingot lasketaan usein kertomalla kalalammikoilla päivittäin vierailevien lintujen arvioitu määrä yksittäisen linnun keskimääräisellä päivittäisellä saalismäärällä. Tarvittaessa ornitologien tai muiden pätevien luontoasiantuntijoiden tulisi suorittaa seurantaa päivittäisten lukumäärien arvioimiseksi. Näin on esimerkiksi silloin, kun nämä määrät eivät ole ilmeisiä alueen lintuhavaintojen perusteella. Huomioon ei pitäisi ottaa kustannuksia, joita aiheutuu tautien leviämisestä, ihmisen työpanoksesta tai lintujen karkottamiseen käytettyjen aseiden ammuksista.

Ennaltaehkäisy

Lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla myönnettyjen poikkeusten tarkoituksena on estää vakavat vahingot. Tämä ei kuitenkaan edellytä sitä, että ensin on odotettava vahingon syntymistä tai että on osoitettava, millaista vahinkoa on aiheutunut. On kuitenkin osoitettava, että vahinkoa todennäköisesti aiheutuu. Toisin sanoen on oltava todennäköistä, että tietyssä paikassa syntyy riittävän vakavaa vahinkoa. Aiempia vahinkotapauksia voidaan käyttää osoittamaan, että vakavien vahinkojen toistuminen on todennäköistä, mutta jos aikaisempia tapauksia ei ole, riittää, kun osoitetaan, että vakavien vahinkojen todennäköisyys on suuri.

Jos vahingolla olisi vain vähän tai ei lainkaan suoria tai välillisiä taloudellisia vaikutuksia, kalavesille aiheutuviin vahinkoihin liittyvät poikkeukset voivat silti olla mahdollisia ”kasviston ja eläimistön suojelemiseksi” (ks. laatikko 1). Vahingon vakavuus voi siis liittyä yhtä lailla vahinkoa kärsineen lajin ekologiseen merkitykseen (esim. laji on harvinainen tai uhanalainen) sekä kalatalouteen kohdistuviin vaikutuksiin.

Laatikko 1: Vahingon ”vakavuuden” arvioiminen käytännössä

Vaikka merimetsojen biologiaa ja ekologiaa on tutkittu laajasti, merimetsojen, kalojen ja kalatalouden välisen vuorovaikutuksen kartoittaminen käytännössä on edelleen monimutkaista. Saalisvahingot voidaan kvantifioida kalanviljelylaitoksissa, mutta luotettavien arvioiden laatiminen on tyypillisesti paljon vaikeampaa laajemmilla kalavesillä ja muissa vesistöissä.

Tutkimuksissa on saatu näyttöä siitä, että merimetsoilla voi olla merkittäviä kielteisiä vaikutuksia kalakantoihin ja kalavesiin, mikä vähentää kalojen paljoutta ja biomassaa. Toisissa tutkimuksissa on kuitenkin osoitettu, että pelkkä merimetsojen esiintyminen alueella ei välttämättä merkitse vakavien vahinkojen syntymistä.

Lisäksi ei ole mahdollista määrittää sellaisia kiinteitä, standardoituja kynnysarvoja populaatioiden koolle tai saalistettujen kalojen osuuksille tai määrille, joita voitaisiin käyttää vertailukohtana arvioitaessa ”vakavan vahingon” syntymistä.

Poikkeusten perustelemiseksi tarvitaan kuitenkin aina objektiivinen arvio, joka perustuu tosiseikkoihin merimetsojen todellisista lukumääristä ja mahdollisista vaikutuksista ja jossa otetaan huomioon myös muut kalakantoihin vaikuttavat tekijät.

Tarkempia tietoja vahingon osoittavista todisteista on asiakirjassa ”Interactions between cormorants, fish and fisheries”. Julkaisu sisältää myös linkkejä esimerkkitapauksiin, joissa tarkastellaan merimetson ja kalatalousalojen ja vesielinympäristöjen välisiä ristiriitoja. Saatavilla osoitteessa: https://circabc.europa.eu/ui/group/e21159fc-a026-4045-a47f-9ff1a319e1c5/library/ab7d8f27-fb1c-4117-8f66-36246abad59c/details.

b. Poikkeuksien soveltaminen metsille koituvan vakavan vahingon estämiseksi

Kasvillisuudelle ja puustolle aiheutuu yleensä vahinkoa silloin, kun alueella on suuri merimetsoyhdyskunta tai pysyvä levähdysalue, mikä johtaa happaman ulosteen kertymiseen. Myös tässä yhteydessä sovelletaan ”vakavan vahingon” käsitettä, joka on kuvattu edellä kalavesille koituvien vakavien vahinkojen estämistä käsittelevässä jaksossa. Vahinkoa voidaan pitää vakavana esimerkiksi silloin, kun puiden käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on uhattuna. Vahingon vakavuutta arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon myös vaikutusten kohteena olevan alueen koko.

Jos vahingolla ei ole suoria tai välillisiä taloudellisia vaikutuksia (kuten että puita ei voida myydä taikka metsien ulkonäkö kärsii, mikä vähentää matkailua alueella), metsiin ja kasvillisuuteen kohdistuviin vahinkoihin liittyvät poikkeukset voivat silti olla mahdollisia ”kasviston ja eläimistön suojelemiseksi” (ks. lisätiedot jäljempänä).

c. Poikkeuksien soveltaminen vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi

Tätä poikkeusperustetta tulisi käyttää vain silloin, kun merimetsoista koituu vakavaa vahinkoa vesistön muulle kaupalliselle käytölle kuin kalastukselle. Näin voi olla esimerkiksi tietyillä vapaa-ajan toimintaan käytetyillä alueilla, joilla merimetsojen aiheuttamat vakavat vahingot voivat johtaa taloudellisiin seurauksiin, esimerkiksi kun vedenlaatu heikkenee merkittävästi tai kun matkailutoiminta on uhattuna merimetsojen ulosteiden aiheuttaman pilaantumisen vuoksi. Jos poikkeuksen kohde liittyy ongintaan, perusteena tulisi ilmoittaa ”kalavesille koituva vahinko” eikä ”vesistölle koituva vahinko”.

Myös tässä yhteydessä sovelletaan ”vakavan vahingon” käsitettä, joka on kuvattu edellä kalavesille koituvien vakavien vahinkojen estämistä käsittelevässä jaksossa. Esimerkiksi luonnonkauniit rannat eivät välttämättä enää houkuttele matkailijoita sen jälkeen, kun merimetsot asuttavat alueen. Syynä voi olla muun muassa lintujen levähdysalueilta kantautuvat voimakkaat hajut. Paikallisella tasolla kiinteistöjen arvon lasku sekä matkailun ja virkistystoiminnan väheneminen voivat aiheuttaa taloudellisia tappioita alueen asukkaille ja yrityksille, jotka ovat riippuvaisia matkailutuloista.

Jos merimetsopopulaatio voi vaikuttaa juomaveden laatuun tietyissä vesivarannoissa, poikkeuksen perusteena olisi käytettävä 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan ensimmäistä luetelmakohtaa (kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaaminen).

d. Poikkeuksien soveltaminen kasviston ja eläimistön suojelemiseksi

Neljäs 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukainen poikkeusperuste on kasviston ja eläimistön suojeleminen. Perustelut tämän poikkeusperusteen käytölle ovat todennäköisesti vahvimmat silloin, kun ne liittyvät harvinaisten tai uhanalaisten lajien populaatioiden ylläpitämiseen, mutta perusteen käyttö ei rajoitu vain tällaisiin lajeihin.

On esimerkiksi raportoitu tapauksia, joissa merimetso on saalistanut ankeriasta (*Anguilla anguilla*), lohta (*Salmo salar*), marmoritaimenta (*Salmo marmoratus*), harjusta (*Thymallus thymallus*) (ks. laatikko 2) ja muita (EU:n tai kansallisella tasolla) suojeltuja kalalajeja. Kutakin tapausta on tarkasteltava perusteellisesti ja päätös on tehtävä toimivaltaisten viranomaisten antamien lausuntojen perusteella. Päätösten on perustuttava parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon vaikutusten kohteena olevaan populaatioon kohdistuvista pitkän aikavälin vaikutuksista.

Laatikko 2: ProtectFish-tutkimushanke

Vuonna 2024 käynnistettiin Horisontti Eurooppa -puiteohjelman puitteissa EU:n rahoittama ProtectFish-hanke, jossa analysoidaan merimetsopopulaatiota ja sen vaikutusta luontodirektiivissä lueteltujen jokikalalajien kantoihin. Hankkeessa, jossa keskitytään erityisesti jokien harjuskantoihin, toteutetaan erilaisia kenttäkokeita, analysoidaan aiempia tuloksia ja järjestetään kuulemisia, työpajoja ja haastatteluja. Tarkoituksena on arvioida ja koota yhteen olemassa olevaa tietoa saalistuksen vaikutuksista suojeltuihin jokikaloihin.

Saalistuksen ja sen torjunnan vaikutuksia tarkkaillaan pitkillä jokiosuuksilla. Toimintaan osallistuu satoja vapaaehtoisia. Lisäksi lyhyemmillä jokiosuuksilla tutkitaan fyysisten rakenteiden, kuten verkkojen ja luonnonrakenteiden, vaikutusta kalojen eloonjäämiseen. Saalistajien ja saaliiden seurannassa ja laskennassa hyödynnetään sekä sähköisiä kalastustietoja että riistakameroita, jotta voidaan arvioida saalistuksen vaikutusta EU:n tasolla suojeltuihin kalalajeihin.

Hankkeen toteutuksesta vastaavaan yhteenliittymään osallistuu yliopistoja, tutkimuslaitoksia ja organisaatioita Itävallasta, Belgiasta, Tšekistä, Tanskasta, Saksasta, Italiasta, Puolasta ja Ruotsista. Hanketta koordinoi Tanskan teknillinen yliopisto.

Lisätietoa on osoitteessa: https://protectfish.eu/.

Edellytys 3: 9 artiklan 2 kohdan tekniset vaatimukset täyttyvät

Direktiivin 9 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että poikkeuksissa on täsmennettävä pyydystämistä tai tappamista varten hyväksytyt välineet, laitteet ja menetelmät. Toimivaltainen viranomainen on valtuutettu ilmoittamaan, että vaaditut edellytykset on täytettävä, ja päättää, missä laajuudessa ja kuka saa käyttää mitäkin välineitä, laitteita ja menetelmiä. Poikkeuksia voidaan rajoittaa monenlaisilla erityisjärjestelyillä sekä ajallisten ja paikallisten olojen mukaan. Tapettujen tai karkotettujen lintujen lukumäärästä olisi kuitenkin raportoitava (tämä on erityisen tärkeää lisääntymisaikoina), ja tätä määrää on seurattava poikkeuksen voimassaoloaikana mahdollisimman tarkasti tilanteesta riippumatta. Poikkeuksen käyttö edellyttää toisinaan lupien määrän rajoittamista ja/tai kansallisten tai alueellisten kiintiöiden asettamista. Kaikissa tapauksissa näiden määrien on oltava yhdenmukaisia lintudirektiivin perimmäisen tavoitteen eli lintujen suojelun kanssa.

Siksi on pidettävä mielessä, että poikkeusjärjestelmää ei voida käyttää populaation vähentämiseen sinänsä vaan yhden 9 artiklan 1 kohdassa esitetyn poikkeusperusteen on täytyttävä, toisin sanoen poikkeusta tarvitaan joko vakavan vahingon estämiseksi tai eläimistön ja kasviston suojelemiseksi. Tavoitteena ei voi olla jokaisen yksilön poistaminen tietyltä alueelta, vaan populaation määrää voidaan vähentää vain suhteessa torjuttavan vahingon tasoon tai eläimistön ja kasviston suojelutavoitteiden mukaisesti. Tämä ei kuitenkaan sulje pois toimenpiteitä, joilla pyritään poistamaan tai torjumaan pesimäyhdyskuntia tai levähdysalueita laajemman alueen tietyillä osilla, koska ne eivät estä yksittäisten lintujen esiintymistä alueella.

Lisääntymisaikana pääasiallinen menetelmä merimetson lisääntymisen säätelemiseksi ovat muniin kohdistuvat toimenpiteet (esim. öljyäminen tai korvaaminen tekomunilla). Vaikka useat Itämeren maat käyttävät nykyään näitä menetelmiä, näin ei ole monissa muissa maissa. Muutto- ja talvehtimiskausina yleisimmin käytettyjä menetelmiä ovat lintujen tappaminen tai pelottelu ampuma-aseilla sekä karkotuslaitteiden (kuten kaasutykkien) käyttö.

Direktiivin 9 artiklan 2 kohdan muotovaatimusten täyttyessä voidaan myöntää myös yleisiä lupia eli lupia, joita ei myönnetä tietyille henkilöille vaan yleisesti valtuutetulle henkilöryhmälle, kuten maanomistajille ja heidän edustajilleen. Lintudirektiivin mukaista metsästystä koskevassa ohjeasiakirjassa todetaan, että vaikka 9 artiklan 1 kohdan c alakohta antaa ymmärtää, että poikkeus voidaan sallia vain ”tiukasti valvotuissa oloissa”, 9 artiklan 2 kohdan sanamuoto ei näytä sulkevan pois tällaisten yleisten poikkeuslupien myöntämistä 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan perusteella. Tältä osin, kuten myös mainitussa ohjeasiakirjassa todetaan, edellyttäen että poikkeus täyttää kaikki 9 artiklan 2 kohdassa mainitut vaatimukset, laajalle henkilöryhmälle myönnettävälle poikkeukselle täytyy olla olemassa pakottavia syitä, ja ne on ilmaistava selkeästi poikkeuksen yhteydessä.

Vaikka poikkeuksia sovelletaan jäsenvaltioiden tasolla, jäsenvaltioiden välinen koordinointi voi myös olla hyödyllistä (ks. laatikko 3).

Laatikko 3: Muuttoreittejä koskevien poikkeuksien käyttö toisen jäsenvaltion alueella aiheutuvien vakavien vahinkojen estämiseksi

Myös koordinoitu populaationhallinta voi olla mahdollista esimerkiksi muuttoreittejä koskevien poikkeusten avulla. Tällaisissa tapauksissa yhdessä maassa voidaan myöntää tiettyä lajia, kuten merimetsoa, koskeva poikkeus toisessa maassa aiheutuvien vahinkojen torjumiseksi.

Käytäntöä voidaan soveltaa sellaisen kansainvälisen hoitosuunnitelman puitteissa, joka perustuu joko kansainväliseen yleissopimukseen tai muuhun sopimukseen, jossa EU on osapuolena, taikka kaikkien asianomaisten jäsenvaltioiden hyväksymän vastaavan kehyksen puitteissa.

Koordinoidun toimintamallin luomiseksi on kuitenkin välttämätöntä, että saatavilla on täsmällistä ja ajantasaista tietoa, jonka perusteella voidaan määrittää merimetsopopulaatiolle suotuisan suojelutason viitearvo (jossa huomioidaan populaation koko, elinympäristön laajuus ja levinneisyys). Toiseksi olisi otettava käyttöön vankka koordinoitu seurantajärjestelmä, joka tuottaa säännöllisesti tietoja populaation koosta, eloonjäämisestä ja poikastuotosta.

Tämän jälkeen on päästävä sopimukseen muuttoreitille suotuisasta viitepopulaatiosta ja asetettava turvakynnys ennalta varautuvan toimintamallin varmistamiseksi. Sopimuksen perusteella on mahdollista vahvistaa kullekin maalle oma viitetaso. Lisäksi olisi päästävä sopimukseen muun muassa tällaisen koordinoinnin maantieteellisestä laajuudesta ja siitä, kuinka hoitosuunnitelmia arvioidaan kannan tilan määrittämiseksi sekä hoitomenetelmien koordinoimiseksi ja arvioimiseksi.

Siksi on välttämätöntä arvioida tilannetta säännöllisesti ja seurata siten paitsi populaation kokoa, eloonjäämistä ja poikastuottoa myös kalavesien tilaa. Tämä käsittää myös vahinkojen arvioinnin. Tämä on olennaista, jotta voidaan varmistaa, että kaikki 9 artiklan soveltuvat edellytykset täyttyvät, arvioida toimenpiteiden tehokkuutta sekä saada tietoa hoitotoimiin liittyvän päätöksenteon tueksi ja tarvittaessa strategioiden mukauttamiseksi.

5. **Esimerkkitapaukset**

5.1 *Merimetson aiheuttamien haasteiden ratkaisu Kroatian karppilammikoilla*

Kroatiassa sijaitsee 15 laajaa karppilammikkoa, joiden kokonaispinta-ala on noin 12 000 hehtaaria. Nämä alueet ovat tärkeitä vesilintujen lisääntymis- ja muuttoalueita ja kuuluvat Natura 2000 -verkostoon. Vaikka merimetso (*Phalacrocorax carbo sinensis*) ei ole laji, jolle on osoitettava erityisiä suojelualueita, se vierailee säännöllisesti ruokailemassa karppilammikoilla. Alueella pesii jonkin verran merimetsoja, mutta merkittävämpää painetta aiheutuu talvehtivista linnuista, joista suurin osa on muualta Euroopasta tulevia merimetsoja (jopa 20 000 lintua muuttaa Kroatiaan joka talvi).

Merimetso oli Kroatiassa tiukasti suojeltu laji vuoteen 1995 asti, minkä seurauksena useat kalanviljelylaitokset hakivat valtiolta korvauksia vahingoista tuomioistuimessa. Valtio hävisi kaikki oikeudenkäynnit ja joutui maksamaan suuria summia korvauksia useiden vuosien ajan.

Ornitologien, luonnonsuojelijoiden ja kalatalousalan vuosia kestäneiden yhteisten ponnistelujen jälkeen valtio suostui tarjoamaan kalanviljelylaitoksille vuotuisia kannustinmaksuja ”karppilammikoiden ekosysteemien ylläpitämisestä” (sen sijaan, että toimijat saisivat korvauksia aiheutuneista vahingoista). Tämä toimenpide, joka on ollut käytössä vuodesta 2008 lähtien ja on saanut laajan hyväksynnän, jatkuu edelleen.

Kroatian vuosien 2021–2027 hankkeiden toteuttamisjärjestyksen sisältävän toimintasuunnitelman mukaan vuosina 2014–2016 maatalousministeriö myönsi julkista tukea kalanviljelylaitoksille ”karppilammikoiden ekosysteemien ylläpitämiseksi” yhteensä 3,5 miljoonaa euroa. Vuonna 2018 tämä tuki muutettiin korvaukseksi ”karppilammikoille eri lintulajien ja muiden eläinten aiheuttamista vahingoista”, ja vuosina 2018–2020 sen kokonaismäärärahat olivat 8,7 miljoonaa euroa. Korvaukset maksettiin valtion talousarviosta maatalousministeriön vuosittaisten asetusten perusteella, ja ne jaettiin kalalammikoille tuotantoalan hehtaaria kohti. Erityisiksi suojelualueiksi osoitettujen kalalammikoiden osalta, joissa metsästys on kielletty, tukea maksettiin korotettuna. Vuonna 2020 tämä korotus oli 30 prosenttia, ja vuodesta 2021 alkaen se on ollut 50 prosenttia. Tätä tukea maksetaan edelleen, ja syyskuussa 2024 tuen määrä nostettiin 902,18 euroon tuotantoalan hehtaaria kohti.

Vuonna 2024 Kroatian tasavallan kalatalous- ja vesiviljelyalan toimintaohjelmassa otettiin käyttöön ohjelmakaudeksi 2021–2027 uusi toimenpide, jonka otsikko on ”Toimenpide II.10. Ympäristönsuojelupalveluja tuottava vesiviljely”. Tämä toimenpide takaa korvauksen lisäkustannuksista ja/tai tulonmenetyksistä, joita aiheutuu ympäristön erityistarpeiden mukaisten vesiviljelymenetelmien käytöstä Natura 2000 -verkostoon sisällytetyillä alueilla, joihin sovelletaan erityisiä hoitovaatimuksia. Kuten edellä mainittiin, kaikki nämä laajat karppilammikkoalueet kuuluvat Natura 2000 -verkostoon, ja niillä on toteutettava erityisten suojelualueiden suojelutavoitteista ja -toimenpiteistä annetussa asetuksessa määriteltyjä suojelutoimenpiteitä.

Karppilammikoita ei ole nimenomaisesti osoitettu merimetson suojelualueiksi, koska laji ei sisälly lintudirektiivin liitteeseen I. Nämä linnut on kuitenkin tärkeä ottaa huomioon Natura 2000 -alueiden hoidossa, koska ne elävät tiiviissä yhdyskunnissa joidenkin muiden kalaa syövien lintujen kanssa, joiden suojelualueiksi lammikot on nimetty. Merimetsot käyttävät kalalammikoita ruokailualueena myös talvisin. Siten niiden metsästyksellä tai pelottelulla olisi suoria kielteisiä vaikutuksia myös muihin lintulajeihin.

Toimenpide on voimassa ajanjaksolla 1.8.2024–31.12.2029 ([11]) (viimeinen tukikelpoisuusvuosi on 2028). Toimenpiteen II.10 tuensaajien valinnassa käytetään pisteytystä, joka perustuu kalalammikon suojelustatukseen (erityinen suojelualue, luonnonpuisto), kalalammikon pinta-alaan (> 1 000 ha, 400–1 000 ha, < 400 ha) ja kalanviljelylaitoksen tyyppiin (mikro- tai pienyritys, keskisuuri yritys, suuryritys) ([12]). Tuen määräksi on vahvistettu 356 euroa/ha ([13]) kalalammikon rekisteröidyn tuotantoalan osalta, mutta tuki voi olla enintään 35 prosenttia tuensaajan vesiviljelytuotteiden myynnistä saadusta vuositulosta viitekalenterivuonna. Tuen taso määritettiin käyttämällä ”Croatia EU Natura 2000 Integration Project – NIP” -hankkeessa tehtyjä laskelmia, joissa sovellettiin vaihtoehtoiskustannusten käsitettä vertaamalla perinteisten ja laajojen kalalammikoiden tuloja ja kustannuksia. Korvauksesta 70 prosenttia maksetaan EU:n talousarviosta ja 30 prosenttia valtion talousarviosta.

Kroatiassa yritettiin useiden vuosikymmenien ajan torjua merimetso-ongelmaa poistamalla tai karkottamalla kaloja syövät linnut ja maksamalla korvauksia aiheutuneista vahingoista. Nyt tilanne on kuitenkin parantunut, kun käyttöön on otettu kannustimia, joita tarjotaan toimijoille, jotka pyrkivät säilyttämään laajojen karppilammikoiden arvon luonnon monimuotoisuuden kannalta ja hyväksyvät kalaa syövien lintulajien, myös merimetson, esiintymisen alueella. Tulevaisuuden haasteet liittyvät laajojen karppilammikoiden taloudellisen kannattavuuden varmistamiseen ja luontoarvot huomioon ottavien muiden monipuolisten palvelujen kehittämiseen.

5.2 *Merimetsokannan hoito Tanskassa*

Tanskan nykyinen merimetson ja kalatalouden välisten konfliktien hallintasuunnitelma julkaistiin maaliskuussa 2022, ja se perustuu edellisessä suunnitelmassa (2016–2020) vahvistettuun paikallisen konfliktinhallinnan periaatteeseen. Suunnitelman tavoitteena on löytää tasapaino lajin elinvoimaisten populaatioiden säilyttämisen ja kalastusalan huolenaiheiden ratkaisemisen välillä.

Tanskan merimetsokanta alkoi kasvaa 1980-luvulla, kun lajin suojelua parannettiin Tanskassa ja muualla Euroopassa. Populaation koko pysyi suhteellisen vakaana noin 39 000 parissa vuosina 1993–2006. Parien määrä laski noin 25 000:een vuonna 2013 mutta kasvoi ja vakiintui sen jälkeen. Vuonna 2020 Tanskan populaation arvioitiin olevan lähes 32 000 paria.

Konfliktinhallintasuunnitelma perustuu periaatteeseen, jonka mukaan merimetsojen aiheuttamiin ongelmiin on puututtava paikallisesti. Merimetsojen ravinnonhankintaa tulisi rajoittaa alueilla, jotka ovat tärkeitä kalakantojen kannalta ja joilla esiintyy vaarantuneita kalalajeja. Tanska on nimennyt useita ensisijaisia alueita, joille pesimäyhdyskuntien hoitotoimet keskitetään.

Ennen tappamista on ensin kokeiltava muita ratkaisuja, kuten lintujen pelottelua tai teknisten karkotinlaitteiden käyttöä. Näitä toimenpiteitä on käytettävä siinä laajuudessa kuin se on käytännössä ja taloudellisesti mahdollista vahinkojen ehkäisemiseksi. Jos nämä toimenpiteet eivät tuota tyydyttäviä tuloksia, voidaan ryhtyä kannansäätelytoimiin, joihin sisältyvät ampuminen, munien öljyäminen sekä pesien ja munien tuhoaminen. Näitä toimenpiteitä on sallittua toteuttaa vain etukäteen hankittavan luvan perusteella. Käytäntö on osoittanut, että merimetsojen tapauksessa pelottelumenetelmien käyttö täydennettynä rajoitetulla tappamisella tehostaa pelotevaikutusta.

Tanskan luontoviraston myöntämän luvan lisäksi ampuminen edellyttää myös voimassa olevaa metsästyslupaa ja maanomistajan lupaa. Kannanhoidollinen metsästys on sallittua 1. elokuuta ja 31. maaliskuuta välisenä aikana (sekä 1.4.–1.5., kun tarkoituksena on suojella mereen vaeltavia punakampeloita, lohia ja taimenia).

Munien öljyäminen ja/tai pesien ja munien tuhoaminen voidaan sallia olemassa olevien yhdyskuntien koon pienentämiseksi tai uusien yhdyskuntien muodostumisen estämiseksi. Näitä toimenpiteitä on sallittua toteuttaa merimetsoyhdyskunnissa, jotka luetellaan hallintasuunnitelmassa tai jotka sijaitsevat 30 kilometrin etäisyydellä kalastuksen ja kalakantojen kannalta tärkeiksi nimetyiltä rannikkoalueilta tai puroista ja järvistä, joissa esiintyy muikkua, harjusta, lohta, taimenta tai ankeriasta, tai jotka sijaitsevat yli 30 kilometrin etäisyydellä tällaisista nimetyistä alueista, jos yhdyskunta on todistetusti aiheuttanut merkittävää vahinkoa kaloille, kalavesille ja kalataloudelle. Sekä munien öljyämiseen että pesien ja munien tuhoamiseen tarvitaan luontoviraston sekä maanomistajan lupa.

Suunnitelma laadittiin yhteistyössä merimetsotyöryhmän kanssa, ja ympäristöministeriö viimeisteli sen. Suunnitelmalla ei ole päättymispäivää, mutta sitä on määrä arvioida ja sen välineitä päivittää alalla saatavan viimeisimmän tietämyksen ja kokemuksen perusteella.

Laatikko 4: Voidaanko merimetsoja pitää vakavana uhkana Alankomaiden eri kalakannoille?

Mennobart van Eerden ja Stef van Rijn arvioivat pitkän aikavälin seurantatutkimuksensa tuloksia Alankomaissa ja julkaisivat havaintonsa Ravon 87 -lehdessä joulukuussa 2022 (24. vuosikerta, numero 4, s. 78–81),

https://natuurtijdschriften.nl/pub/1019938/RAVON2022024004004.pdf.

Tiivistelmä:

Alankomaat ei ole kirjoittajien mukaan koskaan pyrkinyt ratkaisemaan ongelmaa toteuttamalla kannansäätelytoimenpiteitä. Silti pesivien parien määrä on laskussa, erityisesti IJsselmeerin alueen suurten järvien alueella (yli 80 %:n lasku). Tämä on tapahtunut samanaikaisesti saatavilla olevan ravinnon merkittävän vähentymisen kanssa. Pesimäyhdyskunnat olivat 1970- ja 1980-luvuilla lajin tukipilareita, mutta ne ovat pienentyneet huomattavasti ja siirtyneet sisämaan pienemmille vesistöille. Näillä pienemmillä vesistöillä on parempi vedenlaatu ja enemmän kalaa. Kalankulutuksesta kerätyistä pitkän aikavälin tiedoista käy selvästi ilmi, että merimetsot syövät pääasiassa runsaita määriä pieniä kaloja (kooltaan 7–25 senttimetrisiä). Koska lajin ruokavalio (otoliittinäytteiden perusteella) heijastaa suurelta osin kalakannan koostumusta, kalan saatavuuden on katsottu vaikuttavan merimetsoon alhaalta ylöspäin. Kun tähän yhdistetään kalakannan luonnollinen poistuma, joka on enintään 20 prosenttia kannasta, vesijärjestelmän tasolla ei tarvitse olla huolissaan merimetson harjoittamasta saalistuksesta. Ongelmia voi syntyä lähinnä paikallisesti pienissä tai tiheästi kalastetuissa vesistöissä, erityisesti silloin, kun kaloilta puuttuu suojia (kuollut puu, makrofyytit jne.). Kalojen elinympäristöjen hoitaminen vaikuttaa olevan hyödyllinen toimenpide merimetsojen harjoittaman saalistuksen riskin vähentämiseksi, erityisesti patojen, sulkujen ja kalateiden läheisyydessä.

6. **Poikkeuksista raportoiminen**

Läpinäkyvä raportointi poikkeuksista ja koordinoidusta lintuyksilöiden poistosta on välttämätöntä sidosryhmien välisen luottamuksen rakentamiseksi ja kansainvälisten sopimusten noudattamisen varmistamiseksi. Siksi komissio on julkaissut verkossa poikkeuksia koskevia tietotauluja ([10]). Ne sisältävät yksityiskohtaisia tietoja jäsenvaltioiden vuosittain raportoimista poikkeuksista sekä tilastoja näiden kertomusten täydellisyydestä:

— yhteenveto lajien suojelua koskevista poikkeuksista koko EU:ssa

— yksittäisiä poikkeuksia koskevat yksityiskohtaiset tiedot ja

— poikkeuksia koskevien kansallisten kertomusten täydellisyys.

([10]) Yhteenveto lajien suojelua koskevista poikkeuksista koko EU:ssa | Euroopan ympäristökeskus.

7. **Lisätietoa**

EU:n rahoittamassa INTERCAFE-hankkeessa tehtiin tiivistä yhteistyötä keskeisten sidosryhmien kanssa merimetson ja kalatalouden välisten konfliktien yksityiskohtaiseksi tutkimiseksi. Hankkeen asiakirjat ovat saatavilla osoitteessa: https://www.ceh.ac.uk/our-science/projects/intercafe.

Yhteenvetoasiakirjoja, joissa käsitellään merimetson levinneisyyttä, levinneisyysaluetta, ekologiaa, populaatioiden tilaa ja kehityssuuntia, lajin vuorovaikutusta kalojen, kalatalouden ja vesiviljelyn kanssa sekä merimetson ja kalatalouden välisten ristiriitojen hallintaa, on saatavilla lintudirektiiviä koskevalla komission verkkosivustolla:

— Merimetson ekologiaa koskevat usein kysytyt kysymykset auttavat ymmärtämään paremmin lajin biologiaa, ekologiaa ja käyttäytymistä.

— Merimetsojen lukumäärä ja levinneisyys Euroopassa – asiakirjassa selostetaan merimetsojen lukumäärien seurantaa ja laskentaa EU:ssa.

— Merimetsojen, kalojen ja kalatalouden välinen vuorovaikutus – asiakirjassa tarkastellaan yleisimpiä konfliktien syitä.

— Merimetson ja kalatalouden välisten ristiriitojen hallinta – asiakirjassa esitellään hoitotoimenpiteitä ja välineitä, joilla pyritään vähentämään merimetson kalataloudelle aiheuttamia ongelmia.

— Merimetson ja kalatalouden välisten konfliktien yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja oikeudelliset näkökohdat – asiakirja sisältää tietoa myös lintujen ja kalojen ekologiasta.

— Laaja kirjallisuusluettelo aiheeseen liittyvistä tärkeimmistä julkaisuista (sisältää yli 5 000 julkaisua, joita voi hakea avainsanojen avulla).